

MÄRKUSTE TABEL

MAJANDUS- JA KOMMUNIKATSIOONIMINISTEERIUM	Märkused 1-13
SISEMINISTEERIUM	Märkused 14-16
FINANTSINSPEKTSIOON	Märkused 17-62
EESTI PANK	Märkus 63
AUDIITORKOGU	Märkused 64-67
FINANCEESTONIA	Märkused 68-122
EESTI KRÜPTORAHHA LIIT	Märkused 123-146
SPECTRO FINANCE	Märkused 147-153
OBLCITY ESTONIA OÜ	Märkused 154-159
EESTI KAUBANDUS- JA TÖÖSTUSKODA	Märkus 160
COMISTAR ESTONIA	Märkused 161-163
DANIEL RAISSAR	Märkus 164

Nr.	Ettepaneku sisu	Arvestatud/ Mitte- arvestatud/ Selgitatud	Rahandusministeeriumi seisukoht
-----	-----------------	--	------------------------------------

MAJANDUS- JA KOMMUNIKATSIOONIMINISTEERIUM			
1.	<p>Toetame valdkonna „korrastamist“ ja järelevalve efektiivsemaks muutmist, kuid leiame, et nii turuosaliste kui ka ettevõtluskeskkonna üldisest seisukohast lähtuvalt peaks ülemineku periood olema pikem – 1. oktoober 2021 on liiga väike periood muudatuste tegemise jaoks.</p> <p>Rahapesu meetmete ja investorkaitse mehhanismide tõhustamine virtuaalvääringute sektoris on vajalik. Mõistlik on ühise regulatsiooni kehtestamine Euroopa Liidu (edaspidi EL) tasemel, võttes arvesse, et eelnõu on seotud osaliselt EL õiguse rakendamisega ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2020/1503, mis käsitleb ettevõtjatele Euroopa ühisrahastusteenuse osutajaid ning millega muudetakse määrust (EL) 2017/1129 ja direktiivi (EL) 2019/1937 (ELT L 347, 20.10.2020, lk 1–49). Määruses on ettenähtud pikem ülemineku periood vastavate muudatuste elluviimiseks ja tegevusloa taotlemiseks ehk kuni 10. novembrini 2022. Seega tekib küsimus miks soovitakse Eestis sätestada lühemat tähtaega.</p>	Osaliselt arvestatud, selgitatud	<p>Seaduse jõustumist on edasi lükatud 1. aprillini 2022.a.</p> <p>Märgime aga lisaks seda, et EL ühisrahastusmääruses 2020/1503 sätestatud 10. novembri 2022. a tähtaeg märgib seda, et ettevõtjad peavad olema viinud oma tegevuse kooskõlla määruse nõuetega, vastasel juhul ei ole neil enam õigust vastavat teenust osutada. Nimetatud tähtaeg on nn viimane tähtaeg, mille jooksul ettevõtjatel on kohustus tegevusluba taotleda, kuid liikmesriikidel on vajalik siiski luua ka õiguslik raamistik, milles ettevõtjad saaksid tegevusluba taotleda kohe määruse jõustumisel.</p>
2.	<p>Virtuaalvääringu teenusepakkujate valdkond on suure rahapesu riskiga eelkõige tulenevalt olukorrast, et nad resideeruvad jurisdiktsioonides, kus järelevalve puudub või on pealiskaudne. Täna Rahapesu andmebüroo järelevalve tänu oma mitmeaastasele kogemusele, viimase aasta jooksul tehtud struktuurimuudatustele ja personali kasvule on üks efektiivsematest järelevalvetest virtuaalvääringute sektoris. See ei tähenda et plaanitav Finantsinspektsiooni järelevalve, koostöös Rahapesu andmebürooga, ei oleks sektori jaoks efektiivne, kuid seaduses etteantud ebamõistlikult lühikese ülemineku aja jooksul, tähendaks see Finantsinspektsiooni poolt järelevalvatavate ettevõtete praktiliselt kahekordset kasvu, mis vajaks efektiivse töhusa koostöö ja järelevalve tagamiseks kindlasti suuremat ülemineku aega kui seaduses toodud 1. juuli 2021.</p> <p>Tegevuse vastavusse viimine 1. oktoobriks 2021 võib mitmete teenusepakkujate jaoks olla igati raskendatud mitmete asjaolude tõttu. Näiteks järgnevatel põhjustel:</p> <ul style="list-style-type: none"> Sektor on välisinvesteeringute rohke. 	Arvestatud	Seaduse jõustumist on edasi lükatud 1. aprillini 2022.a.

	<p>Kliendivarahoidmise nõuete täitmine eeldab uute kestvuslepingute sõlmimist seaduse nõuetele vastavate teenusepakkujatega, mis on tänapäeval näiteks oluliselt rakendatud Eesti krediitdiasutuste puhul, kui tegemist on virtuaalvääringute valdkonnaga ja välisinvesteeringuid omavate struktuuridega.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Paljud virtuaalvääringute teenusepakkujad on osad suurtest kontsernidest, mis tähendab konsolideeritud auditi vajadust grupi tasemel kohaliku audiitori kaasamisega. Auditi kohustus eeldab ka vastava kompetentsi loomist Eesti audiitorkoja liikmetel, mis tänasel päeval puudub ka paljudel suurtel audiitorbüroodel. Välisaudiitorite tunnistamise praktika Eestis tänase päevani puudub ning sobivustesti tegemine on võimalik ainult eesti keeles. Mis omakorda tähendab, et vaja on pikemat ülemineku aega, kui on eelnõus toodud 1. oktoober 2021. • Olukorras, kus teenusepakkuja otsustab teenuse pakkumisega mitte jätkata, on olemasolevate kliendisuhete lõpetamine seisuga 01.07.2021 klientide huve kahjustamata äärmiselt keeruline (teavitamine, olemasolevate positsioonide sulgemine jne). 		
3.	<p>Virtuaalvääringute teenusepakkujate sektor on täna toonud Eestisse mitmeid töötajaid, mis tähendab riigi jaoks täiendavaid tööjõumakse, kasutatava infrastruktuuri pealt tehtavad maksed (kontorid jne), e-residentsusega seotud riigilõivud, samuti muid tulusid, mis on seotud infrastruktuuri teenindavate ettevõtetega (juristid, advokatuur, raamatupidamise teenusepakkujaid jne) ning leiame, et kindlasti vajaks see mõjuhinnangu tegemist, enne regulatsiooni sellisel kujul vastu võtmist.</p> <p>Situatsioon, kus ühes EL riigis võetakse vastu regulatsioon, mis olulisel määral raskendab teenusepakkujate turule sisenemist samal ajal, kus teise EL riikide regulatsioon ootab EL määruse jõustumist, viib olukorrani, kus regulatiivse arbitraaži tõttu enamuse väiksemaid ettevõtteid liigub oma personaliga teistesse EL riikidesse, olles samal ajal võimelised teenindama ka Eesti kliente. Viimase tagajärjel:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kaotab Eesti Vabariik teenusepakkujatega seotud tulu (mille suurus oleks vaja eelnevalt hinnata); • kohalike investorite kaitse seisukohalt ei muutu olukord paremaks (ka täna võivad Eesti tarbijad kasutada välisriikides asutavate teenusepakkujate teenuseid, nt, Coinbase, Kraken jt). 	Teadmiseks võetud	Seletuskirja on osaliselt täiendatud. Väga detailset mõjuhinnangut on keeruline teha kuna puuduvad täpsemad andmed nende ettevõtjate kohta.
4.	<p>Tarbijakaitse poolt vaadatuna toetame virtuaalvääringu ja ühisrahastuse teenuse reguleerimist. Ka MKMi on jõudnud teateid tarbijatelt, kes on taoliste teenuste tarbimisel petta saanud. Samas viib eelnõu suures osas riskide maandamise asemel Eesti tarbijate ja investorite õigustega seotud riskid teistesse riikidesse väljapoole Eesti seadusandja, järelevalveasutuste ja kohtute pädevust. Sellega antakse väljapoole justkui mõista, et mitmed finantstehnoloogia ettevõtted ega valdkonna välisinvestorid pole Eestisse oodatud. Teeme ettepaneku asendada eelnõu mitmed <i>käsud ja keelud</i> raporteerimisega või selge aruandlusega. Eelnõuga on ette kirjutatud väga suur hulk kohustuslikke ja kalleid riskimaandamise tegevusi (nt siseaudiitori nõue sõltumata ettevõtte suurusest) sõltumata riskide reaalselt olemasolust. See suunab väiksuse ja ressursside piiratuse tõttu enamuse Eesti turuosalistest otsima võimalusi nõuete täitmist eirata. Seetõttu peaks eelnõu eelkõige keskenduma ülevaate saamisele</p>	Teadmiseks võetud/osaliselt arvestatud	Läbivalt on eelnõuga ette nähtud nõudeid muudetud võrreldes esialgse versiooniga leebemaks, samuti on täpsustatud aruandluse nõudeid. Atesteeritud siseaudiitori nõue eelnõust kustutatud.

	turul toimuvast (nt kohustuslikud kvartaliaruanded kõigilt teenusepakkujatelt), mitte juhtima turgu oma tegevust peitma.		
5.	Kuna Eesti on valdkonna reguleerimise tõttu agaram kui muu Euroopa, sh kiirete üleminekuperioodide sätestamisel, siis ei lähe eelnõu kokku EL, OECD ja EBRD eesmärkidega võimaldada piiriüleselt tõketeta finantsteenuseid, parandada VKE-de rahastamise võimalusi ning rakendada plokiahela tehnoloogia potentsiaali kõigis sektorites. Eelnõu sellisel kujul rakendades kaotab Eesti suures osas nii era- kui ka avaliku sektori kompetentsi alternatiivsete investeeringute ja virtuaalvarade valdkonnas.	Teadmiseks võetud/selgitatud	Päris nii dramaatilise hinnanguga ei saa siiski nõustuda. Kehtestades täiendavad nõuded alternatiivsetele investeeringutele ja virtuaalvääringutele muutuvad teisalt ka nimetatud sektorid investorite jaoks usaldusväärsemaks.
6.	Hoiduda finantstehnoloogia iduettevõtete jaoks uue ületamatu sisenemisbarjääri loomisest. Praktika põhjal kujutavad ohtu suurte mahtudega teenuseosutajad, mitte tehnoloogia ise või algusfaasis alustavad iduettevõtted. Eelnõu vajab üldist alammäära (näiteks kauplemise teenuse osutaja käive; kapitalikaasamise teenuse osutaja kogu kaasatud kapitali maht), millest alates tuleb täita kõiki eelnõu nõudeid. Turustabiilsuse, talituspidevuse, IT-turbe jms riskide maandamist on mõtet nõuda olukorras, kus need on reaalselt olemas. Mõne tuhande eest kuus virtuaalvarade vahetamise platvormi pakkuv alustav iduettevõtte ei ole ohuks kellelegi.	Osaliselt arvestatud, selgitatud	<p>Nimetatud alammäära on keeruline sätestada ehk ei ole asjakohast piiri, millest alates saab ettevõtteid jagada väikesteks või suurteks. Lisaks ka mujal finantssektori regulatsioon ei ole üldjuhul ettevõtjatele ette nähtud alammäärasid, mida ületades rakenduksid rangemad nõuded.</p> <p>Ka turustabiilsuse, talituspidevuse ja IT-turbe nõuded tulenevad suuresti asjakohastest EL määrustest, kus samuti ei ole (raha)summalisi piirmäärasid ette nähtud.</p> <p>Märgime, et mitmes kohas on siiski nõudeid leebemaks muudetud. Sealhulgas on piirmäär nähtud ette tulenevalt emisiooni suurusest – millisel juhul tuleb koostada põhiteabedokument (alates 1 mEUR) ja millisel juhul tuleb põhiteabedokument ka FI-s registreerida (alates 5 mEUR).</p>
7.	Loobuda teenuste vaba liikumise piiramisest. Välisriigi ettevõtetele tuleks võimaldada taotleda Eestis tegevusloa ning Eesti ettevõtete osanikele ei tohiks kehtestada ületamatuid nõudeid (nt osakute registreerimine keskodepositooriumis). Samuti tuleks võimaldada Eesti ettevõtetele tegutseda välisriikides piiranguteta, kui nad täidavad sealseid teenuse osutamise nõudeid. Kui Eesti tegevusloa taotlemine on ette võimatu või mõttetu, toob see kaasa tegevusloata tegevuse.	Osaliselt arvestatud	Eelnõud on vastavalt täiendatud (vt §-d 15 ja 16), viidatud sätete kohaselt on võimalik Eestis asutatud teenuseosutajate tegutsemine välisriigis, ning välisriigis finantsjärelevalve alla kuuluvad juriidilised isikud (pangad jt) saavad tegutseda ka Eestis. Samas riskide maandamise huvides ei saa päris kõik teise riigi isikud Eestis vastavaid teenuseid osutada, kuivõrd finantsjärelevalve alla mittekuuluvate isikute puhul puudub piisav kontroll nende tegevuse üle, samuti ei pruugi olla tagatud järelevalvete vaheline koostöö, jne.
8.	Võrdsustada sarnaste teenuste tegevuslubade nõuded. Raha virtuaalvääringuks (ja vastupidi) vahetamise teenus on olemuselt klassikaline valuutavahetusteenus. Virtuaalvääringute omavahelise kauplemise teenus on olemuselt forex kauplemine. Mõlemal juhul on olemas tegevusloa nõuded ning puudub põhjendus reguleerida virtuaalvääringuid rangemalt. Virtuaalvääringuid ei tohi segi ajada investeerimisinstrumentidega, mille puhul on rangemad nõuded igati põhjendatud.	Mitte-arvestatud/selgitatud	See on hinnangu küsimus, et kas raha virtuaalvääringuks ja vastupidi vahetamise teenus on oma olemuselt klassikaline valuutavahetusteenus või pigem finantsteenus. Olene seisukohal, et see on kombinatsioon mõlemast. Lisaks regulatsiooni koostamisel lähtutakse mh ka EL

			krüptovaraturgude määrusest (MiCA) ja FATF-i juhenditest, mis samuti nimetatud teenuseid sellisel kujul ei võrdsusta.
9.	Seoses kohaldamisalaga jääb eelnõu § 2 lõike 6 sõnastus „füüsilisest isikust tarbijakrediiti taotleva rahastuse taotleja“ veidi ebamääraseks. Tarbijakrediidi taotlemist ja andmist reguleerivad võlaõigusseadus ning krediidiandjate ja -vahendajate seadus. Pakume lg 6 sõnastuseks „Käesolevas seaduses sätestatud ei kohaldata füüsilisest isikust rahastuse taotleja suhtes, kes taotleb rahastust väikesel määral ja enda tarbeks.“	Osaliselt arvestatud	Muudetud § 2 lõike 6 sõnastust täpsemaks.
10.	Sama paragrahvi punktis 10 on kasutatud sõnapaari „krediidipõhine ühisrahastusteenus“. Samas Finantsinspektsiooni seaduse muudatuste juures (eelnõu § 112) on kasutatud sõnapaari „laenupõhine ühisrahastusteenus“. Soovitame sõnakasutust ühtlustada.	Arvestatud	Terminid on ühtlustatud.
11.	Eelnõu § 2 lõike 7 kohaselt on finantstuluta ühisrahastusteenust pakkuv ettevõtja kohustatud esitama enne majandustegevuse alustamist registripidajale teate asjaomasel tegevusalal majandustegevuse alustamise kohta. Seletuskirjas on märgitud, et <i>Nimetatud lõike eesmärk on välistada seaduse kohaldumisel mittetulunduslikud ja heategevusliku eesmärgiga ühisrahastusprojektid; samuti sellised ettevõtmised, mille puhul on selgelt enne kliendi või investori poolset kapitali panustamist temale kommunikeeritud, et üleantud kapitali ei tagastata või oma panustatud kapitali eest ei pakuta vastutasuks asju, õiguseid või muid hüvesid.</i> Sisuliselt tähendab see, et heategevuslikul eesmärgil ja annetuspõhiselt tegutsevad MTÜ-d peaksid olema majandustegevusregistris registreeritud? Sätte vajalikkust on põhjendatud sellega, <i>finantsjärelevalveasutusel oleks võimalik saada ülevaadet Eestis tegutsevatest finantstuluta ühisrahastusteenuse osutajate kohta ning kaardistada vastavas sektoris tegutsevad ettevõtjad kui ka nendega seotud riskid.</i> Ilmselt oleks võimalik saada ülevaade Eestis tegutsevatest heategevuslikest organisatsioonidest ka muude infoallikate põhjal.	Arvestatud	Kustutatud lõike 7 teine lause.
12.	Eelnõu § 2 lg 7 teise lause kohaselt on eelnimetatud ettevõtjal kohustus esitada majandustegevusteade MTR-i ja tegevusalaks märgitakse finantstuluta ühisrahastusteenus. See säte on arusaamatu asjaolul, et majandustegevusteadet ühisrahastusteenuse osutamiseks ja sealhulgas tegevusala finantstuluta ühisrahastusteenuse osutamiseks hetkel ei eksisteeri. Käesolevast eelnõust ei selgu ühisrahastusteenuse osutamiseks täpsemaid majandustegevuse nõudeid majandustegevuse seadustiku üldosa seaduse (edaspidi MsÜS-i) § 6 kohaselt, millele ettevõtja ja tema majandustegevus peavad vastama või puudub viide, et kohalduvad üksnes üldandmed. Samuti ei sätestatud MsÜS § 15 kohaseid andmeid, mida majandustegevusteade sisaldab ning mida on ettevõtja kohustatud registripidajale eelnevalt esitama. Eelnõuga ei ole sätestatud tähtaega, millal nimetatud majandustegevusteade peab olema taotlejatele kättesaadav. Eelnõu seletuskirjas pole välja toodud kulusid arendustöödeks, et tagada teatamiskohustuse elektrooniline taotlemine majandustegevuse registris. Samuti ei ole eelnõu seletuskirjas ära toodud ettevõtjate majandustegevuse vabaduse piiramist õigustavat avaliku huvi põhjendust ja puudub mõjuhinnang ettevõtjate halduskoormuse kohta. Eelnõu ei ole seega õigusselge, eelkõige seetõttu, et käitumisjuhised ettevõtjatele, kes on kohustatud täitma teatamiskohustust on segadust tekitavad ning need sätted ei ole kooskõlas MsÜS-i suunistega.	Arvestatud	Majandustegevuse registris toodud teavituskohustus välja jäetud.

13.	Tähelepanekud seletuskirja kohta	Osaliselt arvestatud	Seletuskirja on vastavalt täiendatud.
-----	----------------------------------	----------------------	---------------------------------------

SISEMINISTEERIUM			
14.	<p>Teeme ettepaneku täiendada ühisrahastuse ja muude investeerimisinstrumentide ning virtuaalvääringute seaduse eelnõud sätetega, mis on seotud eelkõige terrorismi rahastamise tõkestamisega seotud meetmete tõhustamisega.</p> <p>Lisaks ettepanekutele palume Rahandusministeeriumil tagada muu hulgas vajalikud nõuded seaduses toodud teenust soovivate klientide tuvastamiseks. Klientide identifitseerimine täiendavate, kuid mitte suurt ressursi nõudvate vahenditega, aitab maandada organiseeritud kuritegevuse, terrorismi ja selle rahastamise võimalikkust ning seni kehtiva anonüümsust võimaldavate maksetehingutega seotud rahastuse potentsiaalseid tagajärgi.</p> <p>Rahandusministeeriumi koostatud eelnõu versioonis on klientide kohta kogutavate andmed reguleeritud §-s 74.</p> <p>Nii eelnõus kui ka seletuskirjas ei ole määratletud kliendi isikuandmete olemust ja seetõttu teeme selles osas konkreetsuse tagamiseks täiendavad ettepanekud.</p> <p>Et minimeerida seadusega käsitletava turu väärkasutamist nii organiseeritud kuritegevuse, rahapesu, terrorismi rahastamise tõttu, teeme ettepaneku muutmaks paragrahvi 74 sõnastust järgmiselt (muudatused on esitatud paksendatud kirjas): § 74. Isikuandmete töötlemine ja isikuandmete kaitse nõuded /.../ (2) <i>Teenuseosutaja kogub klientide kohta järgmisi andmeid:</i> 1) <i>ees- ja perekonnanimi või –nimed</i> 2) <i>sünniaeg ja -koht;</i> 3) <i>kodakondsus või kodakondsused;</i> 4) <i>sugu;</i> 5) <i>isikut tõendava dokumendi number ja dokumendi koopia;</i> 6) <i>telefoninumber ja e-posti aadress;</i> 7) <i>maksekonto või muu konto või meetme, sealhulgas virtuaalvääringu rahakoti, mille kaudu rahalisi vahendeid kaasatakse ja investeeritakse, unikaalne tunnus;</i> 8) <i>muud käesoleva lõike punktides 1–4 nimetatata andmed, mida teenuseosutaja vajab õigusaktidele vastavate teenuste osutamiseks või lepingu täitmiseks.</i> (3) <i>Teenuseosutaja võib koguda klientide kohta järgmisi andmeid:</i> 1) <i>teave kliendiga seotud juriidiliste ja füüsiliste isikute kohta;</i> 2) <i>muud käesoleva lõike punktides 1–4 nimetatata andmed, mida teenuseosutaja vajab õigusaktidele vastavate teenuste osutamiseks või lepingu täitmiseks.</i> /.../</p>	<p>Teadmiseks võetud</p> <p>Osaliselt arvestatud, selgitatud</p>	<p>Klientide kohta kogutavate andmete osa on suures osas eelnõust siiski välja võetud ning küsimus lahendatakse eraldi RahaPTS ja RLS muutmise seaduse eelnõuga.</p>
15.	<p>Eelnõu § 64 lõike 2 punkti 2 puhul on kasutatud KAS § 88 lõike 5 punkti 2 sõnastust, mis käesolevaks ajaks vajab kaasajastamist. Sellest tulenevalt:</p> <ul style="list-style-type: none"> Sõnad „kohtueelse uurimise asutus“ tuleks asendada sõnaga „uurimisasutus“, mida kasutatakse KrMS-s. Lisaks võiks eraldi välja tuua konfiskeerimismenetluse, mille raames on samuti kõnealused andmed vajalikud. Seega võiks sätestada, et „kriminaalmenetluses, sealhulgas konfiskeerimismenetluses“. 	Arvestatud	<p>Muudetud eelnõu § 64 lg 2 punkte 2 ja 10.</p> <p>§ 64 on eelnõu uues sõnastuses viidud eelnõu §-i 70.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> Ebakorrektne on lauseosa „asjaomastel organitel rahvusvahelise õigusabitaotluse menetlemisel“ – KrMS kasutatakse mõistet „abistamistaoitus“ ning EL liikmesriikide vahel (va Iiri ja Taani) toimub abi osutamine uurimismääruse alusel, seega tuleks mõlemad välja tuua. Abistamistaoitluseid/uurimismääruseid täidavad KrMS kohaselt pädevad õiguskaitseasutused. Lauseosa „Euroopa Liidu õigusest tuleneva kohustuse täitmiseks rahvusvahelise konventsiooni või muu välislepingu“ on segane, selle võiks sõnastada nt järgmiselt: „Euroopa Liidu õigusest tuleneva kohustuse täitmiseks, rahvusvahelise konventsiooni või muu välislepingu või...“. <p>Eelnõu § 64 lõike 2 punktis 10 – alates 01.01.2021 on asutuse ametlik nimetus „Rahapesu Andmebüroo“.</p>		
16.	<p>§ 74. Isikuandmete töötlemine ja isikuandmete kaitse nõuded (4) Kui teenuseosutaja saab teada kliendi esitatud andmete ebaõigsusest või teenuseosutajal tekib sellekohane kahtlus, ...“ – sõnad „andmete ebaõigsusest“ võiks asendada „ebaõigetest andmetest“.</p>	Selgitatud	Nimetatud säte on eelnõust kustutatud.

FINANTSINSPEKTSIOON			
17.	<p>Praeguses faasis on virtuaalvääringute järelevalve õige asukoht Rahapesu andmebüroos, kuna asjaga seondub peamiselt rahapesu risk, mitte finantsstabiilsuse ja turu läbipaistvuse temaatika</p> <p>Rahapesu andmebüroo (edaspidi RAB) on läbi teinud struktuurse muutuse ja alates 01.01.2021 alustas tegutsemist iseseisva asutusena rahandusministeeriumi haldusalas.</p> <p>Eelnõu seletuskirjale tuginedes väljastab RAB alates 27.11.2017 tegevuslubasid Eestis virtuaalvääringu teenuse pakkumiseks, mis on defineeritud rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse (edaspidi RahaPTS) § 3 punktis 9. Eelnõu § 4 reguleerib virtuaalvääringu sarnaselt juba kehtivale regulatsioonile. Ehk virtuaalvääringu puhul on suuresti eesmärgiks võetud üksnes järelevalveasutuse vahetamine, st senise RAB asemel oleks virtuaalvääringu järelevalve eest vastutav Finantsinspeksioon (Eelnõu § 6 lõige 2, § 112 punkt 1).</p> <p>Eelnõu seletuskirja kohaselt on RAB vastava valdkonna järelevalveasutusena suutnud koos seaduse muudatustega tuua kaasa vastavas sektoris arvestatavat muutust, ehk kui 2020. aasta 1. augusti seisuga kehtis erinevaid virtuaalvääringute tegevuslube kokku 611, siis juba 2020. aasta talve lõpuga võrreldes oli vastav number ligikaudu kolm korda vähenenud. Ehk viidatu kinnitab RAB poolset mehitatust ja toimivat järelevalvemudelit virtuaalvääringute järelevalve alal.</p> <p>Finantsinspeksiooni järelevalve on keskendunud finantsinspeksiooni seaduse (edaspidi FIS) § 3 tähenduses eelkõige finantssektori stabiilsuse, usaldusväärsuse ja läbipaistvuse ning toimimise efektiivsuse suurendamise, süsteemsete riskide vähendamise ning finantssektori kuritegelikel eesmärkidel ärakasutamise tõkestamisele kaasaaitamise eesmärgile ja finantskriisi lahendamisele, ehk</p>	Selgitatud	<p>Virtuaalvääringuga seotud teenuste olemus ja sellega seotud riskid – mõõname, et rahapesu risk on selliste teenuste puhul kesksel kohal kuid sisuliselt on tegemist ikkagi finantsteenuste, sh ka paljuski investeerimisriski sisaldava elemendiga. Samale järeldusele on jõudnud nii FATF, EL liikmesriigid Euroopa Komisjoni töörühmades EL krüptovaraturgude määruse arutamisel kui ka näiteks OECD töögruppides. Lisaks – hetkel selliste teenuste mõju finantsstabiilsusele on vähene või pigem marginaalne, kuid teenuste mahu kasvades (mida näitavad viimaste aastate trendid) ei saa välistada selle valdkonda (negatiivseid) mõjutusi ka finantsstabiilsusele.</p> <p>Lisaks on oluline rahapesu ja terrorismi rahastamise riskide maandamise ja ärahoidmise kõrval tagada ka investoritele ning teenuse klientidele nende huvide kaitse (sarnaselt teistele finantssektori ettevõtjatele), mis ei saa kuuluda Rahapesu andmebüroo vastutusvaldkonda.</p> <p>Seega on eelnõuga jätkuvalt ette nähtud, et vastavate teenuseosutaja järelevalve hakkab kuuluma edaspidi Finantsinspeksiooni vastutusvaldkonda, küll aga on võrreldes varasemaga ette nähtud senisest pikem üleminekuaeg (s.t. aeg mille jooksul vastavad teenuseosutajad peaksid minema RABi alt FI järelevalve alla).</p>

	<p>vältida krediidasutuste maksejõuetusest tulenevaid negatiivseid mõjusid finantsstabiilsusele. Eeltoodu võtmekohaks on finantsstabiilsus. Virtuaalvääringute puhul on keskne järelevalveline võtmekoht ja risk ühiskonnale seotud enim aga peamiselt rahapesu tõkestamise valdkonnaga, kelmuste ja muu taolise kuritegevusega. RahaPTS § 54 lõige 1 punktide 1, 2 ja 3 kohaselt on RAB ülesandeks mh rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamine ning sellele viitava teabe vastuvõtmine, kogumine, väljanõudmine, registreerimine, töötlemine, analüüsimine ja edastamine; strateegiline analüüs, mis käsitleb rahapesu ja terrorismi rahastamise riske, ohte, suundumusi, mustreid ning toimimisviise ja ka riikliku sunni rakendamine.</p> <p>Ehk kõike eeltoodut arvesse võttes on Finantsinspektsiooni hinnangul virtuaalvääringu, mis kannab eelkõige ja peaausjalikult rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise riske, õige järelevalve asutus RAB. Vähem oluline ei ole siinjuures ka asjaolu, et RAB on juba aastaid vastava valdkonna eest vastutanud, neil on olemas nii ekspertide mehitatus, kui vastava valdkonna tundmise võimekus. Mõistame, et seoses RAB reformiga suureneb see veelgi. Finantsinspektsioon peaks selle kõik eraldi ja täiendavalt üles ehitama, kui peaks vastava valdkonna järelevalve eest vastutama asuma. Viimane aga tähendaks muuhulgas seda, et Finantsinspektsioon peaks oma seniste järelevalveliste kohustuste täitmise kõrval seadma fookusesse hoopis virtuaalvääringu alase järelevalve ja see võib mõjutada finantssektori järelevalve toimimist arvestatavas ajaperioodis.</p>		
18.	<p>Ühisrahastusele ja virtuaalvääringutele tuleks sätestada eraldi seadused, samuti kaaluda virtuaalvääringute vahendamise raamistiku täiendava reguleerimise peatamist kuni EL vastava õigusloome realiseerumiseni, välja arvatud peamistes riskivaldkondades – rahapesu tõkestamine, pettused ja muu selline kuritegelik tegevus</p> <p>Oleme endiselt seisukohal, mida oleme ka varem esitanud (27.11.2021 kirjaga nr 5-8/6310-1), et Eelnõu ajakava ei arvesta piisaval määral EL-i õigusloomega ning virtuaalvääringute puhul on vajalik oodata ära EL krüptovaraturgude määrus¹.</p> <p>Lähtudes sellest, et EL-i tasemel on ühisrahastuse ja virtuaalvääringute valdkonnad reguleeritud eraldi, tuleks ka Eestis reguleerida nimetatud valdkondi eraldi seadusega. Valdkondade eristamine ja erinev rakendamine on oluline tõhusa järelevalve jaoks, et planeerida järelevalve teostamist, mehitada vastavad osakonnad ja tagada vajalikud teadmised töötajatele. Kui ühe seadusega jõustuvad mitmed erinevad uued järelevalve valdkonnad, siis olemasolevate ressursside ja teadmistega on keeruline Finantsinspektsioonil Eelnõuga pandud järelevalve kohustusi täita: aegsasti tuleb planeerida, väljatöötada ja -õpetada vastavad võimekused. Seejuures ei ole Eelnõu seletuskirja mõjude osas välja toodud põhjalikku mõjuanalüüsi Finantsinspektsiooni ressurssidele, mis annaks võimaluse hinnata, kas Finantsinspektsiooni ressursid võimaldavad ka realselt kavandatavaid muudatusi rakendada juba 1. juulist 2021. Andsime 2020. aasta teises pooles Finantsinspektsiooni nõukogule lühiülevaate inspektsiooni täiendavast ressurshivajadusest, kui</p>	<p>Osaliselt arvestatud/ selgitatud</p>	<p>Vt ka eeltoodud kommentaari. Märgime, et kattuvus nimetatud sektorite vahel on siiski üsna piisav, kuid vastavad eristamised on tehtud juba käesolevas eelnõus endas (s.t. teatud nõuded kohalduvad üksnes ühisrahastusteenuste osutajatele ja osad nõuded üksnes virtuaalvääringutega seotud teenuste osutajatele).</p> <p>Eraldi seaduste väljatöötamine mõlema valdkonna jaoks ei ole ka õiguskonoomika ja normitehnika reeglite kohaselt mõistlik.</p> <p>Eelnõu jõustumist ja rakendamist on aga edasi lükatud.</p>

	<p>virtuaalväärtingute valdkond peaks liikuma inspeksiooni tegevuse perimeetrisse. Toona võis mõista, et taoline plaan ei realiseeru nii pea ning Finantsinspeksioonil ka vastavaid aspekte 2021. aastaks planeerida ei tuleks.</p> <p>Arvestades, et ühisrahastuse valdkonna osas on EL ühisrahastusse määrus juba vastu võetud, võiks antud valdkonna reguleerimisega liikuda edasi, arvestades EL ühisrahastuse määru sätetega. Juhime tähelepanu sellele, et Eelnõu kavandatav jõustumisaeg on nii EL ühisrahastuse määrust kui Eesti siseriiklikku õigusaktide menetlemise korda arvestades ebamõistlik. EL ühisrahastuse määru artikkel 48 sätestab üleminekuaja ühisrahastusteenuse osutajatele. Vastavaks otsekohalduvaks ülemineku tähtajaks on 10. november 2022. Siseriikliku õiguse koostöö viimisel ei ole välistatud siseriikliku õiguse jõustumine enne otsekohaldavas määru sätetatud tähtaega, kuid seda tingimusel, et siseriiklik õigus on määru ka koostöös. Õiguspärase ootuse aspektist, mis sai ühisrahastusteenuse osutajatele osaks, kui EL ühisrahastuse määru jõustus, on neil ühisrahastusteenuse osutajatel muuhulgas ka valikuvabadus osutada teenust kuni 10. novembrini 2022 ning määru sätetatud nõuetele ka mitte vastata ning seejärel oma tegevus lõpetada. Olukord, kus kavandatav siseriiklik õigus sätestab EL ühisrahastuse määru alusel tegevusloa taotlemise kohustuse oluliselt varasemalt, võib olla sellisel kujul vastuolus õiguspärase ootusega. Muuhulgas sätestab ka EL ühisrahastuse määru artikli 48 lõige 2, et üleminekuperioodi jooksul võivad liikmesriigid kehtestada täna siseriikliku õiguse alusel kehtivat tegevusloa omavatele subjektidele lihtsustatud menetluse määru nõuetele vastava tegevusloa taotlemiseks. Eelnõus kavandatud muudatuste osas ei ole võimalik üheselt väita, et tegu oleks EL ühisrahastuse määru nõuetega võrreldes lihtsustatud menetlusega.</p> <p>Arvestades EL ühisrahastuse määru sätetatud üleminekuperioodi pikkust teenuseosutajatele, ei ole piisavalt põhjendatud vajadust jõustada Eelnõus kavandatud muudatused 1. juulist 2021. Seletuskirjast nähtuvalt ei ole ka kavandatud jõustumisega vacatio legis'e põhimõttest lähtuvalt põhjendatud. Justiitsministeerium on eelnõude koostööstamisel juhtinud läbivalt tähelepanu sellele, et jõustumisaja valikut on vaja põhjendada viisil, mis võimaldab hinnata, kas on kavandatud piisav aeg eeltöödeks ja normidega tutvumiseks Hea õigusloome ja normitehnika eeskirja § 49 alusel.</p> <p>Seega kuni valdkonna harmoniseerimiseni Euroopa Liidus ning järelevalvemudelite ja -perimeetri täpsustumiseni eriti virtuaalvääringute vahendamise valdkonnas on ennatlik nõ vaheetapis Eestis antud teemal muud sellist regulatsiooni, mis ei tegele hetkel valitsevate ja eelviidatud peamiste riskidega – rahapesu tõkestamine, pettused ja muud kuritegelikud ilmingud - virtuaalvääringute vahendamise turul. Vastasel korral võib juhtuda tõsiasi, kus uue Eesti seaduse järgi juba kujundatud äri- ja järelevalvemudeleid tuleb taas kord ümber tegema hakata õige pea tulenevalt Liidu nõuete peatsest rakendumisest.</p>		
Seaduse kohaldamine, terminid ja mõisted			
19.1	Vastavalt Eelnõu § 2 lõike 1 punktile 1 teenuseosutajaks nimetatakse Eestis asutatud investeerimisinstrumendi vahendamise teenuse ja virtuaalvääringu teenuseosutajat.	Arvestatud	Muudetud § 2 lõike 1 punkti 2 sõnastust.

	<p>Vastavalt sama paragrahvi punktile 2 seadust kohaldatakse teenuseosutajale, kes on kes on saanud tegevusloa vastavalt EL ühisrahastuse määrusele ning kes on asutatud Eestis või osutab Eestis teenuseid. Teiste sõnadega, punkti 2 kohaselt seadust tuleb kohaldada ka teenuseosutajale kes osutab Eestis teenuseid, kuid ei ole asutatud Eestis, mis on vastuolus sama paragrahvi punktiga 1, mille kohaselt teenuseosutajaks saab olla ainult Eestis asutatud teenuseosutaja. Kui termin „teenuseosutaja“ on defineeritud Eelnõu § 2 lõike 1 punktis 2, siis sama termini kasutamine Eelnõu § 1 lõike 1 punktis 2 tekitab segadusi seaduse kohaldamisala arusaamises.</p>		
19.2	<p>Eelnõu § 2 lõige 2 välistab 5. ja 6. peatüki kohaldamise ühisrahastusteenuse osutajatele, kes pakuvad või vahendavad mitte-MiFID väärtpabereid ja ettevõtluslaene EL ühisrahastuse määruse alusel, tingimusel et pakkumine ei ületa 5 000 000 eurot. Muuhulgas selgitatakse Eelnõu seletuskirjas, et neile kohaldub otse EL ühisrahastuse määrus. Samas sätestab Eelnõu § 2 lõige 3, et 2., 5., 6., 11. ja 12. peatükid kohaldatakse ka EL ühisrahastuse määruse alusel tegevusloa saanud teenuseosutajatele, kui nad muu hulgas osutavad Eelnõu § 1 lõikes 1 nimetatud teenust. Eelnõu § 1 lõike 1 punkt 1 hõlmab endas kõiki EL ühisrahastuse määruse alusel osutavaid teenuseid. Tegemist on vastuoluga, mis tekitab probleeme seaduse kohaldamisalas.</p> <p>Ühtlasi palume üle vaadata Eelnõu § 2 lõige 4 koosmõjus §-ga 25, et see ei piiraks EL ühisrahastuse määruse alusel tegevusloa taotlemise järgselt teenuse piiriülest osutamist.</p> <p>Kokkuvõtlikult, palume täpsustada seaduse Eelnõu kohaldamisalasid viisil, mis oleks õigusselged ja üheselt mõistetavad, sh selgitatud ka koos näidetega.</p>	<p>Osaliselt arvestatud, selgitatud</p>	<p>Seaduse kohaldamisala juures toome üldise märkusena välja, et eelnõu reguleerib suures osas neid teenuseid ja tooteid, mis ei ole kaetud EL ühisrahastusmäärusega või muude EL õigusaktidega (näiteks virtuaalvääringu teenuste osas rahapesu tõkestamise direktiivid). Seetõttu tuleb eristada neid ettevõtjaid, kes on tegevusloa saanud ühisrahastusmääruse alusel, mille puhul on nõuded ühtlustatud kogu EL-is ning mis lubab teenust osutada EL piires, ning ÜVIMS-it, milles on ette nähtud siseriiklikud normid vastavate teenuste osutamiseks ja toodete pakkumiseks.</p> <p>Arvestatud on esimeses lõigus toodud põhjendustega. Muudetud on Eelnõu § 2 lg 1 p 2 sõnastust selliselt, et teenuseosutaja asemel on kasutatud mõistet „juriidiline isik“. Selgituseks tuleb märkida, et „teenuseosutaja“ on laiem mõiste ning hõlmab § 2 lg 1 p 1 kohaselt ka investeerimisinstrumendi vahendamise teenuse osutajaid, kes omakorda Eelnõu § 3 lõike 8 järgi võib olla ka ühisrahastusteenuse osutaja.</p> <p>Märkuse teises lõigus toodu kohta märgime, et Eelnõu § 1 lg 1 ei hõlma endas kõiki EL ühisrahastusmääruse alusel osustatavaid teenuseid, vaid sätte kohaselt kuulub seaduse (s.t. käesoleva eelnõu) kohaldamisalasse ühisrahastusteenuse osutamine ainult selles ulatuses, mis täpsustab ja täiendab EL ühisrahastusmäärust.</p> <p>Seevastu § 2 lg 3 kohaldub nendele ettevõtjatele, kes on saanud Eestis tegevusloa EL ühisrahastusmääruse alusel, kuid soovivad osutada muid teenuseid, mida ei ole nimetatud määrusega reguleeritud. Eelnõu koostajate hinnangul oleks tegevusloa taotlemise kohustuse kohaldamine nimetatud ettevõtjatele liialt koormav (sest nad on juba esitanud vastavad andmed ja dokumendid järelevalve-asutusele), kuid põhjendamatult oleks ka lubada seadusega ette nähtud</p>

			<p>tegevusnõuetest hoida osadel ettevõtjatel kõrvale.</p> <p>Lisaks - isikud, kes on saanud Eestis tegevusloa EL ühisrahastusmääruse alusel peavad taotlema küll tegevusloa 2. peatüki alusel juhul kui nad soovivad osutada eelnõus sätestatud muid teenuseid, kuid peavad esitama vähem andmeid loa taotlemisel (vt § 7 lg 6).</p> <p>Sellega seoses võib välja tuua ka § 2 lõikeid 3 ja 4, mis täpsustavad nende ettevõtjate tegevust, kes on tegevusloa saanud vastavalt EL ühisrahastusmäärusele ning sellisel juhul kui nad osutavad kas ühisrahastusteenust ühisrahastusmääruse tähenduses või teisi § 1 lõikes 1 nimetatud teenuseid. EL ühisrahastusmäärus on oma skoopi kuuluvate teenuste ja teenuseosutajate osas otsekohalduv.</p>
20.	<p>Eelnõu § 4 lõikes 2 toodud virtuaalvääringu teenuse kirjeldused ei pruugi katta ära FATF-i definitsioonides toodud virtuaalvääringu teenust ja teenuseosutajat, eriti just virtuaalvääringu ülekandjat. Virtuaalvääringu kontekstis tähendab ülekandmine teise füüsilise või juriidilise isiku nimel tehingu tegemist, mis teisaldab virtuaalse vara ühelt virtuaalse vara aadressilt või kontolt teisele. See on virtuaalvääringuga seotud korralduste täitmine, vastuvõtmine ja edastamine kolmandate isikute nimel. See aga ei kattu päris sama mõttele mis virtuaalvääringu vahendaja või vahetaja.</p> <p>Palume Eelnõu § 4 lõikes 2 sätestatud virtuaalvääringu teenuse kirjeldused üle vaadata.</p>	Arvestatud	Lisatud § 4 lõige 2 p 4 ja lg 6.
Teenuseosutajana tegutsemise õigus			
21.	<p>Eelnõu § 6 lõige 4 sätestab, et käesoleva seaduse alusel antud teenuse osutamise tegevusload on tähtajatud ja need ei ole teisele isikule üleantavad. Palume lisada siia sarnaselt Krediidandjate ja vahendajate seadusega (edaspidi KAVS) lisaks veel märge, et tegevusluba ei kehti tütarettevõtja suhtes, et vältida olukordi, kus hakatakse looma tütarettevõtjaid ja nende kaudu sama teenust pakkuma. Tegevusluba peaks olema antud ja kehtima konkreetsele ettevõttele.</p> <p>Ettepanek on sõnastada Eelnõu § 6 lõige 4 järgmiselt: <i>„Käesoleva seaduse alusel antud teenuse osutamise tegevusload on tähtajatud, need ei kehti tütarettevõtja suhtes ja need ei ole teisele isikule üleantavad.“</i></p>	Arvestatud	
22.1	<p>Eelnõu § 7 lõike 1 punkt 10 sätestab, et tegevusloa taotlusele tuleb lisada sisekontrollieeskirjad ja protseduurireeglid, mis tagavad kohustuste täitmise seoses rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamisega, sealhulgas taotleja tegevuse finantseerimisel. Peame vajalikuks lisada juurde rahvusvahelise sanktsioonide rakendamise seaduse nõuded.</p> <p>Ettepanek on sõnastada Eelnõu § 7 lõike 1 punkt 10 järgmiselt: <i>„sisekontrollieeskirjad ja protseduurireeglid, mis tagavad kohustuste täitmise seoses rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamisega ning rahvusvahelise sanktsiooni</i></p>	Arvestatud	

	<i>kohaldamisega, sealhulgas taotleja tegevuse finantseerimisel;</i>		
22.2	<p>Eelnõu § 7 lõige 4 sätestab, et tegevusloa taotleja esitab kinnituse, et tal muu hulgas puuduvad rahapesu- ja terrorismivastaste õigusaktide rikkumisest tulenevate süüdimõistvate kohtuotsuste ja sanktsioonidega seotud karistused. Palume lisada juurde rahvusvahelise sanktsiooni rakendamise õigusaktidega seotud rikkumiste puudumise kinnitus.</p> <p>Ettepanek on sõnastada Eelnõu § 7 lõige 4 järgmiselt: <i>„Lisaks käesoleva paragrahvi lõikes 1 nõutule esitab taotleja kinnituse, et kõikidel teenuseosutaja juhtkonda kaasatud isikutel puuduvad äriühinguõiguse, maksejõuetusõiguse, finantsteenuseid käsitlevate õigusaktide, rahapesu- ja terrorismivastaste õigusaktide, rahvusvahelise sanktsiooni õigusaktide, pettuse või ametialase vastutuse valdkonnas kehtiva siseriikliku õiguse rikkumisest tulenevate süüdimõistvate kohtuotsuste ja sanktsioonidega seotud karistused.“</i></p>	Arvestatud	
22.3	<p>Eelnõu § 7 lõige 6 ütleb, et äriühing, kellele on väljastatud EL ühisrahastuse määruse alusel tegevusluba, esitab käesolevas peatükis sätestatud tegevusloa taotlemiseks Finantsinspektsioonile kirjaliku avalduse, millele on lisatud käesoleva paragrahvi lõikes 1 punktides 3-10 ja 17-19 nimetatud andmed ja dokumendid. Eelnõu ei nõua, et oleksid lisatud olulise osaluse dokumendid. Kuid olulise osaluse menetlus tagab, et meie turule ei tule kuritegelikest tegevustest pärit vahenditega asutatud ettevõtted.</p> <p>Teeme ettepaneku lisada Eelnõu § 7 lõike 1 punktis 13 nimetatud olulise osaluse dokumendid Eelnõu § 7 lõike 6 alusel nõutavate dokumentide hulka.</p>	Arvestatud	Eelnõu § 7 lõikesse 6 on lisatud viide lõike 1 punktile 13.
22.4	<p>Eelnõu § 7 ei nõua esitada tegevusloa taotlemisel tegevuskava, mis annaks ülevaate kavandatavatest teenustest. Teeme ettepaneku lisada siia sarnaselt Makseasutuste ja e-raha asutuste seadusega tegevuskava esitamise nõue.</p> <p>Palume täiendada Eelnõu § 7 lõige 1 järgmise punktiga: <i>„Tegevuskava, kus eelkõige kirjeldatakse kavandatavaid teenuseid.“</i></p>	Selgitatud	Osutatavate teenuste kirjeldus on üks osa taotleja esitatavast äriplaanist (vt ka § 8 lg 1 p 5).
23.	Eelnõu § 11 sätestab tegevusloa andmisest keeldumise alused. Kuna ühisrahastusplatvormidel on IT-d puudutav äärmiselt oluline, siis teeme ettepaneku siia nimistusse ka IT korralduse mittepiisavuse lisada.	Arvestatud	Eelnõu § 11 lõikesse 1 on lisatud punkt 11.
24.	Ühtlasi palume sätestada Eelnõus teenuseosutajale kohustus esitada tegevusloa taotlemisel sõltumatu audiitori hinnangu taotleja IT korralduse piisavuse kohta, sest nii ühisrahastuse kui ka virtuaalvääringute puhul on IT-d puudutav olulise tähendusega.	Osaliselt arvestatud/selgitatud	<p>Kohustus esitada tegevusloa taotlemisel sõltumatu eksperdi hinnang taotleja tehnoloogiliste lahenduste ja turvalisuse tagamise kohta on muudetud.</p> <p>Eelnõu koostajate hinnangul ei ole tingimata vajalik nimetatud hinnangu andmine kvalifitseeritud IT-audiitori poolt, sest see oleks alustavale ettevõtjale üsna suur koormus ja kulu.</p> <p>Seepärast on vastavat sätet muudetud nii, et FI-le tuleb esitada ülevaade taotleja kasutatavate tehnoloogiliste lahenduste ja küberturvalisuse tagamise kohta.</p> <p>Samas vastavalt § 7 lõikele 3 säilib FI-l võimalus diskretsiooni korras sellist hinnangut nõuda. Lisaks märgime, et</p>

			(finants)audiitorid tavapäraselt IT korralduse hindamisega ei tegele. Hinnangu andnud ekspert peab suutma kontrollida turvapoliitika või – eeskirjade sisu ning nende praktikas rakendamist; samuti seda, et eeskirjades toodu on kas tegelikult taotlejal kasutusel või on taotleja võimeline eeskirjades nimetatud meemeid rakendama.
25.	<p>Eelnõu § 11 lõike 1 punkti 10 on sõnastatud järgmiselt: „Finantsinspeksioonil on õigus keelduda taotlejale tegevusloa andmisest, kui teenuseosutajale ei ole avatud maksekontot krediidasutuses, e-raha asutuses või makseasutuses, mis on asutatud lepinguriigis ja osutab Eestis teenuseid piiriülevalt või mis on asutanud Eestis filiaali.“</p> <p>Sõnastuse järgi ei saaks olla teenuseosutajal maksekontot Eestis asutatud krediidasutuses, e-raha asutuses või makseasutuses.</p> <p>Sõnastus võiks olla järgmine: „<i>Finantsinspeksioonil on õigus keelduda taotlejale tegevusloa andmisest, kui teenuseosutajale ei ole avatud maksekontot krediidasutuses, e-raha asutuses või makseasutuses, mis on asutatud Eestis või teises lepinguriigis, mis osutab Eestis teenuseid piiriülevalt või mis on asutanud Eestis filiaali.</i>“</p>	Arvestatud	
26.	<p>Eelnõu ei anna mitte ühtegi võimalust puudustega tegevusloa taotluse tagastamiseks. Seega tekib olukord, kus Finantsinspeksioon peab taotlust menetlema lõpuni, esitades vaid oma märkuseid või täpsustavaid küsimusi.</p> <p>Teeme ettepaneku täiendada Eelnõu § 9 sarnaselt KAVS-iga, täiendades Eelnõus sõnastatu järgnevalt:</p> <p><i>„(1) Kui taotleja ei ole tegevusloa taotlemisel esitanud kõiki käesoleva seaduse §-s 7 nimetatud andmeid või dokumente või need ei ole nõuetekohaselt vormistatud, võib Finantsinspeksioon jätta taotluse läbi vaatamata või nõuda taotlejalt puuduste kõrvaldamist.</i></p> <p><i>(2) Finantsinspeksioon võib käesoleva paragrahvi lõike 1 alusel jätta taotluse läbi vaatamata, kui: 1) taotlus on esitatud oluliste puudustega või 2) taotleja ei ole Finantsinspeksiooni määratud tähtajaks puudusi kõrvaldanud.</i></p> <p><i>(3) Kui tegevusloa taotluse menetlemise ajal tehakse muudatusi käesoleva seaduse § 7 lõikes 1 nimetatud andmetes või dokumentides, esitab taotleja viivitamata Finantsinspeksioonile vastavad andmed ja dokumendid uuendatud kujul. Kui muudatus on oluline, võib Finantsinspeksioon lugeda menetlustähtaja alguseks selle olulise muudatuse teadaasaamise hetke. Sellisel juhul peab Finantsinspeksioon teatama taotlejale uue menetlustähtaja.“</i></p>	Arvestatud	
27.	<p>Eelnõu § 13 lõige 2 sätestab tegevusloa kehtetuks tunnistamise alused. Palume täiendada tegevusloa kehtetuks tunnistamise alused selliselt, et tegevusloa saaks kehtetuks tunnistada, kui teenuseosutaja on rikkunud või rikub rahvusvahelise sanktsiooni õigusaktidega kehtestatud korda.</p> <p>Ettepanek on sõnastada Eelnõu § 13 lõike 2 punkt 13 järgmiselt: <i>“teenuseosutaja on toime pannud rahapesu või</i></p>	Arvestatud	

	<i>rahastanud või toetanud terrorikuriteo toimepanemist või on rikkunud rahvusvahelist sanktsiooni või rikub rahapesu ning terrorismi rahastamise tõkestamiseks õigusaktidega kehtestatud korda või rikub rahvusvahelise sanktsiooni õigusaktidega kehtestatud korda;“</i>		
28.	<p>Eelnõu § 16 reguleerib olulist osalust omavatele isikutele esitatavaid nõudeid. Palume täiendada Eelnõu § 16 ja lisada juurde nõue, et isiku suhtes ei ole kehtestatud rahvusvahelist sanktsiooni.</p> <p>Ettepanek on lisada ja sõnastada Eelnõu § 16 punkt 5 järgmiselt: <i>“kelle suhtes ei ole kohaldatud rahvusvahelist sanktsiooni rahvusvahelise sanktsiooni seaduse mõistes.”</i></p>	Arvestatud	
29.1	<p>Eelnõu § 17 lõike 1 ja § 18 lõike 1 punkt 1 hõlmavad endas olulise osaluse menetluses ainult aktsiatega seotud tehinguid. Eelnõu järgi võib teenuseosutaja tegutseda nii osatühingu kui ka aktsiaseltsi vormis.</p> <p>Palume Eelnõu § 17 lõike 1 ja § 18 lõike 1 punkti 1 sõnastus täiendada osadega seotud tehingutega.</p>	Arvestatud	
29.2	<p>Eelnõu § 17 lõike 3 kohaselt teavitab Finantsinspeksioon omandajat kirjalikult kahe tööpäeva jooksul olulise osaluse dokumentide kättesaamisest ja menetluse võimalikust lõppkuupäevast. Finantsinspeksiooni senine praktika näitab, et kaks tööpäeva on väga lühike aeg, eriti kui on korraga mitu olulise osaluse omajat samas ettevõtjas. Näiteks, KAVS-is on see aeg viis tööpäeva, mis on piisav ja võimaldab dokumentidesse päriselt ka süveneda ning anda tagasisidet, mis on ka sisuliselt puudu. Tuleb arvestada ka sellega, et Finantsinspeksiooni halduskoormus tõuseb seoses järelevalve subjektide arvu tõusuga.</p> <p>Teeme ettepaneku muuta Eelnõu § 17 lõike 3 ja anda Finantsinspeksioonile viis tööpäeva olulise osaluse omandaja teavitamiseks.</p>	Mitte-arvestatud	Tegemist on lihtsalt teavitusega, et Finantsinspeksioon on andmed kätte saanud, dokumentide piisavust on Finantsinspeksioonil aega hinnata ja lisaandmeid küsida 50 päeva.
30.	<p>Eelnõu § 19 lõike 3 sätestab, et teenuseosutajas olulise osaluse omandamisel Finantsinspeksiooni poolt lisaandmete ja -dokumentide esmakordse nõude esitamise ja omandajalt nõutud lisaandmete ja dokumentide saamise vaheliseks perioodiks menetlustähtaeg peatub, kuid peatumine ei kesta kauem kui 20 tööpäeva. Täiendava lisaandmete ja -dokumentide nõudmise korral menetlustähtaeg ei peatu.</p> <p>Juhime tähelepanu sellele, et lisaandmete ja –dokumentide nõudmise korral on taotlejale vaja aega nende dokumentide esitamiseks, Finantsinspeksioonile on vaja aega nende analüüsimiseks. Seoses sellega on mõistlik Eelnõu § 19 lõike 3 viimane lause ära võtta.</p> <p>Palume kustutada Eelnõu § 19 lõike 3 viimane lause.</p>	Mitte-arvestatud, selgitatud	Analoogne regulatsioon on kogu finantssektoris, kuivõrd see tuleneb EL õigusest. Ehk meie hinnangul ei ole põhjendatud teistsugune lähenemine ühe subjekti puhul.
31.1	<p>Eelnõu § 25 räägib teenuse osutamist välisriigis nii filiaali kaudu kui piiriülesest. Kui tavapärast on Finantsinspeksioonil igasuguse piiriülese teenuse puhul kohustus teavitada EL liikmesriigist sihtriigi järelevalvet, kes teeb omakorda teenuse lubamise kohta otsuse, siis siit Eelnõust seda ei leidnud. Isegi kui me lubame filiaali välisriigis avada, aga seal vastav valdkond piisavalt reguleeritud ei ole ja meil seadusest ei tulene ka kohustust eraldi liikmesriigi järelevalvet teavitada, siis sihtriigis võib subjektidel tekkida probleeme erinevatel põhjustel, eelkõige regulatiivsel tasandil.</p>	Selgitatud	Kuivõrd sihtriigis ei pruugi olla vastav valdkond reguleeritud, seal hulgas puudub finantsjärelevalve asutus, ei saa panna Finantsinspeksioonile kohustust teavitada lepinguriigi asutust.

	<p>Lisaks tuleb täiendada Eelnõu § 25 sellega, et teenuste osutamisel välisriigis peavad teenuseosutajad järgima käesolevas seaduses ning selle alusel antud õigusaktides ja välisriigi õigusaktides sätestatud nõudeid.</p> <p>Teeme ettepaneku täiendada Eelnõu § 25, võttes arvesse esitatud kommentaarid.</p>		
31.2	<p>Eelnõu § 25 lõike 5 punkt 4 sätestab keelduva otsuse tegemise alused, kui teenuseosutaja soovib asutada filiaali või osutada teenuseid piiriülevalt. Palume täiendada Eelnõu § 25 lõike 5 punkt 4 selliselt, et Finantsinspeksioon võiks teha keelduva otsuse ka juhul, kui tegevuskava rakendamine võib olla seotud sh rahvusvahelistest sanktsioonidest kõrvale hiilimisega, selle katsega või suurendab selliseid riske.</p> <p>Teeme ettepaneku sõnastada Eelnõu § 25 lõike 5 punkt 4 järgmiselt: „<i>filiaali asutamine või teenuseosutaja esitatud tegevuskava rakendamine võib olla seotud rahapesu või terrorismi rahastamisega, või rahvusvahelisest sanktsiooni rikkumise või kõrvale hiilimisega nende katsega või suurendab selliseid riske.</i>“</p>	Arvestatud	§ 25 on eelnõu uues sõnastuses viidud eelnõu §-i 15.
Teenuseosutaja juhtimine ja nõuded tegevusele			
32.	<p>Eelnõu § 30 sätestab nõuded sisekontrolli süsteemile. Selle paragrahvi kohaselt on nõutud ainult vastavuskontroll ja mitte siseaudit. Seletuskirjas räägitakse sama paragrahvi all ka siseaudiitorist. Samuti tuleb tegevusloa menetluse käigus esitada andmed siseaudiitori kohta, aga rohkem seda Eelnõus reguleeritud pole. Samas, näiteks, kontoteabe teenuse osutajatelt nõutakse atesteeritud siseauditi olemasolu, kuigi vastav teenus klientide vahenditele mingit ohtu ei kujuta. Ühisrahastuse puhul toimub opereerimine klientide rahadega ja seega on väga oluline, et kaitseliinid oleks paigas. See tähendab, et peaks olema tagatud ikkagi kolm kaitseliini.</p> <p>Palume täiendada Eelnõu § 30 ja selgelt sõnastada siseauditi kohustuslikkus ning viia sisse säte, et siseaudiitor peab olema sõltumatu.</p>	Arvestatud	<p>Täiendatud § 30 sõnastust.</p> <p>§ 30 on eelnõu uues sõnastuses viidud eelnõu §-i 31.</p>
33.	<p>Eelnõu § 29 lõikes 4 on välja toodud, et sise-eeskirjad peavad olema kooskõlas vastutustundliku laenamise põhimõttega. Lõige on küllalt üldine ning viide võiks olla täpsem. Palume lisada viide KAVS-i sätetele osas, mida krediitpõhise ühisrahastusteenuse osutaja peab sise-eeskirja koostamisel järgima.</p> <p>Teeme ettepaneku sõnastada Eelnõu § 29 lõige 4 järgmiselt: „<i>Lisaks käesolevas paragrahvis nimetatud nõuetele peavad krediitpõhise ühisrahastusteenuse osutaja sise-eeskirjad olema kooskõlas krediidiandjate ja –vahendajate seaduse 6. peatükis sätestatuga.</i>“</p>	Arvestatud	<p>Viidet muudetud täpsemaks.</p> <p>§ 29 on eelnõu uues sõnastuses viidud eelnõu §-i 30.</p>
34.	<p>Eelnõu § 33 lõike 1 punkt 5 sätestab, et teenuseosutajal on oma kohustuste paremaks täitmiseks õigus teenuse osutamisega seotud tegevusi edasi anda kolmandale isikule, kui tegevuse edasiandmine ei põhjusta olukorda, kus teenuseosutaja ei tegele reaalselt temale edasi antud teenuse osutamisega. Kehtivast sõnastusest jääb mulje nagu tegevuse edasi andnud teenuseosutajale oleks omakorda teenuse osutamine edasi antud. Sama sõnastus on seletuskirjas ja ka seletuskiri ei ava, mida on seadusandja selle punktiga täpselt mõelnud.</p> <p>Teeme ettepaneku Eelnõu § 33 lõike 1 punkti 5 sõnastus üle vaadata või avada seletuskirjas sätte sisu.</p>	Arvestatud	<p>Täpsustatud § 33 lg 1 p 5 sõnastust.</p> <p>§ 33 on eelnõu uues sõnastuses viidud eelnõu §-i 34.</p>

<p>35.</p>	<p>Eelnõu § 42 lõike 1 kohaselt avalikustab teenuseosutaja oma veebilehel nelja kuu jooksul majandusaasta lõpust arvates: 1) majandusaasta aruande; 2) ülevaate teenuseosutaja lõppenud majandusaasta majandustegevuse tulemuste kohta. Majandusaasta majandustegevuse tulemuste avalikustamise nõue jääb ebaselgeks. Seletuskirja kohaselt „nimetatud ülevaade peaks andma võimaluse objektiivselt hinnata teenuseosutaja majandustegevust eeskätt selles osas, mis puudutab bilansiväliseid andmeid, sealhulgas (kuid mitte ainult): klientide arv, vahendatud investeerimisinstrumentide või asjakohasel juhul virtuaalvääringute pakkumiste kogumaht.“ Juhime tähelepanu, et ilma seletuskirjata ei ole seaduse Eelnõu mõte arusaadav. Vastavalt Raamatupidamise seaduse (edaspidi RS) § 15 lõikele 1 on majandusaasta aruande koosseisu kuuluva raamatupidamise aastaaruande koostamise ja avaldamise eesmärk muuhulgas anda aruande kasutajale asjakohast ning tõepäraselt esitatud informatsiooni raamatupidamiskohustuslase finantsseisundi ja -tulemuse kohta, mida aruande kasutaja saaks oma majandusotsuste tegemisel kasutada.</p> <p>Seega Eelnõu § 42 lõikes 1 sätestatud majandusaasta aruande avaldamise nõudega juba täidetakse nõue anda ülevaade majandusaasta tulemuste kohta. Kui seaduse andja siiski peab vajalikuks täpsustada, millist teavet majandusaasta tulemuste kohta peaks teenuseosutaja täiendavalt avaldama, tuleks see täpsemalt sätestada.</p> <p>Kuna Eelnõu § 42 lõike 1 punktis 1 on sätestatud nõue avalikustada veebilehel majandusaasta aruanne, siis võiks olla sätestatud ka kui kaua või mitme aasta majandusaasta aruanded peaksid olema veebilehelt kättesaadavad.</p> <p>Lisaks märgime, et Eelnõu § 2 lõike 3 kohaselt seaduse 5. peatükki kohaldatakse ka lepinguriigi krediitdiasutusele, investeerimisühingule, makseasutusele ja e-raha asutusele. Kuna antud Eelnõuga ei reguleerita lepinguriigi ettevõtjate raamatupidamist ega majandusaasta aruande koostamist, ei ole kohane ka seada nõudeid majandusaasta aruannete avalikustamise tähtaegadele lepinguriigi ettevõtjate osas. Samuti ei reguleeri Eelnõu lepinguriigi ettevõtja avaldatava teabe keelenõudeid, mis on olulised nii kliendikaitse, investorkaitse kui seaduse nõuete järelevalve kontekstis.</p> <p>Eelnõu § 42 lõike 3 kohaselt tuleb sama paragrahvi lõikes 1 nimetatud majandusaasta aruanne ja ülevaade majandustulemuste kohta avalikustada Eelnõu §-des 3 ja 4 sätestatud instrumendi liigi ja teenuste kohta eraldi. Majandusaasta aruande ja majandustulemuste ülevaate koostamine ei ole mõeldav instrumendi liigi või teenuse kohta.</p> <p>Palume täiendada Eelnõu § 42, võttes arvesse esitatud kommentaarid</p>	<p>Osaliselt arvestatud, selgitatud</p>	<p>Eelnõu § 42 lõike 1 punkt 1 sedastab teenuseosutajatele majandusaasta aruande avalikustamise kohustuse nelja kuu jooksul majandusaasta lõpust arvates. Sama lõike punktis 2 märgitud ülevaade hõlmab, nagu tagasisides märgitud, andmeid, mis puudutavad bilansiväliseid andmeid, sealhulgas (kuid mitte ainult): klientide arv, vahendatud investeerimisinstrumentide või asjakohasel juhul virtuaalvääringute pakkumiste kogumaht. Eelnõu § 42 lõike 1 punktis 2 nimetatud andmed ei kuulu majandusaasta aruande (kohustuslikku) koosseisu raamatupidamise seaduse alusel, vaid tegemist on lisa-andmetega, mille avalikustamist teenuseosutajalt nõutakse. Sellest tulenevalt on ka nimetatud andmed eelnõus eraldi välja toodud.</p> <p>Eelnõu § 42 lõiget 3 on täpsustatud selles osas, et kui mitme majandusaasta aruanded peavad olema veebilehel kättesaadavad.</p> <p>Lisaks tuleb märkida, et eelnõu koostamisel ei olnud plaanis kohustada teenuseosutajaid koostama majandusaasta aruandeid iga investeerimisinstrumendi või teenuse kohta eraldi, vaid täiendavate andmete esitamine peaks viitama ainult § 42 lõike 1 punktis 2 toodud punktidele. Sellest tulenevalt on tehtud muudetud § 42 lõikesse 3.</p> <p>§ 42 on eelnõu uues sõnastuses viidud eelnõu §-i 43.</p>
<p>36.</p>	<p>Eelnõu §-s 57 on sätestatud kaks punkti, millest võib järeldada, et 4. jagu kohaldatakse nende mõlema kumulatiivselt täidetusel. Kuid seletuskirjas kasutatakse selles sõna „või“, mis viitab sellele, et täidetud peab olema vaid üks punkt. Arvestades, et turumanipulatsiooni pole võimalik toime panna, kui investeerimisinstrument pole finantsvahendusplatvormil omandatav ega võõrandatav, peetakse Eelnõu seletuskirjas „või“ asemel eelduslikult siiski</p>	<p>Arvestatud</p>	<p>Muudetud § 57 lg 1 p 1 sõnastust.</p> <p>§ 57 on eelnõu uues sõnastuses viidud eelnõu §-i 60.</p>

	<p>silmas § 57 tingimuste kumulatiivset täidetust.</p> <p>Et sellist küsitavust vältida, teeme ettepaneku lisada Eelnõusse § 57 punkti 1 järele kas sõna „ja“ või „ning“.</p> <p>Juhul, kui sätte mõtteks on siiski vähemasti emma-kumma punkti täidetud 4. jao kohaldumiseks, palume selgitada turumanipulatsiooni toimepanemist võimalikkust mittekaubeldava instrumendi suhtes.</p>		
37.	<p>Eelnõu § 61 reguleerib kliendi kaebuste lahendamist. Eelnõu § 61 lõikes 5 sätestatud võib jääda mulje, et ka Finantsinspeksioon lahendab tarbijate kaebusi, kuigi Finantsinspeksioonil sellist pädevust ei ole. Ka seletuskirjas on väljatoodud: „Lõike 5 kohaselt tuleb teenuseosutajal avaldada oma veebilehel viited Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametile ning Finantsinspeksioonile. Nimetatud viidete avaldamine on vajalik, et kliendil oleks teada, kuhu pöörduda kaebuse mitterahuldamise korral teenuseosutaja poolt.“ Oluline on küll viide asjakohastele järelevalveorganitele, aga täiendavalt võiks lisaks olla viide ka tarbijavaidluste komisjonile, kes lahendab tarbijavaidlusi.</p> <p>Teeme ettepaneku sõnastada Eelnõu § 61 lõige 5 järgmiselt: „Teenuseosutaja avaldab oma veebilehel viited järelevalvet teostavatele asutustele (Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametile ning Finantsinspeksioonile), kui ka tarbijavaidluste kohtuväliseks lahendamiseks pädevale asutusele (tarbijavaidluste komisjonile).“</p>	Arvestatud	Muudetud § 61 lg 5 sõnastust; säte tõstetud § 41 lõike 1 punktiks 13.
Nõuded kapitalile ja omavahenditele			
38.	<p>Eelnõu § 67 lõige 1 sätestab, et teenuseosutaja omavahendid peavad olema igal hetkel vastama ühele järgmistest suurustest, olenevalt sellest kumb on suurem: käesoleva seaduse § 66 lõikes 1 sätestatud aktsia-, osa- või algkapitali suurus; vähemalt neljandik eelmise majandusaasta püsivatest üldkuludest. Eelnõu § 66 samas ei räägi sõnagi algkapitalist.</p> <p>Palume täpsustada Eelnõu §-de 66 ja 67 sõnastus.</p>	Arvestatud	<p>Muudetud § 67 lg 1 p 1.</p> <p>§ 67 on eelnõu uues sõnastuses viidud eelnõu §-i 72.</p>
Investeerimisinstrumendi registri pidamine			
39.	<p>Eelnõu § 64 lõike 2 punkti 11 kohaselt on registrisse kantud andmetega õigus tutvuda muu hulgas muul isikul, kes tõendab, et andmete saamise eesmärk on rahapesu või terrorismi tõkestamine. Selgusetuks jääb, kes on muu isik. Kui muu isiku alla läheb ka krediidi- ja finantseerimisasutus, kes täidab RahaPTS-ist tulenevaid kohustusi, siis on mõistlik viidata ka rahvusvahelise sanktsiooni tuvastamise ja kohaldamise eesmärgile.</p> <p>Teeme ettepaneku sõnastada Eelnõu § 64 lõike 2 punkt 11 järgmiselt: „<i>muul isikul, kes tõendab, et andmete saamise eesmärk on rahapesu, terrorismi tõkestamine või rahvusvahelise sanktsiooni tuvastamine ja kohaldamine.</i>“</p>	Arvestatud	<p>Muudetud § 64 lg 2 p 11.</p> <p>§ 64 on eelnõu uues sõnastuses viidud eelnõu §-i 70.</p>
Põhiteabedokument			
40.	Eelnõuga pakutud põhiteabedokumendi regulatsioon tekitab palju küsimusi ja arusaamatusi, muu hulgas:		
40.1	<p>Eelnõu § 54 lõige 2 sätestab, et kui investeerimisinstrumendi pakkumise koguväärtus ületab 5 000 000 eurot, tuleb põhiteabedokument enne investeerimisinstrumendi pakkumise avalikustamist registreerida Finantsinspeksioonis. Eelnõuga tuleb selgelt välistada olukorra, kus taotluse saab esitada ka kolmanda riigi äriühing või mõni teine Euroopa Liidu äriühing, kes ei peaks olema kaetud Eelnõu kohaldamisalaga. Eelnõu § 2 lõike 1</p>	Arvestatud	Täiendatud § 57 lõiget 10 punktiga 4, mille kohaselt on Finantsinspeksioonil õigus keelduda põhiteabedokumendi registreerimisest, kui rahastuse taotlejal puudub seos Eestiga või kui seos on ebaselge. Samuti on täiendatud eelnõu § 3 lõikega 9, mis näeb ette, et rahastuse taotleja ühinguleping või põhikiri peab

	<p>punkti 3 sõnastuse kohaselt võib põhidokumendi registreerida iga rahastuse taotleja, kes ei ole Eestis asutatud ega osuta siin teenuseid. Lisaks, võiks anda Finantsinspeksioonile võimaluse jätta põhiteabedokument registreerimata, kui äriühingul puudub seos Eestiga, samuti võiks vältida olukorda kus põhiteabedokumendi registreerimise taotluse saab esitada äriühing, kellel on Eestis vaid aadress, s.t vähene seos Eestiga.</p> <p>Palume täiendada ja täpsustada Eelnõu, võttes arvesse esitatud kommentaarid.</p>		<p>kindlaks määrama, et tema registri-järgne asukoht ja peakontor on Eestis.</p>
40.2	<p>Eelnõust ei selgu milline roll on Finantsinspeksioonil pärast põhiteabedokumendi registreerimist. Tekib küsimusi, kas investeerimisinstrumendi pakkuja jääb Finantsinspeksiooni järelevalve alla nagu emitent, kas Finantsinspeksioon peab kontrollima äriühingu poolt avalikustatud teavet ning aruandeid. On küsitav, kas investeerimisinstrumendi pakkujal tekib aruannete avalikustamise kohustus, kas äriühing peab koostama kvartaliaruandeid ja/või poolaasta aruandeid, millised on nõuded aruannetele.</p> <p>Palume täpsustada Eelnõus Finantsinspeksiooni õigused ja kohustused pärast põhiteabedokumendi registreerimist.</p>	<p>Osaliselt arvestatud, selgitatud</p>	<p>Eelnõu uue sõnastuse järgi tuleb selliste investeerimisinstrumentide pakkumise, mille väärtus jääb vahemikku 1M-5M eurot, puhul teavitada Finantsinspeksiooni ja esitada koostatud põhiteabedokument Finantsinspeksioonile teadmiseks (§ 57 lg 1). Teadmiseks esitamine tähendab, et Finantsinspeksioon ei kontrolli üksikasjalikult põhiteabedokumendi sisu vastavust seaduse nõuetele, vaid Finantsinspeksioon jälgib, kas kogu seaduses nõutud teave on esitatud. Üle 5M väärtusega pakkumiste puhul rakendub põhiteabedokumendi registreerimise kohustus. Kui pakkumise korraldab ja põhiteabedokumendi esitab Finantsinspeksioonile teadmiseks või registreerib Finantsinspeksioonis rahastuse taotleja, siis temale ei kohaldata teenuseosutaja kohta sätestatud, sh aruannete esitamise kohustust (vt § 76).</p>
40.3	<p>Eelnõu § 54 lõige 1 sätestab, et põhiteabedokumendi avalikustamisest tuleb teavitada Finantsinspeksiooni ja esitada põhiteabedokument Finantsinspeksioonile teadmiseks. Jääb selgusetuks Finantsinspeksiooni roll, kui teabedokument esitatakse teadmiseks. Küsitav on dokumendi edastamise eesmärk ning kas selle infoga peab ka midagi tegema. Ei ole selge, millised kohustused ja õigused tekivad Finantsinspeksioonil ning põhiteabedokumendi edastajal ja/või koostajal. Kui Finantsinspeksioonile esitatakse dokument teadmiseks, siis justkui tekib eeldus, et Finantsinspeksioon seda kontrollib.</p> <p>Palume täiendada Eelnõu § 54 osaga mis selgitab, et Finantsinspeksioon ei anna põhiteabedokumendi teadmiseks esitamisel heakskiitu ei investeerimisinstrumendi pakkujale või pakkumisega seotud äriühingule ega ka pakutavale instrumendile.</p>	<p>Selgitatud</p>	<p><i>Vt eelmine kommentaar.</i></p>
40.4	<p>Põhiteabedokumendi regulatsioonis puudub säte piiriüleste pakkumiste kohta. Lähtuda võiks prospektimäärusest, mille järgi ei või teha piiriüleseid pakkumisi riigisisese prospekti alusel.</p> <p>Teeme ettepaneku järgida sama põhimõtet põhiteabedokumendi puhul, s.t piiriüleseid pakkumisi ei või teha.</p>	<p>Selgitatud</p>	<p>Prospektimäärus ei sätesta otsesõnu keeldu teha ülepiirilisi pakkumisi riigisisese prospekti alusel. Sellisel juhul ei ole piiriülese pakkumise eelduslikku lubatust (nagu on prospektimääruse alusel koostatud prospektis), vaid emitendil tuleb arvestada sihtriigi normistikuga ja sellega, et kas sihtriigis on Eesti siseriiklikele nõuetele vastava prospekti turundamine lubatud.</p>

			Lisaks on keeruline seda õiguslikult piirata, st mis oleksid need normid, millega välisriigi isikutele turundamist piirata.
41.	Palume täiendada põhiteabedokumendi regulatsioon järgmiste punktidega:		
	Finantsinspeksioonile tuleb anda õigus nõuda lisateabe esitamist põhiteabedokumendis.	Selgitatud	Nimetatud õigus tuleneb § 54 lõigetest 4 ja 5. § 54 on eelnõu uue sõnastusega viidud §-i 57.
	Finantsinspeksioon võib kohustada põhiteabedokumendi registreerimise taotlejat ja isikuid, kes neid kontrollivad või kes on nende kontrolli all, esitama teavet ja dokumente.	Selgitatud	Nimetatud õigus tuleneb § 54 lg-st 5. § 54 on eelnõu uue sõnastusega viidud §-i 57.
	Põhiteabedokumendis tuleb kajastada pakkumisega seotud kulud.	Osaliselt arvestatud	Investori poolt kaetavad kulud on eraldi kaetud § 54 lõike 3 punktis 3. Märkusest ei ole üheselt selge, et kas peetakse silmas veel mingeid kulusid.
	Põhiteabedokumendi keelenõuded peaksid olema sarnased prospekti keelenõuetega. Eelnõu § 51 lõike 10 alusel tuleb avalikustada põhiteabedokumendi eestikeelne tõlge vaid Finantsinspeksiooni nõudel, kui pakkumine tehakse Eestis, aga põhiteabedokumenti eesti keeles koostama ei pea.	Osaliselt arvestatud	§ 54 lg 11 – põhiteabedokument peab olema eesti või inglise keeles, kusjuures FI-I on õigus nõuda eesti keelde tõlkimist.
	Põhiteabedokumendi regulatsioon tuleb täiendada nõudega avalikustada haldus-, juht- ja järelevalveorganite ning kõrgema juhtkonna huvide konfliktid.	Arvestatud	Lisatud § 54 lg 3 p 5.
	Põhiteabedokumendi regulatsioon tuleb täiendada nõudega avalikustada vähemalt viit eelnevat aastat puudutavad üksikasjad täitevasutuste või reguleerivate asutuste (kaasa arvatud määratud kutseühendused) kõigi ametlike avalike süüdistuste ja/või sanktsioonide kohta, mis on seotud haldus-, juht- ja järelevalveorganite ning kõrgema juhtkonnaga, ning see, kas kohus on kunagi keelanud neil isikutel tegutseda haldus-, juht- või järelevalveorganite liikmena või osaleda äriühingu tegevuse juhtimises või elluviimises.	Mitte-arvestatud	Kui nimetatud teave ei ole avalikult kättesaadav (sh juhul kui see teave on karistusregistrist kustutatud), siis võib olla tegemist ebamõistliku nõudega.
	Põhiteabedokumendis tuleb ette näha märges selle kohta, et investoril on õigus instrumendi märkimisest taganeda, kui põhiteabedokumenti muudetakse. Üldjuhul kehtib selline taganemisõigus pakkumise lõppemiseni või kuni instrument on võetud kauplemisele, olenevalt sellest kumb toimub hiljem.	Arvestatud	Lisatud § 55 lg 4 ls 2, mis lubab investoril taganeda investeerimisinstrumendi võõrandamisega seotud lepingust, kui põhiteabedokumenti muudetakse.
	Eelnõu § 54 lõiget 11 on keeruline täita, sest Finantsinspeksioon ei saa veenduda, et põhiteabedokumendis on kajastatud kogu iseloomulik teave rahastuse taotleja ja pakutavate investeerimisinstrumentide kohta, kui põhiteabedokument koostatakse maksimaalselt 6-1 A4 leheküljel. Sinna ei pruugi kogu teave ära mahtuda. Antud nõuet tuleks hoolikalt läbi mõelda.	Selgitatud	Vastav kohustus esitada põhiteabedokumendis esitatud teave kuuel A4 leheküljel põhineb EL ühisrahastusmääruse artikli 23 lõikel 7. Eelnõu koostajate arvates saab seda nõuet kohaldada ka teiste investeerimisinstrumendi pakkumise dokumentidele, st põhiteabedokumentidele.
	Põhiteabedokumendi määruse 4 § 2 lõike 1 punkt 4, mis täpsustab põhiteabedokumendi nõudeid, viitab sellele, et avalikustatud andmetesse tuleks lisada viide finantsaruandele, kui see on kättesaadav. Selgusetuks jääb osa „kui see on kättesaadav“. Pakutud sõnastuse kohaselt võib taotleja ise otsustada, kas ta teeb aruande kättesaadavaks või mitte.	Selgitatud	„Kui see on kättesaadav“ all on mõeldud seda, et kui emitendi tegevusajalugu on olnud piisavalt pikk, et tal on olnud kohustus finantsaruanne avalikustada.
	Põhiteabedokumendi määruse § 4 loetelu, mis reguleerib investeerimisinstrumendi pakkumisega seotud riskide avalikustamist, tuleks jätta lahtiseks, sest riskitegurid sõltuvad paljudest erinevatest asjaoludest ning loetelu	Arvestatud	

	jätmine kinniseks on riskantne.		
Raamatupidamine ja aruannete esitamine Finantsinspeksioonile			
42.	Üldise kommentaarina märgime, et Eelnõu 8. peatükis reguleeritakse ka Eesti Pangale ja Rahandusministeeriumile andmete ja aruannete esitamist. Teeme ettepaneku kustutada peatüki pealkirja viimane sõna.	Arvestatud	Kustutatud § 76-st lg 5, mis käsitles teenuseosutaja aruannete esitamist Eesti Pangale ja Rahandusministeeriumile.
43.	Palume Eelnõu seletuskirjas täpsemalt välja tuua, mis liiki teenuste osutajatele kohalduvad Eelnõu 8. peatükis toodud järelevalvelise aruandluse esitamise nõuded.	Selgitatud	Eelnõu kohaselt kohalduvad järelevalvelise aruandluse nõuded kõikidele teenuseosutajatele, st investeerimisinstrumentide vahendamise teenuse ja virtuaalvääringu teenuse osutajatele.
44.	Teenuseosutaja aruannete esitamise sidumine üksnes üldkoosoleku toimumise kuupäevaga on ebapiisav. Palume täiendada Eelnõu § 70 lõige 2 sõnastus ajaperioodiga, mille jooksul üldkoosolek peab toimuma.	Mitte-arvestatud	§ 76 lõikes 2 toodud lähenemine kattub teiste finantssektori ettevõtja kohta käiva eriregulatsiooniga – eelnõu koostajatele ei ole teada, et nimetatud lähenemine ei toimi või et see põhjustaks praktikas probleeme. Lisaks, § 43 lg 1 p 1 kohaselt peab teenuseosutaja majandusaasta aruanne olema avalikustatud nelja kuu jooksul alates majandusaasta lõpust, mis seab ka üldkoosoleku toimumisele selge ajalise piiri.
45.1	Eelnõu § 70 lõike 3 punktis 4 peab “teenuseosutaja bilansi aruanne” asemel olema “teenuseosutaja bilanss”. Palume muuta Eelnõu § 70 lõike 3 punkt 4.	Arvestatud	Muudetud § 76 lõike 3 punkti 4.
45.2	Eelnõu § 70 lõike 5 alusel jääb arusaamatuks, missuguseid andmeid, mis ulatuses ja millise sagedusega on Finantsinspeksioon kohustatud Eesti Pangale ja Rahandusministeeriumile esitama. Teeme ettepaneku asendada sõnad „esitab Finantsinspeksioon“ sõnadega „võib Finantsinspeksioon vajadusel esitada“.	Osaliselt arvestatud	Lõige 5 kustutatud.
45.3	Eelnõu § 70 lõige 7 annab valdkonna eest vastutavale ministrile õiguse kehtestada määrusega aruandluse nõuded Eestis teenuseid osutavatele isikutele. Selle sõnastuse järgi võib järeldada, et aruandluse nõuetega kaetakse ainult Eestis osutatud teenused. Kui määrusega saab siiski sätestada andmete esitamise kohustuse ka teistes riikides osutatud teenuste kohta, siis tekib küsimus, kas määrusega saab sätestada aruannete esitamise kohustuse teenuseosutajale, kes osutab teenuseid üksnes välisriikides ja ei osuta teenuseid Eestis. Peame vajalikuks, et seadusandja näeks ette õiguse kehtestada aruandlusnõuded teenuseosutaja tegevusele tervikuna. Viimane on oluline seetõttu, et järelevalve teostajal peab olema võimalus saada ülevaadet teenuseosutaja kogutegevusest, kuivõrd tema omavahendid peavad olema piisavad katmaks tema kõikidest tegevusest tulenevaid riske. Palume täiendada Eelnõu § 70 lõige, võttes arvesse esitatud kommentaare.	Arvestatud	Muudetud § 70 lõike 7 (uues sõnastuses § 76 lg 6).
46.	Eelnõu § 71 lõikes 3 palume täpsustada korrigeeritud aruannete esitamise tähtaega lisades esimese lause lõppu sõnad “ilma põhjendatud viivitusteta”. Samas lõikes nõutakse Finantsinspeksioonile korrigeeritud aruannete esitamist juhul, kui eelmiste aruandeperioodide	Arvestatud	Muudetud § 71 (uues sõnastuses § 77) lõiget 3.

	arvestuspõhimõtteid on muudetud. Teeme ettepaneku täpsustada korrigeeritud aruannete esitamist järgmiselt: “Korrigeeritud aruannet tuleb Finantsinspeksioonile esitada ka juhul, kui aruande esitaja on ise varem esitatud andmetes tuvastanud vea või kui auditeeritud andmed erinevad varem esitatud auditeerimata andmetest”.		
Isikuandmete kaitse			
47.1	<p>Eelnõu § 74 lõige 5 sätestab, et teenuseosutajal on õigus isikuandmeid säilitada kuni teenuse osutamise lepingust või seadusest tuleneva nõude aegumistähtaaja möödumiseni, kui õigusaktis ei ole sätestatud teisiti. Palume täiendada see lõige selliselt, et oleksid tagatud ka teistest seadustest tulenevad isikuandmete säilitamise nõuded. Näiteks, RahaPTS §-s 47 on sätestatud kohustus säilitada isikusamasuse tuvastamise ja esitatud teabe kontrollimise aluseks olevaid dokumente viis aastat pärast ärisuhte lõppemist.</p> <p>Teeme ettepaneku täiendada Eelnõu § 74 lõige 5 järgmiselt: “Teenuseosutajal on õigus isikuandmeid säilitada kuni teenuse osutamise lepingust või seadusest tuleneva nõude aegumistähtaaja möödumiseni, kui käesolevas seaduses ja muus õigusaktis ei ole sätestatud pikemat tähtaega.”</p>	Selgitatud	Sõna „õigusakt“ viitabki mistahes asjakohasele muule õigusaktile kui käesolev seadus.
47.2	Lisaks palume üle vaadata Eelnõu § 74 lõiked 3 ja 4 ning veenduda, et nende sätetega tagatakse andmete usaldusväärsus ja andmete sõltumatu allikas nii, nagu RahaPTS ja Rahvusvahelise sanktsiooni seadus (edaspidi RSanS) seda ette näevad.	Osaliselt arvestatud	§ 74 lõiked 3 ja 4 kustutatud; teemad on jäetud isikuandmete kaitse üldmääruse (GDPR) reguleerimisalasse.
Eelnõu aruandluse määrus			
48.	<p>Aruandluse määrase § 4 lõigetes 3-5 oleks parem üldkulude vastavate näitajate defineerimise asemel lisada viited vastavatele kasumiarunde kirjetele, kuna Eelnõu järgi küsitakse teenuseosutajatelt ka kasumiaruannet.</p> <p>Palume täiendada Aruandluse määrase § 4 lõiked 3-5.</p>	Selgitatud	Kaalume vastavaid ettepanekuid edaspidi konkreetse RM määrase eelnõu väljatöötamisel (mis esitatakse eraldi kooskõlastusringile).
49.	<p>Aruandluse määrase § 6 lõige 6 viitab omavahendite minimaalsuuruse esitamisele sõltuvalt kasutatavast meetodist. Jääb arusaamatuks, mis meetodeid on antud juhul mõeldud.</p> <p>Palume täiendada Aruandluse määrase § 6 lõige 6 selliselt, et oleks selge, mis meetodeid on mõeldud.</p>		
50.	<p>Aruandluse määrase § 6 lõige 7 ei ole korrektne. Teenuseosutaja esimese taseme põhivahendite koosseisu kuulub bilansikirje „muu akumulieeritud koondkasum“, millel tuleb näidata lõikes viidatud õiglasest väärtuses mõõdetavate finantsvarade reserviga seonduv summa. Seega tuleb ümberhindluse reservi summa näidata bilansis, mitte kasumiaruandes.</p> <p>Teeme ettepaneku lõige kustutada.</p>		
51.	<p>Aruandluse määrase § 4 lõige 6 sätestab, et Finantsinspeksiooni nõusoleku alusel võib püsivate üldkulude suuruse arvutamisel maha arvata ühekordsed aruandeaasta erakorralistest asjaoludest tingitult püsivate kulude hulka kuuluvad kulud. Ei ole selge, missuguseid kulusid on mõeldud ühekordsete ja erakorraliste kulude all. Finantsaruandlust reguleerivatest õigusaktidest (IFRS, IAS) ega juhenditest (RTJ) nimetatud termineid ei leia.</p> <p>Palume täpsustada Eelnõu seletuskirjas ühekordsete ja erakorraliste kulude sisu.</p>		
Järelevalve ja vastutus			

52.	<p>Väärteomenetlus ei sobi karistuskontseptsioonina antud Eelnõu raames. Hetkel on väärtegade eest karistamise ebaefektiivne kord kujunenud tõsiseks takistuseks Finantsinspeksioonile pandud ülesannete tulemuslikuks täitmiseks. On vajalik võtta aluseks halduskaristuste mudel ja luua vastav menetlus, arvestades ühisrahastusteenuse ja virtuaalvääringu teenuse äärmiselt laia geograafilist ulatust.</p> <p>Eeltoodust tulenevalt teeme ettepaneku kehtestada Eelnõus selgem ning praktikas rakendatav õiguslik alus, millisel juhul oleks Finantsinspeksioonil haldustrahvi kehtestamise õigus.</p>	Selgitatud	Ettepaneku on mõisteta, aga antud karistusteemaika on kavas lahendada laiemalt teiste eelnõude raames.
53.	<p>Kuigi Finantsinspeksioon ei toeta väärtomenetluse rakendamist Eelnõuga reguleeritud turuosaliste rikkumiste sanktsioneerimiseks, esitame tähelepanekuid Eelnõus sätestatud regulatsiooni osas. Arvestades ühelt poolt, et Eelnõu kohaselt on siseteabe väärkasutamine ja turumanipulatsioon keelatud ja väärtekorras karistatav, teiselt poolt aga investeerimisinstrumentidesse investeerivate ja nendega spekulatsioonivate isikute laia geograafilist ulatust, siis kas või kuidas nähakse selles osas ette menetluslikke erisusi, võrreldes börsil väärtapaberitega toime pandavata rikkumistega (eelkõige turukuritarvitustega)? Juhul, kui menetluslikke erisusi ei sätestata, siis kas järelevalveasutusele/väärteomenetlejale nähakse ette nt õigus manipuleerija/siseteabe väärkasutaja konto blokeerida või antakse muid analoogseid sunnivahendeid? Vastupidisel juhul on oma sisult mõttetu näha ette võimalust alustada isiku suhtes menetlust, kui kogu menetlus takerdub menetlusaluselt isikult ütluste võtmise võimatuse taha.</p> <p>Palume täpsustada Eelnõus Finantsinspeksiooni õigused ja menetluslikud erisused siseteabe väärkasutamise ja turumanipulatsiooni tuvastamise puhul.</p>	Osaliselt arvestatud	Eelnõusse lisatud § 90 lõiked 8-11 ja § 94 lõiked 6-9.
54.	<p>Eelnõu § 97 lõige 1 sätestab, et seaduses sätestatud aruannete, dokumentide, selgituste või muu teabe või muude andmete esitamisest keeldumise või mitteõigeaegse esitamise või ebaõige või puuduliku teabe esitamise või avalikustamise kohustuse rikkumise eest või andmete esitamise eest sellisel kujul, mis ei võimaldanud järelevalve teostamist /.../. Seoses Eelnõu §-s 97 märgitud avalikustamise kohustuse rikkumisega soovime täpsustada selle sisu ja eesmärgi. Seda enam, et näiteks põhiteabedokumendi avalikustamata jätmine on karistatav Eelnõu § 93 alusel ning muu teabe avalikustamise nõuete rikkumine Eelnõu § 94 alusel. Hetkel tundub, et §-s 97 sisalduv avalikustamise kohustus, arvestades ka paragrahvi pealkirja „Finantsinspeksioonile teabe esitamata jätmine“, on ülearune. Teine variant võiks olla kehtestada üks üldine eraldiseisev säte, mille kohaselt oleks seadusest tuleneva mistahes avalikustamise kohustuse rikkumine sanktsioneeritav.</p> <p>Teeme ettepaneku üle vaadata avalikustamise kohustuse rikkumiste regulatsioon.</p>	Arvestatud	Muudetud § 97 lõike 1 sõnastust täpsemaks, sh lisatud viide §-le 70.
55.	<p>Eelnõu § 102 kohaselt on karistatav teenuseosutaja juhtorgani liikme poolt seaduse §-s 26 sätestatud kohustuste rikkumine. Eelnõu § 26 lõike 4 kohaselt on üheks kohustuseks, et teenuseosutaja juhatuse on vähemalt kaks liiget. Kuivõrd muu asjaomane regulatsioon Eelnõus puudub, siis palume selgitada, kas olukorras, kus üks kahest juhatuse liikmest astub päevapealt tagasi, vastutab Eelnõu §-</p>	Selgitatud	Eelnõud on lihtsustatud ja kustutatud on § 26 lõige 4, mis näeb ette kahe juhatuse liikme nõude teenuseosutajatele. Teisisõnu piisab kui teenuseosutajal on üks juhatuse liige. Muus osas tuleb juhatuse liikme vastutuse puhul lähtuda

	<p>s 26 sätestatud nõuete rikkumise eest (a) tagasi astunud juhatuse liige; (b) juhatuse liikmeks jäänud liige; või (c) teenuseosutaja nõukogu.</p> <p>Palume täpsustada vastutus Eelnõus §-s 26 sätestatud rikkumise eest.</p>		teistes asjaomastes õigusaktides (eeskätt äriseadustikus) sätestatust
Muudatused kehtivates seaduste			
56.	<p>FIS § 2 lõike 1 muutmine.</p> <p>Teeme ettepaneku sõnastada Finantsinspektsiooni järelevalve mandaat täpsemaks. Tänane sõnatus: „/.../ sätestatud tegevuse üle.“ võib viia oluliselt laiemate hinnanguteni järelevalve kohustuste üle, kui see tegelikkuses on mõeldud.</p> <p>Ettepanek on vastav osa „/.../ sätestatud tegevuse üle.“ asendada alljärgneva: „ /.../ Finantsinspektsioonile selgesõnaliselt seatud kohustuste üle.“</p> <p>Selgitustesse palume lisada, et finantsjärelevalve on piiratud ulatuses järelevalve, millised järelevalvelised kohustused on üheselt ja ammendavalt seadusest või nende alusel kehtestatud õigusaktidest selgesõnaliselt tulevad.</p>	Mitte-arvestatud	Hetkel ei ole see siiski päris lõpuni selge, et mis võrreldes kehtiva versiooniga võiks muutuda muudatuse tulemusena täpsemaks.
57.	<p>FIS § 38 lõige 8 täiendatakse järelevalvetasu maksmise kohta.</p> <p>Palume siin ette näha muu hulgas ka selliseid kombinatsioone nagu investeerimisinstrumentide vahendamise teenuse osutaja ja investeerimisühing, investeerimisinstrumentide vahendamise teenuse osutaja ja e-raha asutus. Näiteks, hetkel on ühel turuosalisel investeerimisühingu tegevusluba, aga tal on ka ühisrahasustelaadne element olemas, mida Finantsinspektsioon hetkel ei kontrolli.</p>	Osaliselt arvestatud	FIS § 38 lõiget 8 on vastavalt täpsustatud.
58.	<p>FIS § 45³ lõike 2 muutmine, millega määratakse teenuseosutaja tegevusloa taotlemisel menetlustasu 1 000 eurot. Eelnõus sätestatud menetlustasu võib pidada liiga madalaks ning tuleks kaaluda selle tõstmist. Hetkel tasutakse Rahapesu ja terrorismi rahastamise tokestamise seaduse (edaspidi RahaPTS) alusel väljastatava tegevusloa taotluse läbivaatamise eest riigilõivu virtuaalvääringu teenuse pakkumiseks 3 300 eurot. Menetlustasude langetamine ei ole vastava sektori riskisegmenti ja sinna panustatavat järelevalvelist tööd arvestades põhjendatud.</p> <p>Palume määrata Eelnõuga teenuseosutaja tegevusloa taotlemisel menetlustasu vähemalt 3 300 eurot, ideaalis võiks menetlustasu suurenda ja olla 4300 eurot.</p>	Mitte-arvestatud	Ettepanek on arusaadav ja mõisteta. Ehk mõõname, et Finantsinspektsiooni seaduses ettenähtud menetlustasud (kõikidele subjektidele) on mingil määral vananenud ning tõenäoliselt on vajalik nende muutmine (tõstmine). Samas leiame, et see eeldaks ka eraldi mõjuhinnangut kõikide subjektide lõikes ja seda tuleks teha pigem eraldiseisva eelnõu raames.
59.	<p>FIS § 45⁵ lõike 2 muutmine, millega määratakse investeerimisinstrumenti või virtuaalvääringu põhiteabedokumendi registreerimise menetlustasu 600 eurot. Tundub riskantne reguleerida põhiteabedokumentide koostamist EL-is esimesena, eriti olukorras kus Eesti menetlustasud on niivõrd madalad. Keskmiselt jäävad prospektide kinnitamise menetlustasud Euroopas vahemikku 2 500 – 6 000 eurot. Eestis on prospekti kinnitamise tasu 600 eurot. Eelnõu seletuskirja punktis 3.1.3 kajastatakse, et Eestiga seotud ICO-de maht on märkimisväärne võrdluses teiste riikidega. Märkimisväärse mahuga kaasneb ka märkimisväärne risk.</p> <p>Palume viia teabedokumendi registreerimise tasu vastavusse võetava riskiga ja mitte vähem kui 3500 eurot.</p>	Mitte-arvestatud	Vt eelmine kommentaar.

60.	<p>RahaPTS muutmine</p> <p>Teeme ettepaneku sarnaselt nagu makseteenuse pakkuja le sisse tuua virtuaalväringu teenuseosutajale kohustuse tuvastada kliendi isikusamasus iga tehingu puhul, mis tehakse maksja nimel vähemalt osaliselt elektrooniliselt makseteenuse pakkuja kaudu, eesmärgiga teha raha makse saajale makseteenuse pakkuja kaudu kättesaadavaks, sõltumata sellest, kas maksja ja makse saaja on üks ja sama isik või kas maksja ja makse saaja makseteenuse pakkujad on identsed, sealhulgas järgmised tehingud: maksekaardi, e-raha instrumendi või mobiiltelefoni või muu digitaalse või infotehnoloogial põhineva samalaadsete omadustega ette või tagantjärele ja mille rahalise kohustuse vääring ületab 1000 eurot, sõltumata sellest, kas rahaline kohustus täidetakse ühe maksena või mitme omavahel seotud maksena kuni ühekuuse perioodi jooksul.⁶</p> <p>Lisaks on oluline sätestada ka virtuaalväringu teenuseosutaja kohustus edastada tehinguga seotud andmed, sh makse algataja ja makse saaja informatsioon, läbi terve tehinguahela. See tuleb rahvusvaheliselt FATF-i nõuetest (nn travel rule). Virtuaalväringud omavad kõrget rahvusvahelise sanktsiooni, rahapesu ja terrorismi rahastamise riski just tänu oma anonüümsuse poolest. Virtuaalväringu teenuseosutajad peaksid vahendite ülekannete puhul saama teavet maksja ja makse saaja kohta, et oleks võimalik täita tunne oma klienti kohustust, tuvastada kahtlasi tehinguid ja isikuid ning neid identifitseerida. Eelnevat soovitusi toetavad FATF-i poolt tehtud soovitus⁷ ja ka EBA Opinion on ‘virtual currencies’⁸.</p> <p>Palume täiendada RahaPTS-i, arvestades edastatud kommentaarid. Võib kaaluda ka eraldi rakendusakti, kus sätestatakse nõuded virtuaalväringuga seotud kannetele ja kandega seotud andmetele.</p>	Selgitatud	Osaliselt on see sätestatud §-s 45. Seda muudatust kaalutakse aga täpsemalt RahaPTS ning RLS muutmise eelnõu raames, mille rahandusministeerium esitas esimesele kooskõlastusringile 05.05.2021.
61.	Palume hinnata vajadust muuta ka RahaPTS § 103 lõiget 1, mis reguleerib alternatiivse maksevahendi teenuse pakkuja tegevusluba.	Selgitatud	Säte on minetanud oma rakendusliku tähtsuse, aga otsest vajadust ei ole seda sätet kehtetuks tunnistada.
62.	<p>RSanS muutmine</p> <p>Palume lisada juurde RSanS muutmine, millega eemaldatakse sarnaselt RahaPTS-i muudatusega erikohustustega isikute hulgast virtuaalväringu teenuse pakkuja RahaPTS-i tähenduses ja viiakse RahaPTSis virtuaalväringute pakkujad finantseerimisasutuse tähendusse.</p>	Arvestatud	

EESTI PANK			
63.	Eesti Panga ei ole muudatusettepanekuid ega täiendusi. Eesti Pank toetab eelnõud ning peab soovitavaks selle võimalikult kiiret vastuvõtmist seadusena.	Teadmiseks võetud	

AUDIITORKOGU			
64.	<p>Auditi või ülevaatuse ja eritöö eristamine</p> <p>Eelnõu § 72 lg 4 sätestab, et teenuseosutaja auditeerimise käigus peab vandeaudiitor kontrollima järgmiste nõuete täitmist ning esitama teenuseosutajale ja Finantsinspeksioonile arvamuse nende kohta:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) omavahendite kohta kehtestatud nõuete täitmine; 2) sisekontrolli meetmete piisavus ja tõhusus; 3) infosüsteemide turvalisus. <p>Selgitame, et § 72 lg 4 sätestatud nõuete kontrolli puhul on</p>	Osaliselt arvestatud	Eelnõu § 72 lõikesse 4 on jäetud üksnes kohustus teha audiitori poolne kontroll omavahendite kohta kehtestatud nõuete täitmise osas. Leiame, et see oleks siiski vajalik ja omavahendite kontroll ei ole ka ülemäära koormav/keeruline (täpsemad omavahendite nõuded sätestatakse eraldi RMi määruses).

<p>tegemist raamatupidamise aastaaruande audiitorkontrolli töövõtust eraldiseisva töövõtuga, mille tulemusena esitatakse raamatupidamise aastaaruande audiitorkontrollist eraldiseisev arvamus seaduse § 72 lg 4 sätestatud nõuete audiitorkontrolli kohta, kuivõrd AudS § 50 lg 2 ja § 51 lg 2 näeb ette, et auditi ja ülevaatus objekt on kliendi vastutava organi poolt sobivate kriteeriumide alusel koostatud möödunud perioodide rahandusinformatsioon. Eelnõu § 72 lg 4 sätestatud nõuete kontrollimisel ei ole tegemist ainult rahandusinformatsiooniga, vaid ka muu informatsiooniga.</p> <p>Lisaks teostatakse audit ja ülevaatus AudS § 46 alusel kehtestatud auditi ja ülevaatus standardite alusel ning need konkreetsed standardid näevad ette, et audiitorkontrolli objektiks on finantsaruanne. Tulenevalt AudS regulatsioonis sätestatud auditi ja ülevaatus ning vandeaudiitori kutsestandardite nõuetest ei ole eelnõu § 72 lg 4 sätestatud nõuete kontroll auditi ja ülevaatus objekt. § 72 lg 4 nõuete täitmise kontrollil juhindub audiitor vandeaudiitori kutsetegevuse standardist ISAE (EE) 3000 (muudetud) „Kindlustandvad töövõttud, mis on muud kui möödunud perioodide finantsinformatsiooni auditid või ülevaatused“. Seda juhul, kui § 72 lg 4 nõuete täitmiseks on loodud raampõhimõtted, mis kirjeldavad ja sätestavad kriteeriumid, milline on piisav ja tõhus sisekontroll ja turvaline infosüsteem, millele vastavuse täitmist saab audiitor kontrollida. Audiitor saab suuremat kindlustunnet anda kõigile teenusepakkujatele kehtivate ühtsete reeglite olemasolul. Oma tähelepanekud raamistiku täpsema määratlemise vajaduse osas esitame p-s 3.2 „Nõuetele vastavuse kriteeriumid“.</p> <p>Eelnevast tulenevalt juhime tähelepanu, et § 72 lg 4 nõuete täitmise kontrollimisel on tegemist audiitori eritööga, mille tulemusena esitab audiitor eraldiseisva aruande ja arvamus eelnõus nimetatud sätete nõuete täitmise kohta, sõltumatult raamatupidamise aastaaruande auditi või ülevaatus vandeaudiitori aruandest.</p> <p>Raamatupidamise aastaaruande audiitorkontrolli ja § 72 lg 4 nõuete täitmise audiitorkontrolli võib ja saab läbi viia samaaegselt, kuid nad jäävad siiski kaheks eraldiseisvaks, omavahel sidumata töövõtuks. § 72 lg 4 nõuete täitmist võib audiitor kontrollida ka eraldi töövõtuna, sõltumatult audiitorkontrolli teostamisest. Seega võivad audiitorteenust raamatupidamise aastaaruande kontrolli kohta ja § 72 lg 4 nõuete täitmise kohta osutada erinevad audiitorid või audiitorettevõtjad. Eelnõust võib välja lugeda, et eelnõus nimetatud õigusnormide täitmist kontrollitakse „auditeerimise“ ehk raamatupidamise aastaaruande audiitorteenuse osutamise käigus. See ei saa nii olla, kuivõrd tegemist on erinevate kontrolli objektidega ning audiitorettevõtja ei saa raamatupidamise aastaaruande kontrollimise käigus kontrollida § 72 lg 4 nõuete täitmist.</p> <p>Eksisteerib ka võimalus, et audiitorkontrolli ja § 72 lg 4 nimetatud nõuete kontrolli ei peakski teostama sama audiitorettevõtja, kes viib läbi raamatupidamise aastaaruande kontrolli. Eraldiseisev ja teise osapoole poolt läbiviidud töövõtt on õigustatud eelkõige krediitiasutuste kui avaliku huvi üksuste audiitorkontrolli teostamisel,</p>		<p>Uues eelnõu sõnastuses on säte viidud §-i 78.</p>
--	--	--

	<p>tagamaks Euroopa Parlamendi ja Nõukogu 16.04. 2014 määruse (EL) nr 537/2015, mis käsitleb avaliku huvi üksuste kohustusliku auditi erinõudeid ning millega tunnistatakse kehtetuks komisjoni otsus 2005/909/EÜ artiklis 5 nimetatud nõuetele vastavust, mille kohaselt kohustuslikku auditit tegev audiitor ei tohi osutada artiklis 5 nimetatud auditiväliseid teenuseid. Kuna eelnõuga kehtestatakse teenusepakkuja audiitorkontrolli osas samad nõuded kui krediitiasutustele, on raamatupidamise audiitorkontrolli ja muude nõuete audiitorkontrolli eristamine igati põhjendatud.</p>		
65.	<p>Nõuete täitmise kontrolli audiitorteenuse töömahukus kasvab</p> <p>Eraldi teemana vajab analüüsi osutatava audiitorteenuse töömahukus. Audiitorettevõtjate arvates kasvab § 72 lg 4 nõuete kontrollimisega oluliselt osutatava teenuse töömahukus, kui audiitoritelt soovitakse kindlustunnet nende nõuete täitmise kohta teenusepakkuja poolt ning sellega seoses ka osutatava teenuse hind.</p>	Osaliselt arvestatud	Vt palun kommentaari p. 64 kohta.
66.	<p>Eelnõu nõuded audiitorkontrolli osas on ebaselged</p> <p>Järgnevalt esitame oma tähelepanekud § 72 lg 4 nõuete kohta audiitorkontrolli teostamise aspektist.</p>	Osaliselt arvestatud	Vt palun kommentaari p. 64 kohta.
66.1	<p>Ootused kindlustunde osas</p> <p>Oleme arvamisel, et täpsemalt tuleb määratleda, millist kindlustunnet (kas põhjendatud või piiratud kindlustunnet) § 72 lg 4 nimetatud nõuete puhul audiitorilt oodatakse. Põhjendatud kindlustunde ootuse puhul on oluline, kas audiitoril on võimalik kõigi nimetatud nõuete puhul põhjendatud kindlustunnet anda.</p> <p>See, kas § 72 lg 4 nimetatud nõuete puhul saab audiitor anda põhjendatud või piiratud kindlustunnet, sõltub nõuetest ja nende kriteeriumitest. Vaata ka punkt 3.2 „Nõuetele vastavuse kriteeriumid“.</p> <p>Täielik ülevaade nendest nõuetest, mille puhul saaks audiitor anda põhjendatud kindlust, sõltub nõuete kriteeriumitest ja audiitorkontrolli ulatusest ning vajab seetõttu täiendavat analüüsi.</p>	Osaliselt arvestatud	Vt palun kommentaari p. 64 kohta.
66.2	<p>Nõuete vastavuse kontrollimise aeg ja sellest tulenev audiitorkontrolli ulatus</p> <p>Eelnõus on määratletud, et § 72 lg 4 p 1 omavahendite nõudeid peab teenusepakkuja täitma igal ajahetkel. Ilmselt on sama nõue ka sisekontrollimeetmete piisavuse ja tõhususe ning infosüsteemide turvalisuse osas. Samas eelnõust see täpselt ei selgu.</p> <p>Auditorkontrolli ulatuse määratlemiseks soovitame täpsustada, kas audiitorilt oodatakse, et ta kontrollib § 72 lg 2 nõuete täitmist aruande perioodi jooksul või bilansipäeval. Määratletud ulatusest tulenevalt võib audiitori töö mahukus osutada väga erinevaks. Kui nõude täitmise tingimused, sh aeg on määratlemata, on ka audiitorkontrolli ulatus ebaselge ja seega ei saa audiitor tagada, et audiitorkontroll on läbiviidud asjakohaselt.</p>	Selgitatud	See kohustus on eelkõige teenusepakkuja enda jaoks (s.t. vastavat nõuet iga ajahetk täita). Audiitori kontrollikohustus aga nii ulatuslik ei ole – audiitorkontroll viiakse läbi bilansipäeva seisuga.
66.3	<p>Nõuetele vastavuse kriteeriumid</p> <p>Kindlustandva teenuse puhul hindab audiitor käsitletavat küsimust kehtestatud kriteeriumide alusel. Selleks, et audiitor saaks hinnata, kas käsitletav küsimus vastab kriteeriumile, peavad kriteeriumid olema piisavalt määratletud.</p> <p>Tuleks analüüsida, kas ja missugused § 72 lg 4 nimetatud nõuded on audiitorkontrolli teostamiseks piisava</p>	Osaliselt arvestatud	Vt palun kommentaari p. 64 kohta.

	<p>põhjalikkusega määratletud, et audiitor saaks neid kasutada määratletud kriteeriumitena. Näitena võib tuua eelnõu § 30 lg 1, mille kohaselt peab teenuseosutaja looma toimiva piisava sisekontrolli süsteemi. Missugune on piisav sisekontrollisüsteem, jääb aga täpsemate kriteeriumite puudumisel nii ettevõtjale kui audiitorile ebaselgeks.</p> <p>Seaduses sisaldub delegatsiooninorm vastutava valdkonna ministri määrusega teenusepakujate sise-eeskirjades täpsemate nõuete kehtestamise võimalusele (§ 29 lg 5).</p> <p>Loodame ja eeldame, et lisaks eelnõule koostab lähiajal vastutava valdkonna ministeerium määruse projekti, mis määratleb vajalikud täpsemad kriteeriumid. Nõuete rakendatavuse ja täidetavuse tagamiseks on määruse projekti lisamine eelnõule oluline.</p> <p>Täpsemad kriteeriumid on olulised ka sisemistes protseduurireeglites infosüsteemide turvalisuse nõuete tagamiseks.</p> <p>Samuti vajab täpsustamist, kas seadusandja eeldab, et audiitor kontrollib korrektsete reeglite või metoodika olemasolu, selle efektiivsust ja/või rakendamist. Nimetatust oleneb teostatava audiitorkontrolli ulatus, kindlustunde aste ja töömahukus.</p>		
67.	<p>Lõpetuseks</p> <p>Kindlasti ei ole Audiitorkogu ettepanekute näol tegemist ammendavate tähelepanekutega. Eeldame ja loodame, et nõuete täpsem sisustamine on veel ees tulenevalt ka huvigruppide, sh Audiitorkogu tagasisidest. Soovime ja oleme hea meelega nõus osalema audiitorkontrolliga seotud nõuete arutelu(de)s, et osutatava audiitorteenuse nõuded oleks audiitoritele arusaadavad ja audiitorteenus teostatav.</p> <p>Lisaks märgime, et audiitorkontrolli nõuded vajavad täpsustamist ka krediitdiasutuste ja mitmete teiste finantsvaldkonna õigusaktides. Oleme Finantsinspektsiooniga sellealast diskussiooni alustanud, kuid lahendusteni veel ei ole jõudnud. Loodame, et eelnõu käigus tekkivate küsimuste lahendamisel saavad selgemaks ka riigi ootused audiitorkontrolli osas teistes finantsvaldkonna seadustes. Viimati esitasime oma ettepanekud audiitorkontrolli nõuete täpsustamiseks hoiulaenuühistute muutmise seaduse ja sellega seotud teiste seaduste muutmise eelnõule 4. novembril 2020.</p>	Teadmiseks võetud	

FINANCEESTONIA			
68.	<p>Toetame üldiselt ideed reguleerida ühisrahastusteenuseid laiemalt, kui seda on ette nähtud määrusega (EL) 2020/1053 (edaspidi viidatud ka kui ühisrahastuse määrus), kuid juhime oma seisukohtades tähelepanu mitmetele eelnõu punktidele, mis võivad turuosalistele praktikas probleeme tekitada või mille kohaldamine on turuosalistele ebaproportsionaalselt koormav.</p> <p>Virtuaalväringu teenuse osutajate osas ei pea me praktiliseks virtuaalväringu teenuse osutajate täiendavat reguleerimist oluliselt erinevalt Euroopa Liidu tasandil hetkel läbiräägitavast määrusest, mis käsitleb krüptovaraturge (edaspidi ka krüptovaraturgude määrus) ja mis pärast jõustumist loob otsekohalduvad reeglid muu</p>	Teadmiseks võetud	

	<p>hulgas ka kõigile praegu virtuaalvääringu teenuse osutajatenä käsitletavatele turuosalistele. Seetõttu oleme seisukohal, et virtuaalvääringu teenuse osutajate praeguste nõuete oluline muutmine võib muutuda teenuseosutajatele ebaproportsionaalselt koormavaks ja kulukaks olukorras, kus paari aasta jooksul on oodata taaskord uusi ja praeguses eelnõus käsitletust märkimisväärselt erinevaid nõudeid.</p>		
Üldised kommentaarid			
69.	<p>Ühisrahastusteenuse osutajate ja muude investeerimisinstrumentide vahendajate koondamine sama seaduse alla virtuaalvääringu teenuse osutajatega ei ole põhjendatud, kuivõrd need teenused on olemuslikult väga erinevad.</p> <p>Eelnõu käsitleb ühiselt „teenuseosutaja“ mõiste all nii virtuaalvääringu teenuse osutajaid kui ka ühisrahastusteenuse osutajaid ja muude investeerimisinstrumentide vahendamise teenuse osutajaid. Virtuaalvääringu teenuse osutajatele on kohaldatud sätteid, mis suures osas on omased ühisrahastusteenustele ja muude investeerimisinstrumentide vahendamise teenustele, kuid mis ei ole asjakohased virtuaalvääringu teenuse puhul. Käesoleval eelnõul on virtuaalvääringu teenuse osutajatele väga oluline majanduslik mõju, samuti oluline mõju nende halduskoormusele ja õiguskindlusele. Oleme hetkel olukorras, kus virtuaalvääringu teenuse osutajate tegutsemisõiguse aluseks oleva registreeringu nõudeid on just 2020. aastal oluliselt muudetud. Käesoleva eelnõu seadusena vastuvõtmisel käesoleva aasta teises pooles oleks varasematest olulistest muudatustest nende tegutsemise nõuetele möödas ligikaudu aasta. Tuleb silmas pidada, et paari aasta jooksul on oodata taas uusi nõudeid krüptovaraturgude määruse näol. See tähendab, et ainuüksi Eestis kohalikul tasandil tuleb virtuaalvääringu teenuse osutajatel lähema paari aasta jooksul vähemalt kahel korral läbida mingil kujul tegevusloa menetlus. Eelnõuga edasiminemisel tuleks arvesse võtta, et selline seadusandja poolne käitumine riivab oluliselt teenuseosutajate õiguskindluse põhimõtet. Iga haldusmenetlus tegevusloa saamiseks tähendab turuosalisele lisakulusid, sest tegevusloa menetlus toob endaga kaasa: (i) halduskoormuse, kuna ettevõttel on vaja oma põhitegevuselt eemale suunata töötajaid, kes peavad töötama välja tegevusloa saamiseks vajalikud dokumendid ning aitaksid menetluse kestel koostada vastuseid järelevalveasutusele – kuni 6 kuu pikkuse menetluse puhul on täiendav ajakulu märkimisväärt, arvestades et järelevalve võib nõuda ja ka nõuab tegevusloa taotlejalt sisuliselt mistahes täiendavaid andmeid ja dokumente (ka dokumente, mida ettevõttel tuleks muul juhul koostada alles pärast tegevusloa saamist); (ii) juhtkonna ajalise ressursi kulu, kuna ka juhtkond peab olulisel määral panustama tegevusloa taotluse menetlusse; (iii) märkimisväärt rahalist kulu, kuna muuhulgas tuleb tasuda menetlustasu, teha kulutusi tegevusloa taotluse dokumentatsiooni kokkusaamiseks (muuhulgas võib vajalikuks osutada väljavõtete esitamine erinevate riikide registritest, mida sõltuvalt riigist tuleb lasta ka notariaalselt kinnitada või apostillida), tihti palgata finants- ja/või õigusnõustajaid.</p> <p>Sellised probleemid ei puuduta mitte ainult alles alustavaid ettevõtteid, vaid nendega põrkavad olulisel määral kokku ka ettevõtted, kes juba tegutsevad ja kelle organisatsioonis ka</p>	<p>Teadmiseks võetud/ selgitatud</p>	<p>Ettepanek on arusaadav, kuid sisuliselt on suur osa (tegevus)nõuetest kattuvad nii ühisrahastusteenuse osutajate kui ka muude teenuseosutajate puhul. Eraldi seaduste ettevalmistamine ja menetlemine tulenevalt õigusökonoomikast ei ole samuti mõistlik.</p> <p>Teisalt ka seaduse jõustumist ja rakendumist on edasi lükatud. Samuti on tehtud täiendav mõju hinnang seletuskirjas.</p>

<p>tegevusloa taotlemise eelselt on paika pandud sobivad sisemised struktuurid, kas vabatahtlikult või muu riigi tegevusloa nõuete tõttu. Viitame, et eelnõuga on plaanitud virtuaalvääringu teenuse osutajaid reguleerida oluliselt erinevalt Euroopa Komisjoni poolt avaldatud krüptovaraturgude määruse eelnõust. Kuigi krüptovaraturgude määruse eelnõu praegu avalikustatud kujul ei pruugi olla lõplik ning eelnõusse võib tulla muudatusi, on ühe olulise põhimõttena krüptovaraturgude määruse eelnõus välja toodud teenuse rahvusvahelist olemust. Krüptovaraturgude määrus viitab praegusele olukorrale kui probleemile, kus nn iga liikmesriigi tasandil erinevalt reguleerimine toob teenuseosutajatele kaasa väga suured halduskulud, tegevusmudeli õigusliku keerukuse ja ebakindluse tulevaste arenduste ja laienemise osas. 2020. aastal jõustunud muudatused rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduses on juba viimase aasta jooksul välja filtreerinud suure hulga ühinguid (enam kui pooled tegevusload kas tunnistati kehtetuks või neist loobuti vabatahtlikult), kes tegelikult teenuse osutamisest Eestis huvitatud ei olnud. Seega, igasugused muutused lähiajal vajaksid oluliselt lihtsustatumaid meetmeid sujuvalt uue järelevalve alla üleminekuks ja ka oluliselt pikemat üleminekuaega praegu eelnõu §-s 111 sätestatust (realistlik üleminekuaeg peaks turu suurust ja hiljutisi muudatusi arvestades mitte jääma alla 2 aasta). Seejuures oleks aga juba soovitatav oodata ära krüptovaraturgude määruse vastuvõtmine, et siseriiklik õigus oleks kooskõlas Euroopa Liidu õigusega, nagu tehti ühisrahastuse puhul.</p> <p>Eelnõu praegusel kujul seadusena vastuvõtmise järel tekib Eestis olukord, kus ühes Euroopa Liidu liikmesriigis võetakse vastu määrus, mis olulisel määral raskendab teenuseosutajate turule sisenemist, samas teadaolevalt paljud teised EL liikmesriigid on äraootaval seisukohal krüptovaraturgude määruse osas. See viib olukorrani, kus regulatiivse arbitraaži tõttu suur osa virtuaalvääringu teenuse osutajaid võib liikuda oma personaliga teistesse EU riikidesse, samal ajal olles võimelised teenindama ka Eesti Vabariigi kliente reverse solicitation põhimõttel edasi. Sellisel juhul ei ole asjakohane ka investorite ja muude tarbijate kaitse põhimõtted, mis eelnõusse sisse on viidud, kuna teenusest huvitatud isikud leiavad hõlpsasti ka ise üles teenuseosutajad, kes küll aktiivselt Eestis ei tegutse, kuid kes võivad teenust osutada Eesti kodanikele, kes ise teenuseosutaja poole pöörduvad (ka täna võivad Eesti tarbijad kasutada välisriikides asuvate teenuseosutajate teenuseid, nt Coinbase, Kraken jt). Siinkohal on oluline silmas pidada, et virtuaalvääringu teenuseosutajate valdkond on suure rahapesu riskiga eelkõige tulenevalt olukorrast, et paljud vastavad teenuseosutajad resideeruvad jurisdiktsioonides, kus järelevalve puudub või pole piisaval tasemel. Kuna Eesti on seni tõsisematele tegijatele siiski pakkunud piisavalt head keskkonda virtuaalvääringutega seotud fintech ettevõtete arenguks, ei ole ka meie majanduse huvides mõjutada turuosalisi karmide nõuetega Eestis aktiivsest tegevusest loobuma.</p> <p>Meie hinnangul ei ole eelnõu seletuskirja punkti 7.2.1 pinnalt eelnõu vastuvõtmise tegelikku majanduslikku mõju virtuaalvääringu teenuse osutajatele piisavalt hinnatud. Ei ole arvesse võetud nende teenuseosutajate poolt juba tehtud kulutusi enda tegevuse Eestis tegevusloa nõuetega kooskõlla</p>		
---	--	--

	<p>viimiseks. Paljud teenuseosutajad on juba loonud siia lokaalsed kontorid ja on palganud töötajaid. Eelnõus ei ole hinnatud selliste teenuseosutajate poolt regulaarselt Eestis genereeritavat maksutulu (eelkõige tööjõumaksude näol) ja nende poolt täiendavalt Eesti majandusse toodavaid vahendeid. Eelnõus ei ole hinnatud võimalikke tagajärgi (sh majanduslikku mõju), kui suuremad teenuseosutajad, kes hetkel näevad Eesti startup maastikus potentsiaali, uute nõuete valguses Eesti turul aktiivsest tegutsemisest loobuvad. Eelnõu koostamisel ei ole ka arvesse võetud, et praktikas ei ole virtuaalvääringu teenuse osutajate puhul täidetav Eestis oma tegevuse auditeerimise nõue. Vähemalt enamikul Eesti audiitorkoja liikmetel puudub kompetents krüptovara hindamiseks. Välisaudiitoreid aga kasutada ei ole lubatud. See tähendab, et teenuseosutajatel ei ole võimalik oma tegevust seaduseelnõu nõuetega vastavusse viia. Viitame teatud spetsiifilistele probleemidele veel ka allpool.</p>		
70.	<p>Eelnõu sätted ei ole virtuaalvääringu teenuse osutajate seisukohast läbimõeldud.</p> <p>Kuigi mitmed teenust puudutavad sätted kohalduvad eristamata nii investeerimisinstrumentide vahendamisele kui ka virtuaalvääringu teenuse osutamisele, on suur osa eelnõust eelkõige ühisrahastusteenuste keskne. Nii näiteks ei ole mõeldav virtuaalvääringu teenuse pakkumisel järelemõtlemisaja või muude selliste nõuete kohaldamine, mis selle teenuse olemusega kokku ei lähe.</p> <p>Ühisrahastuse määruse kohaldumisaslasse kuuluvatele teenuseosutajatele kohalduvate seaduseelnõu sätete skooopi tuleks täpsustada ja ka kitsendada. Hetkel eelnõu sõnastus viitab, justkui kohalduks ühisrahastuse määruse alusel tegutsevatele teenuseosutajatele seaduseelnõu ka aspektides, milles peaks otse kohalduma määrus. Eelnõu § 2 lg 3 küll piiritleb peatükkide kaupa, mis peatükid määruse kohaldumisaslasse jäävatele ühisrahastusteenuse osutajatele peaksid kohalduma, kuid nimetatud peatükid (eelkõige ptk-id 2, 5 ja 6) reguleerivad teenuseosutajate tegevust laiemalt, kui määruse alusel tegutsevate ühisrahastusteenuse osutajate puhul võimalik. Nii näiteks ei saa kohaldada ühisrahastuse määruse alusel tegevusloa taotlejatele eelnõu ptk-i 2 sätteid, mis määratlevad tegevusloa taotlusega esitatavad dokumendid, äriplaani nõuded, tegevusloa andmise või sellest keeldumise kriteeriumid, sest need on juba sätestatud määruses. Ka eelnõu § 7 lg 6 kitsendus ei ole piisav, kuivõrd (i) määrus on otsekohalduv, (ii) nimetatud normis on esitatavate andmete ja dokumentide ringi ikkagi võrreldes määruses sätestatuga laiendatud. Eelnõu § 1 lg 5, mis sätestab, et seadust kohaldatakse niivõrd, kui see on ühisrahastuse määruse kohaselt lubatud, loob pinnase vaidlusteks tulevikus, kuivõrd erinevatel osapooltel võib olla erinev nägemus sellest, kuidas määrust ja seadust koostoides rakendada. Teeme ettepaneku luua eraldi peatükk, milles määratletakse selgelt, (i) kes on pädev isik ühisrahastuse määruse mõttes, (ii) kuidas ja kellele toimub tegevusloa taotluse esitamine ja kuidas toimub menetlemine, (iii) järelevalve teostamine (sisuliselt ptk 11, kuid niivõrd kui see on võimalik ühisrahastuse määruse ptk VII valguses), (iv) kohustused, mis on seotud ühisrahastuse määruse sätetega, milles ühisrahastuse määrus annab liikmesriigile diskretsiooniõiguse.</p>	Selgitatud	<p>Eelnõus on seda täpsustatud (eelkõige peatükis 6), et mis kohaldub üksnes ühisrahastusteenuse osutajatele ja mis kohaldub virtuaalvääringu teenuse osutajatele. Mh märgime, et lepingueelne järelemõtlemisaeg kohaldub § 50 järgi üksnes investeerimisinstrumenti pakkumisel, mitte virtuaalvääringu teenuse osutamisel.</p> <p>Märkuse teise lõigu osas märgime, et täpsustatud on eelnõu § 2 lõiget 3, mis näeb ette seaduse kohaldamisala EL ühisrahastusmääruse alusel tegevusloa saanud isikutele. Lisaks, EL määrus on otsekohalduv ning Eesti seadus ei saa reguleerida aspekte, mis on juba reguleeritud EL määruses.</p>
71.1	<p>Eelnõus kasutatud mõisted vajaksid täpsustamist.</p> <p>Eelnõus toodud definitsioonides on keeruline orienteeruda, kuna neis on kasutatud ristviiteid, kusjuures mitmed mõisted</p>	Osaliselt arvestatud	Investeerimisinstrumentide vahendamise teenuse osutaja on üldmõiste, mis siis jaotub omakorda

	hõlmavad ühtaegu teisi mõisteid. Nii näiteks ei eristata eelnõus läbivalt ühisrahastusteenuse osutajaid ja muude investeerimisinstrumentide vahendajaid, vaid ühisrahastusteenuse osutajad kuuluvad investeerimisinstrumentide vahendajate mõiste alla. Selge ei ole ka mõistete „rahastuse taotleja“ ja „investeerimisinstrumenti pakkuja“ eristamise vajadus praeguses sõnastuses. Seetõttu teeme ettepaneku mõisted üle vaadata ja neid korrastada, muu hulgas:		erinevateks teenusepakkujateks. Leiame, et selgem on ikkagi sellise konstruktsiooni juurde jäämine.
71.2	<ul style="list-style-type: none"> • Ühisrahastusteenuse definitsiooni eelnõu §-s 3 lg 5 asendada viitega ühisrahastusteenuse definitsioonile ühisrahastuse määruse artiklile 2(1)(a), st hoiduda määruks kasutatud definitsioonide ümbersõnastamisest määruks alusel tegutsevaid ühisrahastusteenuse osutajaid puudutavates sätetes. Muul juhul jääb üles risk, et siseriiklikul tasandil tekib probleeme määruks skooopi mitte jäävate teenuste klassifitseerimisel (st millal on teenus ühisrahastusteenus ja millal muu investeerimisinstrumentide vahendamine). Samuti ei tohiks siseriiklikult mõjutada ühisrahastuse määruks defineeritud mõistete tõlgendamist, mis aga siseriiklikult ühisrahastuse määruks sätete ümbersõnastamise tagajärjel juhtuda võib. 	Osaliselt arvestatud	Lisatud viide ühisrahastusmääruks nimetatud instrumentidele, kuid kuna ühisrahastuse teenuse sisu on käesolevas eelnõus laiem kui viidatud EL määruks, siis üks-ühele ei saa EL määruksle siin viidata.
71.3	<ul style="list-style-type: none"> • Praeguses § 3 lg-s 5 toodud kontseptsioonid krediitipõhisest ja omakapitalipõhisest ühisrahastusest (või täiendavalt ka krediitipõhisest ja omakapitalipõhisest investeerimisinstrumentide vahendamisest) peaksid olema eraldi mõisted, mitte nn osa ühisrahastusteenuse definitsioonist (mis siis omakorda on osa investeerimisinstrumentide vahendamise definitsioonist). Mõistete täpsus ja vahetegu on eriti oluline sätete puhul, kus krediitipõhiste ja omakapitalipõhiste instrumentide nõuded on erinevad (nt pakkuja suhtes läbiviidav eelkontroll, põhiteabedokumendi koostamine, järelevalvetasude arvestamine jmt). 	Mitte-arvestatud/selgitatud	Leiame, et selline eristamine kaht erinevat liiki ühisrahastusteenuse puhul on võimalik ka nii, et kui nad on defineeritud küll ühes lõikes, kuid eraldi punktidenä.
71.4	<ul style="list-style-type: none"> • Ühisrahastusteenuse osutaja ja investeerimisinstrumentide vahendaja definitsioonid eraldada ja neid eristada selliselt, et ühisrahastusteenuse osutajad on üksnes ühisrahastuse määruks kohaldumisaslasse jäävad teenuseosutajad ja investeerimisinstrumentide vahendajate mõiste ühisrahastusteenuse osutajaid ei hõlmaks. Selline eristamine lubaks luua eelnõu tekstis suurema selguse nõuete kohaldumise osas. Hetkel hõlmab investeerimisinstrumenti vahendaja mõiste ka ühisrahastusteenuse osutajaid, mistõttu peaks seaduseelnõu sätteid kohaldama justkui ka ühisrahastusteenuse osutajatele, kuigi see ei ole määruks otsekohalduvust silmas pidades asjakohane. • Investeerimisinstrumentide vahendaja definitsiooni tuleks täpsustada selliselt, et mõiste ei hõlmaks ühisrahastusteenuse vahendajaid, vaid kohalduks ainult neile teenuseosutajatele, kes vahendavad investeerimisinstrumentide pakumisi, mis ühisrahastuse määruks kohaldumisaslasse ei kuulu. 	Osaliselt arvestatud, selgitatud	Ühtne lähenemine, kus investeerimisinstrumentide vahendamise teenuse alla kuulub nii ühisrahastus kui muude investeerimisinstrumentide vahendamise teenuse osutamine on meie hinnangul siiski selgem. Jätkuvalt – mõlemat sorti teenuse osutamisel on teenuse sisu väga lähedane ja seepärast ka nõuded suures osas kattuvad. Eraldi peatükkide või osade tegemine tähendaks väga paljusi sätete dubleerimist. Investeerimisinstrumentide vahendamise teenuse osutaja definitsiooni hulgas leiame, et eelnõus esitatud definitsioon (§ 3 lg 5) hõlmab ka teisi teenuseosutajaid lisaks ühisrahastusmääruks toodule.
71.5	<ul style="list-style-type: none"> • Investeerimisinstrumentide mõistest tuleks välja jätta ühisrahastuse määruks kohaldumisaslasse jäävad instrumentid. Lisaks on eraldi kasutatud mõistet krüptovalar põhinev investeerimisinstrument, mida hiljem eelnõu tekstis kordagi kasutatud ei ole. 	Selgitatud	Leiame, et investeerimisinstrumenti mõistest ei tuleks ühisrahastusmääruks kohaldumisaslasse jäävaid instrumente välja jätta, muidu muutuks eelnõu liialt ennastkordavaks (vt ka eeltoodud kommentaare). Krüptovalar põhinev investeerimisinstrument on nüüd esitatud investeerimistokenina ja seda terminit on edaspidi eelnõus kasutatud (vt § 71).

71.6	<ul style="list-style-type: none"> Kliendi mõiste on väga lai ja tekitab segadust nõuete täitmise ulatuse hindamisel. Lisaks on eelnõu tekstis kasutatud ühel korral mõistet „lõppklient“, mispuhul jääb arusaamatuks, keda selle all silmas peetakse. 	Osaliselt arvestatud	Viide lõppkliendile kustutatud. Samas ei ole selge, milliste nõuete täitmise ulatuse hindamisel tekitab segadust võrdlemisi lai kliendi mõiste. Need kliendi huvid, mis on eelnõuga kaitsavad, on suuresti samasugused nii rahastuse taotleja kui ka investori puhul.
71.7	<ul style="list-style-type: none"> Kogenud investori mõiste viitab määrusele, mis tekitab aga täiendavalt segadust, kuna puudutab ka eelnõu sätteid, mis kohalduvad teenuseosutajatele, kellele ühisrahastuse määrus ei kohaldu (seehulgas praeguses versioonis ka virtuaalvääringu teenuseosutajatele). Soovitame viited ühisrahastuse määrusest välja jätta, v.a ainult ühisrahastuse määrase kohaldumisala puudutavate sätete ja definitsioonide osas. 	Selgitatud	Väärtpaberituru seaduses, mis põhineb MiFID II lisal, ja EL ühisrahastusmääruses sisalduvad kogenud investori ja kutselise investori mõistete sisu ei ole täpselt kattuv, seetõttu on need siin eraldi ära nimetatud.
71.8	<ul style="list-style-type: none"> Selgusetuks jääb eelnõu § 3 lg 6 mõiste otstarbekus olukorras, kus see sisuliselt koondab enda alla muid defineeritud mõisteid (rahastuse taotleja ja investeerimisinstrumentide vahendaja ise). Investeerimisinstrumentide vahendajal on eelnõu § 3 lg 8 mõistete kohaselt juba lubatud endaga seotud projekte avaldada. Rahastuse taotleja on defineeritud eespool. 	Arvestatud	Kustutatud investeerimisinstrumenti pakkuja mõiste.
71.9	<ul style="list-style-type: none"> Ei ole selge, kas investeerimisinstrumenti pakkumise all mõeldakse ka virtuaalvääringutega kauplemist. 	Selgitatud	Investeerimisinstrumenti pakkumine ei tähenda automaatselt virtuaalvääringute pakkumist või nendega kauplemist. Küll aga võib tekkida olukord, kus virtuaalvääringul on investeerimisinstrumenti tunnused, misjuhul tuleks nimetatud virtuaalvääringut käsitleda investeerimisinstrumentina käesoleva seaduse tähenduses. Selguse huvides on lisatud eelnõusse § 4 lõige 9.
71.10	<ul style="list-style-type: none"> Kaaluda rahastuse taotleja ja investeerimisinstrumentide pakkuja mõiste eristamist sisuliselt või nende ühildamist. 	Arvestatud	Vastavad mõisted ühildatud.
71.11	<ul style="list-style-type: none"> Investeerimisprojekti mõistet on eelnõus kasutatud mõnevõrra erinevas kontekstis, kui mõiste seda võimaldaks. Osaliselt kattub kasutus investeerimisinstrumenti pakkumise mõistega. Eelnõu § 3 koondab suuresti mõisteid, kuid seal on segamini sees ka muid sätteid. Mõisteid on ka eelnõu §-des 2, 4 ja 5. Kaaluda mõistete viimist ühe sätte alla kokku. Praegusel kujul eelnõu § 3 eesmärk muus osas lisaks mõistete selgitamisele jääb selgusetuks. 	Osaliselt arvestatud	Muudetud § 5 lõike 4 sõnastust, kus on arvestatud rohkem ka EL ühisrahastusmääruses sätestatud ühisrahastusprojekti mõistega.
72.	<p>Organisatsioonilised nõuded eelnõus on turuosalistele äärmiselt koormavad ja ka oluliselt rangemad ühisrahastuse määruks sätestatust.</p> <p>Eelnõu reguleerib valdkonda, mille edu pant on agiilsus, kiire reageerimisvõime turu muutustele, mille tagab tehnoloogiline võimekus ja organisatsiooni kergus ehk nii ühisrahastuse kui virtuaalvääringu teenuse osutajad on reeglina fintech ettevõtted ja eelkõige ühisrahastuse teenuse (ja muude investeerimisinstrumentide vahendamise teenuse) osutajate poolt pakutav teenus on võrdlemisi lihtsakoeline. Eelnõuga sellisel kujul jätkamiseks oleks vajalik analüüsida praeguste turuosaliste tulubaasi ja hinnata selle pinnalt, mis ulatuses organisatsiooniliste nõuete rakendamine turuosalistele on võimalik. Eelnõus toodud nõuete järgimiseks vajaksid need ettevõtted kohmakat ja suuri inimressursse kaasavat organisatsiooni, mis muudab teenuse kallimaks ja ei ole kooskõlas ka EL ühisrahastuse määruks eesmärgiga, milleks on parandada väikese ja keskmise suurusega ettevõtete jaoks rahastamise kättesaadavust. Kui rakendada investeerimisinstrumentide vahendamise teenuse</p>	Selgitatud	<p>Kui võrrelda käesolevas eelnõus ettenähtud organisatsioonilisi nõudeid teiste finantsvaldkonna õigusaktidega, siis käesolevas eelnõus on need nõuded pigem üsna minimalistlikud ja seega on vastav koormus võrreldes teiste finantsjärelevalve subjektidega väiksem.</p> <p>Kokkuvõttes on oluline lähtuda sellest, et nimetatud teenuseosutajad kaasavad avalikkuliselt vahendeid ja seega peaksid olema ka vastavad riskid piisavalt maandatud. Lisaks on võrreldes esialgse eelnõu versiooniga teatud nõudeid muudetud ka vähemkoormavaks (nt nõuded audiitorkontrollile jms).</p>

	osutajatele organisatsioonilisi nõudeid samas ulatuses näiteks krediidiandjatega, tõusevad paratamatult koos teenuseosutaja kuludega ka teenuseosutaja poolt rahastuse taotlejalt või investeerimisinstrumenti osutajalt küsitavad tasumäärad.		
73.	Tegevusloa taotlemisel ühisrahastuse määruks nimetatud juba tegevusloastatud teenuseosutajate poolt tuleks ette näha lihtsustatud menetluse reeglid. Määrus võimaldab e-raha asutustel, makseasutustel, investeerimisühingutel ja krediidiastutustel taotleda tegevusloa lihtsustatud korras. Eelnõu peaks sellise lihtsustatud korras taotluse esitamise korra selgelt ette nägema. Lihtsustatud kord tuleks ette näha ka juhiks, kui teenuseosutaja soovib laiendada osutatavate teenuste ringi. Praegust eelnõu on võimalik tõlgendada viisil, et tegevusloa antakse ainult nende investeerimisinstrumentide vahendamiseks, mida taotleja on tegevusloa taotluses ette näinud. Muude teenuste lisamiseks oleks vaja ette näha lihtsustatud kord, mitte kogu menetluse teistkordne läbimine.	Arvestatud	Täiendatud § 6 lõigetega 5 ja 6.
74.	Eelnõu annab võimaluse väga paljusid aspekte täpsustada valdkonna eest vastutaval ministril. Mitmel puhul ei nähtu ka seletuskirjast, kas vastavate õiguste delegerimine täidesaatvale võimule on õiguspärane, mis ulatuses see on õiguspärane, ja kas see on päriselt vajalik. Kuivõrd määruse sisu võib omada väga olulist mõju teenuseosutajatele, soovitame kaaluda eelnõus täpsemaid selgitusi selle kohta, mida määruks reguleerida võib, või määruse eelnõude lisamist juba menetluse kestel seaduseelnõule. Määruks on kasutatud mitmel pool lõigu all punktidenä nimekirju, kus ei ole selge, kas tegemist on kumulatiivsete või alternatiivsete kriteeriumitega. Palume igal pool sellistele nimekirjadele lisada eelviimase kirje järele kas „ja“ või „või“. Näiteks on selliseks sätteks eelnõu § 57, kus meie hinnangul peaksid kaks kriteeriumit kohalduma kumulatiivselt, kuid puudub sellele viitav sidesõna. Ebaselgus sätte tõlgendamisel võib kaasa tuua esialgu ettenähtust erinevate tõlgendusviiside kujunemise tulevikus seaduse kohaldamisel.	Osaliselt arvestatud, selgitatud	Kuna ühisrahastuse ja virtuaalvääringute sektori näol on tegemist vägagi uudse valdkonnaga, siis spetsiifilisemate ja tehnilist laadi aspektide juures oleme vajalikuks pidanud jätta ministrile volitusnorm nimetatud teemasid täpsemalt reguleerida. Eelnõus esinevate nimekirjade puhul on täpsustatud normi sõnastust sõltuvalt sellest, kas tegemist on kumulatiivsete või alternatiivsete nõuetega.
Muud kommentaarid ja ettepanekud			
75.1	Eelnõu § 2 Lg 1 - Eelnõu peaks sellistele teenuseosutajatele kohalduma selgelt piiritletud ulatuses.	Osaliselt arvestatud	Nagu juba eespool märgitud, siis ei ole mõistlik teha täiesti eraldiseisvad osad vastavate teenuseosutajate jaoks (dubleerimine jms). Siiski selguse huvides on enamikes sätetes (sh §-de pealkirjades) viidatud investeerimisinstrumenti vahendamise teenuse ja virtuaalvääringu teenuse osutajale eraldi.
75.2	Lg 2 – „lõike 1 punktis b nimetatud lepingust tuleneva nõude“ Märgitud osa võib tekitada ebaselgust – sisuliselt võib kohalduda ka ühisrahastuse määruks art 2(1)(b) nõude loovutamisele, mida siinkohal ilmselt ei ole mõeldud. Täiendavalt juhime tähelepanu, et tegelikkuses ei tuleks seaduseelnõu ptk 5 ja 6 sisuliselt üldse selliste instrumentide suhtes kohaldada. Ühtlasi soovitaks sätte ümber sõnastada ja vältida eituse kasutamist (saaks sõnastuse lihtsamaks). „Käesolevat seaduse kohaldatakse /.../ määruks artikli 2 lõike 1 punktides b(i) ja n nimetatud investeerimisinstrumentide suhtes üksnes juhul kui /.../“	Selgitatud	Märgime, et nimetatud sätte kohaselt ei kohaldatagi viidatud punktides nimetatud instrumentidele. Muudetud on § 2 lõike 2 sõnastust vastavalt märkuses toodud ettepanekule.

75.3	Lg 3 - Sätte tekstis „ning“ peaks asendama sõnaga „või“. Sama probleemi on eelnõus ka mujal (allpool oleme mõnede kohtadele ka viidanud). Praegusel kujul on tegemist kumulatiivsete nõuetega. Lisaks peaks sättest välja jätta viite eelnõu § 1 lg 1 p-le 1, kuivõrd selle teenuse tingimusi tuleb kõigil sellistel ühingutel kohaldada vastavalt ühisrahastuse määrusele.	Osaliselt arvestatud	Muudetud on § 2 lõike 3 sõnastust. § 1 lõike 1 punkti 1 viite kohta märgime, et mõistagi kohaldub EL ühisrahastusmäärus sellisel juhul kui näiteks pank soovib pakkuda ühisrahastusmääruses loetletud teenuseid. Kuna aga käesoleva seaduse kohaldamisala on mingil määral laiem (sh kohaldamisalasse kuuluvate instrumentide osas) ning EL ühisrahastusmäärus kohaldub sõltumata Eesti siseriiklikust õigusest, siis on lõikes 3 toodud viide § 1 lg 1 p-le 1 põhjendatud.
75.4	Lg 5 - Tekitab ebaselge olukorra – st nimetatud peatükke ei kohaldata täies ulatuses. Palume kaaluda eraldi peatüki loomist, mis puudutab rahastuse taotleja nõudeid (sh pidada silmas kommentaare eespool rahastuse taotleja ja investeerimisinstrumentide pakkuja mõistete ülevaatamisel ja vastavalt sellele vajadusel kohandada ka antud sätet).	Mitte-arvestatud, selgitatud	Nõuded rahastuse taotlejale on piisavalt selgelt eristatud teenuse osutajatele seatud nõuetest. Aga jällegi teatud ulatuses need nõuded kattuvad, seepärast ei ole mõistlik täiesti eraldiseisvate peatükkide konstrueerimine. Lisaks rahastuse taotlejale väiksema koormuse asetamine (võrreldes investeerimisinstrumenti vahendamise teenuse osutajaga) on põhjendatud, sest rahastuse taotleja pakub ainult piiratud ulatuses endaga seotud investeerimisinstrumente – analoogia väärtpaberituru regulatsiooniga, st emitendi ja pakkuja korraldaja vahel.
75.5	Lg 6 - Säte on eksitav. Tarbijale krediidi vahendamisel kohaldatakse ja põhiteabedokumendi koostamise kohustus kohaldub samuti (selles osas täiendavad kommentaarid ja ettepanekud all). Tarbijakrediidi taotleja suhtes KAVS ja kõnealuse eelnõu sätete kohaldumine üldiselt on hetkel eelnõus segaselt käsitletud.	Osaliselt arvestatud, selgitatud	Tarbijale krediidi vahendamisel investeerimisinstrumentide vahendamise teenuse osutaja poolt kohaldatakse seaduses sätestatud – küll aga ei ole eelnõu koostajate hinnangul proportsionaalne kohaldada kõiki seadusest tulenevaid kohustusi juhul, kui rahastuse taotleja on füüsiline isik, kes taotleb enda tarbeks rahastust (st tarbijakrediiti). Vastasel juhul tuleks sisuliselt füüsilisel isikul koostada enda kohta eelnõu nõuetele vastav põhiteabedokument, mis ühelt poolt ei pruugi olla võimalik ning teisalt ei ole see proportsionaalne taotletava rahasummaga. Eeltoodust lähtudes on muudetud sätte sõnastust selgemaks.
75.6	Lg 7 - Viitab ühisrahastusteenustele. Kuivõrd investeerimisinstrumentide vahendamine on laiem mõiste (ja ühtlasi oleme soovitanud kasutada mõistet ühisrahastusteenus üksnes ühisrahastuse määrase kohaldamisalasse jäävate teenuste puhul), jääks praeguse sõnastuse korral osad teenused sätte alt välja, st neile justkui erand ei kohalduks. „ja muu samaväärne teenus“ ei ole antud juhul hea laiendus, kui eelnõus kasutatakse eeldefineeritud mõisteid, tuleks seda teha läbivalt.	Osaliselt arvestatud, selgitatud	„Ja muu samaväärne teenus“ on mõeldud viitena „finantstuluta“-aspektile, st kui tegemist on sisuliselt investori-poolse heategevusega, ootamata sealjuures endapoolse soorituse eest vastutatu. Sõnastust on muudetud selgemaks.
76.1	Eelnõu § 3 on puudutatud ka eespool üldisemate kommentaaride all. Määruses defineeritud instrumentide kirjeldusi oleks soovitatav mitte ümber sõnastada, vaid jätta viitega	Osaliselt arvestatud, selgitatud	Eelnõu skoop on laiem kui EL ühisrahastusmääruse oma. Sellest tulenevalt ei ole proovitud §-s 3 ümber sõnastada EL ühisrahastusmääruses

	Lg 1 p 1 - Tegemist on väga ebaselge kontseptsiooniga. Tulemuseks oleks olukord, kus Finantsinspeksiooniga oleks vajalik kooskõlastada igasugune edaspidine teenus, mis hetkel reguleeritud valdkondade alla ei kvalifitseeru. See omakorda tähendaks järelevalve suurt diskretsiooniõigust otsustamiseks mida tähendab “sarnane” ning suurt halduskoormust. Näitena praktilisest probleemist: sisuliselt iga laenuaotlus võiks kvalifitseeruda võlakirja sarnase instrumendi pakkumiseks.		nimetatud instrumente, sest nendele kohaldub igal juhul EL ühisrahasusmäärus. Kustutatud § 3 lg 1 p 1 viide „väärtpaberi sarnasele instrumendile“.
76.2	Lg 1 p2 - Sõnastusest ei tule selgelt välja, kas siia alla kuuluvad ka nõuete loovutamised (võiks vähemalt olla mainitud eelnõu seletuskirjas).	Selgitatud	Nõuete loovutamise-põhised ärimudelid ei ole otseselt eelnõu kohaldamisalast välistatud, kuivõrd see ei ole eelnõu koostajate hinnangul põhjendatud. Seetõttu puuduvad ka viited nõuete loovutamisele.
76.3	Lg 4 - Palume täpsustada, kuidas toimub piirmäärade arvutamine erinevate tegevusmodelite puhul (sh palume silmas pidada seaduseelnõu kohaldumisaslasse jäävate teenuseosutajate õiguse vahendada ka enda projekte). Kõige problemaatilisem on selle piirmäära kohaldamine näiteks nõuete loovutamise mudelite puhul, kuivõrd sisuliselt ei ole tegemist nn esmase pakkumisega (nagu enamike muude mudelite puhul, nt tarbijakrediidi puhul), vaid investeerimisinstrumentide vahendaja sisuliselt pakub platvormi juba väljaantud nõuete loovutamiseks. See tähendab, et sisuliselt seda sätet selliste projektide puhul kohaldada ei tohiks, selguse huvides võiks see siiski eelnõus või seletuskirjas selliselt ka sätestatud olla.	Osaliselt arvestatud, selgitatud	Piirmäärad kohalduvad ühe investeerimisinstrumendi pakkumisele. Analooogia korras võiks võrrelda seda režiimi väärtpaberite (avaliku) pakkumisele kehtestatud piirmääradega väärtpaberituru seaduses.
76.4	Lg 5 - Palume võimalusel kaaluda sõna „lubaduse“ asendamist või järgneva lauseosa kaotamist. Põhjus seisneb selles, et 100% lubadust praktikas turuosalised tulu osas ei paku – investeerimisrisk säilib. Seetõttu palume alternatiivselt kasvõi seletuskirjas nimetatut täpsustada/selgitada nii, et lubaduse all ei peeta silmas teenuseosutaja igakordset täielikku kohustust investeringult tulu tasuda.	Selgitatud	Leiame, et kui turuosalise ja investori vaheline õigussuhe on üles ehitatud laenupõhiselt, siis tuleb turuosalisel investorile kokkulepitud tähtjaks kanda tagasi laenu põhiosa, millele lisandub kokkulepitud (välja reklaamitud) intress. Vastasel juhul on tegemist lepingu rikkumisega. Samasugust lähenemist on kasutatud ka EL ühisrahasusmääruse artikli 2 lõike 1 punktis (b). Eelnõu kommenteeritava sätte (uues sõnastuses § 3 lg 4) punkti 2 osas eelnõu koostajad probleeme ei näe.
76.5	Lg 6 - Mõistest võiks välja jätta projektiomanikud ühisrahasuse määruse mõistes (et eelnõu oleks jälgitavam ja ühisrahasuse määruse kohaldumisaslasse jäävad teenused ja mõisted selgemini eristatavad).	Arvestatud	Kustutatud viide projektiomanikule § 3 lõike 6 punktis 1.
76.6	Lg 7 ja 9 - Ebaselgeks jääb, mis on normide eesmärk ja täpne regulatiivne ulatus (st kas rahastuse taotleja on alati vahendaja, kui ta vahendab enda poolt pakutavaid instrumente? Mida see tähendab üldisemalt avalikkuselt vahendite kaasamisele? Kui praegu on seda silmas peetud (sh ka vahendaja mõiste viitab et vahendaja võib olla enda huvides vahendite kaasaja), siis tuleks analüüsida üldisemat praktilist mõju praegusele finantsturule, st ega eelnõu tõlgendus liiga laiaks ei lähe.	Selgitatud	Rahastuse taotleja ei ole alati vahendaja. Pigem vastupidi – vahendaja võib samal ajal olla ka rahastuse taotleja. Rahastuse taotleja võib olla nõ üksikemitent. Rahastuse taotleja ja investeerimisinstrumentide vahendamise teenuse osutaja omavaheline suhestumus on analoogne väärtpaberituru seaduses sätestatuga, kus on eraldi nõuded emitendile ja väärtpaberite pakkumise korraldajale. Lõike 7 puhul on mõeldud seda, et kui isik emiteerib nii endaga kui ka kolmanda isikuga seotud investeerimisinstrumente, siis tuleks seda isikut käsitada investeerimis-instrumentide vahendamise teenuse

			osutajana, mitte enam pelgalt rahastuse taotlejana.
76.7	Lg 10 - Sellisel määratlusel on oluline mõju teenuseosutajate kohustustele. Igal juhul kaaluda, kas on mõistlik panna RahaPTS kohustusi siseriiklikul tasandil, kui seda ei ole tehtud ühisrahastuse määruse alusel. Teeme ettepaneku selles osas ära oodata, mis otsusele jõuab Euroopa Komisjon ühisrahastuse määruse kontekstis. Soovitame siinjuures lähtuda ühisrahastuse määruse põhjenduspunktides AML osas. Selguse huvides peab eelnõust välja tulema, et ühisrahastuse määruse alusel tegutsevatele turuosalistele RahaPTS nõuded ei saa kohalduda. Hetkel jääb mulje, et kohalduvad.	Selgitatud	2020-2021 riikliku riskihindamise tulemusena (NRA) leiti, et ühisrahastusteenused on vähemalt keskmise riskiga sektor, mistõttu ei oleks asjakohane välistada nimetatud teenuseosutajad rahapesu tõkestamise reeglite (AML) kohustustest. Lisaks, Euroopa Komisjon hindab edaspidi küll AML-i riske ja koostab raporti, aga ÜR määrus ei piira liikmesriikide õigusi AML-i kohustuste sisseseadmisel.
77.	Eelnõu § 4 Lg 2 p 3 ja lg 5 - Eelnõust ja seletuskirjast ei tule selgelt välja, kas edaspidistes sätetes virtuaalvääringu kauplemise platvormi korraldamise teenuse osas on mõeldud kohalduma ka investeerimisinstrumentide vahendajaid puudutavad sätted. Eelnõus on lisaks virtuaalvääringu mõistele kasutatud ka krüptovaral põhinevad investeerimisinstrumendid, mida küll edaspidi eelnõu tekstis ei kasutata, aga mis tekitab segadust virtuaalvääringu teenuseosutajate ja investeerimisinstrumentide vahendajate eristamise osas. Üldise ettepanekuna oleme soovitanud virtuaalvääringu teenuse osutajad kõnealuselt eelnõust välja jätta ja neid eraldi reguleerida. Sõltumata sellest, kas see ettepanek rahuldatakse, soovitame virtuaalvääringu, krüptovara ja investeerimisinstrumentide kontseptsioonide vahekorrad eelnõu(de)s ja seletuskirja(de)s paremini lahti selgitada.	Selgitatud	Virtuaalvääring on selgelt ja eraldi defineeritud mõiste eelnõu §-s 4 – sisuliselt jäetakse muutumata seni kehtinud RahaPTS regulatsioon nimetatud mõiste osas. Krüptovaral põhinev investeerimisinstrument ehk investeerimistoken on investeerimisinstrument krüptograafilisel kujul – nimetatud mõiste on eelnõusse sisse toodud investeerimistokeni registripidamise sätete erisuse tõttu eelnõu §-s 65. Lisaks on välja kirjutatud teenuseosutaja ning viidatud asjakohasel juhul täpsetele teenuseosutajatele.
78.	Eelnõu § 5 Eespool on ka üldine kommentaar, aga soovitame kokku tõsta eelnõu § 3 mõistetega ja luua eraldi mõistete sätte.	Mitte-arvestatud, selgitatud	Pakutud variant oli kaalumisel eelnõu koostamisel, kuid nimetatud paragrahvide erineva sisu tõttu (§ 3 keskendub ainult investeerimisinstrumendi ja sellega seotud isikute ja teenustele, samas § 5 hõlmab kõiki muid seaduses kasutatavaid mõisteid) ning soovist mitte jätta eelnõusse liialt pikki paragrahve said need kaks paragrahvi eraldi jäetud.
Tegevusloa taotlemine			
79.	Kui virtuaalvääringu teenuse osutajaid seaduse kohaldumisasalast välja jätta ei plaanita, teeme ettepaneku eraldada tegevusloa taotluse nõuded. Hetkel ühtlustatud nõuete alusel tekib erinevatele teenuseosutajatele täiendav halduskoormus seoses nõuetega, mis algupäraselt neid puudutama ei peaks. Lisaks, nagu ka eespool viidatud, ei ole 2. peatüki kohaldumise ulatus ühisrahastuse määruse kohaldumisaslasse jäävate teenuseosutajate suhtes selge, soovitame eraldada neid puudutavad sätted.	Mitte-arvestatud	Leiame, et teenuseosutajate kattuvus tegevusloa nõuete osas on pigem suur, seega tekiks ebavajalik kordamine.
80.1	Eelnõu § 6 Lg 1 - Nagu eelnevalt viidatud, soovitame luua eraldi peatüki ühisrahastuse määruse rakendamise seotud sätetele ja jätta viite selle alusel tegutsevatele teenuseosutajatele välja.	Mitte-arvestatud	Leiame, et teenuseosutajate kattuvus tegevusloa nõuete osas on pigem suur, seega tekiks ebavajalik kordamine.
80.2	Lg 5 - Nimekirja võiks täiendada ühisrahastuse määruse alusel tegevusloa saanud ühisrahastusteenuse osutajatega. Lisaks juhime tähelepanu, et puudu on lõike numbri viide (st ilmselt peaks olema „/.../ lõike 1 punktides /.../“).	Osaliselt arvestatud	Lisatud § 6 lg 6.

81.1	<p>Eelnõu § 7</p> <p>Lg 1 - Esitatakse andmete nimekiri erineb oluliselt ühisrahastuse määruse artiklist 12. Sellega sisuliselt tekitatakse suurem halduskoormus teenuseosutajatele, kelle võimalused tegevusloa alusel tegutsemiseks on geograafiliselt rohkem piiratud (st neil on rohkem kohustusi, aga Eesti tegevusloa alusel tegutsemisel oluliselt piiratumad võimalused). Arvestades, et sellised teenuseosutajad peavad nagunii oma tegevuse eraldi kooskõlla viima iga liikmesriigi nõuetega, kus nad tegutsevad, on selline lahendus äärmiselt koormav ja ebamõistlik. Juhime tähelepanu, et tegevusloa taotluse menetlus ei pruugi alati olla positiivse tulemusega. Seetõttu on juba taotluse esitamisel väga suure hulga dokumentide (sh täiendavat kulu kaasa toovate väljavõtete, kinnituste, eksperdi hinnangute) esitamine juba tegevusloa taotluse menetlemisel asjakohane. Võimalusel hinnata, kuidas tegevusloa taotluseid hinnatakse teistes EL liikmesriikides ning kas nõuded dokumentatsioonile on sama ulatuslikud. Kaaluda teatud dokumentide esitamise võimalust tegevusloa taotluse saamise järel kindlaksmääratud perioodi jooksul, et vältida turuosaliste poolt üleliigsete kulutuste tegemist olukorras kus neist mittetulenevatel põhjustel tegevusloa andmisest keeldutakse (näiteks Hinnata lg 1 p-s 2 nimetatud dokumendi esitamise otstarbekust olukorras, kus tegutseda võib ka osaühingu vormis ettevõtjaportaalis (mitte notari juures) ja asutamise dokumendid on nagunii äriregistrist kättesaadavad. Samuti palume täiendavalt hinnata sellise dokumendi asjakohasust juba pikalt tegutsenud ettevõtete puhul. Juhime tähelepanu, et tegevusloa taotluse saavad ühisrahastuse määruse ja kõnealuse eelnõu praeguse sõnastuse kohaselt esitada ainult Eesti ettevõtted. Asjakohane oleks selline nõue juhul, kui tegevusloa oleks võimalik taotleda ja piiriüleseks tegutsemiseks või filiaalile.</p>	Selgitatud	Erisused võrreldes ühisrahastusmäärusega tulevad ühelt poolt Eesti äriühinguõigusest ning teiselt poolt võrreldavate finantssektori ettevõtjate kohta kehtestatud eriseaduste nõuetest.
81.2	<p>Eelnõu § 7 lg-s 1 toodud nõuete nimekiri sisaldab punktides 8, 9, 11 (ja ühtlasi ka lg 2, mis lg 1 p 9 nõuet sisustab) tehniliste eeskirjade koostamise kohustust. Palume hinnata sellise kohustuse otstarbekust, arvestades teenuste olemust ning tegevusloaga kaasnevaid piiratud õiguseid (eelkõige investeerimisinstrumentide vahendamise teenuse osutamisel).</p>	Selgitatud	Eelnõu koostajate hinnangul on toodud nõuete nimekirjas märgitud elemendid vägagi vajalik teave oma platvormil teenuse osutamiseks.
81.3	<p>Eelnõu § 7 lg 1 p-s 12 on viidatud liikmete nimekirja esitamisele – kuna teenuseosutaja peab olema OÜ või AS, jääb selle alternatiivi asjakohasus arusaamatuks.</p>	Arvestatud	Viide liikmetele kustutatud.
81.4	<p>Lg 2 - Sättes nimetatud “sõltumatu eksperdi hinnang taotleja kasutatavate tehnoloogiliste lahenduste ja küberturvalisuse tagamise kohta” nõuete täitmise võimalikkus vajab täiendavat analüüsi ja tagasisidet turuosalistelt ja järelevalvel, eriti virtuaalvääringu teenuse osas. Oluline oleks selgeks teha, kas selliseid eksperte on Eestis võimalik leida ja missugust täiendavat rahalist koormust sellise eksperdi kaasamine teenuseosutajale toob. Seda tuleks arvesse võtta ka majandusliku mõju hindamisel. Juhime ka tähelepanu, et sellist nõuet ei ole teistel finantsjärelevalve subjektidel. Kui sellise eksperdi kaasamise vajalikkust on hinnatud, peaks eelnõu täpsustama eksperdi kaasamise vajaduse osas konkreetselt, missuguste tegevusmodelite puhul see on vajalik, et vältida tarbetuid kulutusi muudele teenuseosutajatele.</p>	Arvestatud	<p>Eksperdi kaasamise kohustus tegevusloa taotlemisel ning taotleja tehnoloogiliste lahenduste ja küberturvalisuse tagamisel on eelnõust välja jäetud; küll aga on lisatud samasse paragrahvi lõige 3, mis annab Finantsinspeksioonile õiguse sõltumatu eksperdi hinnangut. Nimetatud eksperdi hinnangu nõudmist tuleks kasutada ainult juhul, kui taotleja kasutatavad tehnoloogilised lahendused on niivõrd erilised või uudsed, et Finantsinspeksioonil ei oleks võimalik nendest ilma eriteadmisteta isiku kaasamiseta mõistlikult aru saada.</p>
81.5	<p>Lg 3 - Palume täiendavalt hinnata, mis ulatuses sellist nõuet tuleks rakendada (kasvõi läbi seletuskirja täiendamise). Nõue ei tohiks laieneda näiteks finantsaruannetele jms</p>	Arvestatud	Täiendatud seletuskirja § 9 selgituste juures.

	teabele, mis kuni 6 kuulise menetluse kestel paratamatult muutuda võib. Praegusel kujul annab norm Finantsinspeksioonile ulatusliku diskretsiooniõiguse sätte kohaldumisaala hindamisele.		
81.6	Lg 4 - Normi nõuded laiemad teistele finantseerimisasutustele kohalduvatest nõuetest. Võimalusel viia vastavusse teistele finantseerimisasutustele kohaldatavate nõuetega või selgitada seletuskirjas erisuste põhjust.	Selgitatud	Nimetatud nõuded tulenevad EL krüptovaraturgude määruse eelnõust ja RahaPTS sõnastusest.
81.7	Lg 6 - Välja jätta, arvestades et ühisrahastuse määruse alusel tegevusloa taotlejale käesolevat peatükki sellises ulatuses kohaldada ei saa (vt ka meie soovitusi eespool eraldi ühisrahastuse määruse alusel tegevusloa taotlemise rakendussätete loomiseks). Lisaks välistada sarnaselt teistele finantseerimisasutustele ühisrahastuse määruse alusel tegutsejate kohustus taotleda täiendavat tegevusluba muude investeerimisinstrumentide vahendamiseks või vähemalt lihtsustatud menetluse loomist (nt teavituse või täiendava tegevusplaani esitamise kohustuse vormis).	Arvestatud	Lisatud § 6 lg 6.
82.1	Eelnõu § 9 Lg 1 - Puuduste kõrvaldamise taotlemise alused on väga üldised. Soovitame vähemalt eelnõu seletuskirjas lahti kirjutada, mis juhud siia alla võiksid minna ja kindlasti välistada sätte kohaldumine olukorras, kus esitamata on jäetud dokumendid, mida eelnõu § 7 lg 1 otseselt ei nõua.	Arvestatud, selgitatud	Selgitame, et § 9 lõike 1 sõnastuses on selge seos, et Finantsinspeksioonil on õigus nõuda puuduste kõrvaldamist, kui taotleja ei ole tegevusloa taotlemisel esitanud kõiki seaduse §-s 7 nimetatud andmeid ja dokumente või need on ebaõiged, eksitavad või mittetäielikud või ei ole nõuetekohaselt vormistatud.
82.2	Lg 2 - Kaaluda seletuskirja tasandil või seaduses sätte kohaldamise võimaluste selgemat määratlemist, et vältida ebaproportsionaalselt suurt halduskoormust menetlusosalistele menetluse kestel. Täiendavate dokumentide küsimine peaks ikkagi olema nõue, mida kohaldatakse eelkõige ebastandardsete ärimudelite või omandistruktuuride korra. Nagu eespool selgitatud, kaasneb menetlustega niigi väga suur halduskoormus. Soovitame sätte sõnastada selliselt, et täiendavate dokumentide esitamine toimuks menetluse raames, mitte taotluse läbivaatamise otsustamise eel. Alternatiivselt määratleda täpselt, mis küsimustes on asjakohane paluda täiendavate dokumentide esitamist juba enne taotluse menetlusse võtmise otsustamist.	Selgitatud	Nimetatud sätte on vajalik ka tegevusloa läbivaatamise otsustamise eel, sh juhul kui tegevusloa taotluses esitatud dokumendid on ilmselgelt ebapiisavad arvestades ärimudeli ebatavalisust või keerukust.
82.3	Lg 5 - Tuleks selgelt määratleda, et tegevusloa taotluse läbivaatamata jätmise aluseks ei saa olla sama sätte lg-s 2 nõutud täiendavate dokumentide esitamata jätmine. Läbivaatamata jätmise aluseks saab olla rangelt ainult § 7 lg 1 nimetatud dokumentide esitamata jätmine, mille läbitöötamisega peaks reeglina menetluses ka piirduma. Lisaks tuleks täpsustada, mis hetkel loetakse täiendavad dokumendid Finantsinspeksioonile esitatuks (seletuskirjas võiks selgitada, missugused tõendid selle kohta on aktsepteeritavad).	Selgitatud	Tulenevalt FI sõnastusettepanekust (märkus nr 26) on kaks alust tegevusloa taotluse läbivaatamata jätmiseks. „Finantsinspeksioon võib jätta taotluse läbi vaatamata, kui: 1) taotlus on esitatud oluliste puudustega või 2) taotleja ei ole Finantsinspeksiooni määratud tähtajaks puudusi kõrvaldanud.“ Ehk sõnastuses ei ole enam viidet: „või ei ole tähtpäevaks esitanud Finantsinspeksiooni nõutud andmeid või dokumente“
83.1	Eelnõu § 10 Kaaluda menetlustähtaegade ühtlustamist ühisrahastuse määruusega. Hetkel eelnõus toodud tähtajad on oluliselt pikemad. Alternatiivselt selgitada seletuskirjas, miks on otsustatud pikemate tähtaegade määramise kasuks.	Selgitatud	Eelnõu tähtajad on kooskõlas muudes finantssektori õigusaktides ette nähtud tegevusloa menetlustähtaegade. Finantsinspeksioon kui haldusorgan võib teha tegevusloa andmise otsuse ka kiiremini kui on seaduses ettenähtud tähtaeg.

83.2	<p>Lg 2 - Jäab selgusetuks, mis olukorras on taotlejal õigus või mis olukorras võib taotleja eeldada või oodata Finantsinspeksiooni poolt nn soodsama kõrvaltingimusega otsuse langetamist. Oleks hea, kui seaduses oleks õiguskindluse tagamiseks juhud, millal Finantsinspeksioon selliseid otsuseid teha võib või tegema peaks, vastasel juhul võib tulevikus Finantsinspeksioonile jääda liiga lai diskretsiooniõigus. Õiguselguse loomisele aitaks kaasa ka sätte tausta või seadusandja tahte täpsem selgitamine seletuskirjas konkreetsete näidete abil.</p>	Selgitatud	Täpsemad näited seletuskirjas.
83.3	<p>Lg 3 - Alused, millal võib tegevusloa anda nn negatiivsete kõrvaltingimustega, on liiga laiad. Lisaks ei ole selge, mis ulatuses või mis aspektist lähtuvalt on võimalik piirata teenuse osutamist või mida peetakse silmas kõrvalteenuste all. Soovitame täiendavalt hinnata selliste piirangute võimalikku mõju (sh majanduslikku mõju) taotlejate tegevusele.</p> <p>Soovitame Finantsinspeksiooni sellist õigust oluliselt täpsustada ja täiendada, vastasel juhul piirab säte oluliselt taotlejate õiguskindlust. Selgelt tuleks määratleda (i) missuguste teenuste või kõrvalteenuste osutamist võib piirata ja (ii) selgelt iga sellise teenuse või kõrvalteenuse piiramise tingivad asjaolud. Soovitame täpsustada, mismoodi toimub selliste negatiivsete kõrvaltingimuste äralangemine või tühistamine.</p>	Selgitatud	Märgime, et sellekohane hinnang peab olema juhtumipõhine ning lähtuma igakordsest hindamisest.
84.1	<p>Eelnõu § 11</p> <p>Lg 1 p 2 ja 3 - Kaaluda asendamist selliselt, et menetluse kestel oleks teenuseosutajal võimalik ka demonstreerida kapitali sissemaksmise võimekust ja teha seda alles pärast tegevusloa saamist. Nii näiteks võib investeringute kaasamisel olla eeltingimuseks tegevusloa saamine ja tegevusloa saaks anda kapitali suurendamise kõrvaltingimusega (st tegevust võib alustada, kui kapital on suurendatud nõutud määran).</p>	Arvestatud	Täiendatud seletuskirja § 10 lõike 2 selgituste juures.
84.2	<p>p 7 - Säte annab Finantsinspeksioonile õiguse keelduda taotlejale tegevusloa andmisest kui taotleja esitatud andmetest selgub, et ta kavatseb tegutseda peamiselt välisriigis. Ei ole selge, mida võetakse taotleja peamise tegevuskoha määramisel kriteeriumiteks. Enamik Eesti teenuseosutajaid on atraktiivsed ka investoritele mujalt, st nende kliendibaasiga on muuhulgas ka passiivselt liitunud investoreid muudest riikidest, kes moodustavad investorite baasis enamiku või väga suure osa. Oma platvormil ja Eesti keha alt on Eesti teenuseosutajal võimalik avada oma platvorm pakkujatele ja rahastuse taotlejatele teistest riikidest. Kui nende kriteeriumite alusel oleks võimalik tegevusloa andmisest keelduda, ei vastaks enamik Eestis praegu tegutsevatest ja siin peakontorit omavatest ühisrahastusteenuse osutajatest tegevusloa tingimustele ja sisuliselt peaksid nad Eesti turult lahkuma (millel on oluline majanduslik mõju Eestile). Arvestades Eesti turu suurust ei ole majanduslikult usutav, et finantstehnoloogia ettevõtted oleksid suunatud ainult või peamiselt Eesti turule. Eesti huvi peaks olema meelitada siia maailmast finantstehnoloogia ettevõtteid, kes alustaksid Euroopa turgudele liikumist Eesti kaudu sh kasutades Eesti regulatiivset keskkonda. Antud kitsendus tekitab vastupidise olukorra ning me vähendaksime juba siin tegutsevate teenuseosutajate soovi siin tegevust jätkata. Samuti tekib siin vastuolu ühisrahastuse määрусega, milles viidatakse selgelt sektori piiriülesele olemusel ja laiendatakse passportimise süsteemi, et hõlmata sellega piiriülene investeerimisinstrumentide</p>	Osaliselt arvestatud, selgitatud	<p>Viidatud sätte sõnastus on muudetud ning uue sõnastuse kohaselt on Finantsinspeksioonil õigus keelduda taotlejale tegevusloa andmisest, kui taotleja esitatud andmetest selgub, et ta ei kavatse tegutseda Eestis või tema äritegevusel ei ole seoseid Eestiga. Uus sõnastus peaks leevendama viidatud keeldumise alust ning tegema seda selgemaks.</p> <p>Vt ka selgitust märkusele 133.8.</p>

	<p>vahendamine. Selline tegevusloa andmisest keeldumise alus tuleks eelnõu tekstist välja jätta. Alternatiivselt tuleks täiendavalt hinnata sellise aluse mõju (sh majanduslikku mõju) ja täiendavalt selgitada aluse vajalikkust seletuskirjas. Sätte kommentaarid on suures osas seotud ka eelnõu § 25 kommentaaridega.</p>		
84.3	<p>p 10 - Seda nõuet on eraldi kommenteeritud ka allpool, aga tegemist on väga ebamõistliku kriteeriumiga. Ühelegi teisele finantsjärelevalve subjektile sellist nõuet esitatud ei ole (sh ka makseasutustele ega eraha asutustele). Probleem ei ole maksekonto olemasolu vajalikkuses, vaid võimalikes negatiivsetes seostes tegevusloa andmisega. Eesti pankade riskitaluvus on teadaolevalt väga madal ja läbirääkimised muude liikmesriikide krediidasutustega, kes Eestis piiriüleselt teenust osutavad, võivad takerduda, kui krediidasutus soovib ära oodata tegevusloa andmise. Tegemist on praktikas tihti esineva probleemiga, et finantsasutustele ei soovita avada maksekontot enne, kui tegevusluba käes. Pigem soovitame sellised olukorrad tõsta sätte alla, mis puudutab tegevusloa andmist kõrvaltingimusega ning täpsustada, mis ulatuses tegevuse andmist võib piirata sellise maksekonto avamiseni ja täpsustada kõrvaltingimuse äralangemise protseduuri (nt teavitus Finantsinspeksioonile maksekontode andmetega, Finantsinspeksiooni kinnitus info kättesaamise kohta ja kõrvaltingimuse äralangemise kohta).</p>	Mitte-arvestatud	<p>Esmalt märgime, et käesoleva eelnõuga jääb sisuliselt muutmata kehtivas RahaPTS-is sisalduv konto avamise kohustus enne virtuaalvääringu teenuse osutajale tegevusloa andmist (RahaPTS § 72 lg 1 p 5).</p> <p>Teisalt, tingimata ei pea kontot avama Eestis asutatud krediidasutuses, e- raha asutuses või makseasutuses, vaid seda võib sisuliselt teha ükskõik millise EL liikmesriigis asutatud panga, e- raha asutuses või makseasutuse juures. Juhul kui ühegi EL liikmesriigis asutatud teenusepakkuja juures kontot ei õnnestu avada, siis tekitab see märkimisväärsed küsitavusi/kahtlusi sellises ettevõtmises.</p>
85.1	<p>Eelnõu § 13 - Eelnõu ei näe ette, et tegevusloa äravõtmise eeltingimuseks on varasem ettekirjutus, mida on eiratud või mida ei ole tähtaegselt täidetud. Kuigi lg 3 viitab, et võib teha enne ettekirjutuse, ei ole see kohustuslik eeltingimus. Sisuliselt lubab eelnõu esimese rikkumise korral tegevusloa ära võtta (kuigi see ei oleks kooskõlas haldusmenetluse põhimõtetega).</p> <p>Palume kaaluda tegevusloa kehtetuks tunnistamise aluste vähendamist osas, milles tegelikkuses oleks võimalik tekkinud negatiivne olukord lahendada ettekirjutusega. See puudutab eelkõige lõike 2 punkte 3, 4, 6 (juhtide karistamise osas, sest juhti on võimalik välja vahetada), 8, 10, 11, 12, mis sisuliselt peaksid olema kaetud punktiga 16. Juhime ka tähelepanu, et lg-s 2 puudub punkt nr 7.</p>	Mitte-arvestatud/selgitatud	<p>Finantsinspeksioon nagu iga teine haldusorgan peab lähtuma üldistest haldusmenetluslikest põhimõtetest – ehk kaaluma esmalt võimalike rikkumiste korral vähemintensiivsemate meetmete rakendamist. Tegevusloa äravõtmine on üldjuhul kõige viimane meede, mida rakendada ning ka Finantsinspeksioon ei saa sellisest lähenemisest kõrvale kalduda.</p> <p>Lisaks § 13 lg 2 p 14 näeb iseenesest juba ette, et tegevusloa kehtetuks tunnistamise otsus tehakse siis kui teenuseosutaja ei ole ettenähtud tähtpäevaks või ettenähtud ulatuses täitnud Finantsinspeksiooni ettekirjutust.</p> <p>Seega leiame, et käesolevas eelnõus ei ole vajalik üldiste haldusõiguslike põhimõtete ülekordamine.</p>
85.2	<p>Lg 2 p 14 - Segaseks jääb, kuidas hinnata, kas ettevõtte on teadlikult või tahtlikult kõrvale hiilinud muu riigi nõuetest või osutab teenust Eestist näiteks sotsiaalmajanduslikel põhjustel või soodsa ja toetava majanduskeskkonna või maksukeskkonna pärast. Lisaks juhtime tähelepanu, et Eestis tegevusloa saamine ei vabasta kohalike nõuete täitmisest muudes liikmesriikides.</p>	Selgitatud	<p>Vastavale järeldusele jõudmine on kindlasti igakordse hinnangu tulemus, kuid selline olukord võib tekkida näiteks juhul, kui Eestis on täidetud ainult formaalsed nõuded, näiteks juhul kui tegevusluba on taotletud Eestis ja juhatuse liige viibib püsivalt Eestis, kuid ettevõtja muu personal, tegelik tegevuskoht, põhihuvide kese, peamine kliendibaas või teenuse turundamine on suunatud esmajoonel välisriiki.</p>
85.3	<p>Lg 4 - Reguleerimata on olukorrad, kus ühinev ja ühendav ühing osutavad erinevaid käesoleva eelnõu kohaldumisaslasse jäävaid teenuseid. Sellisel juhul oleks ühikul huvi säilitada mõlemad tegevuslood. Kui see ei ole</p>	Selgitatud	<p>Äriseadustiku § 391 lg 1 järgi loetakse kahe äriühingu ühinemisel ühendatav ühing lõppenuks. Kuna üldiselt finantsteenuste osutamiseks antud</p>

	võimalik, peaks kohalduma lihtsustatud tegevusloa täiendamise menetlus (lihtsustatud menetluse loomise ettepanekut oleme selgitanud eespool üldiste kommentaaride all).		tegevusload ei ole teisele isikule üleantavad (vt ka § 6 lg 4), siis ei saa kehtivaks jääda ühendatava ühinguile väljastatud tegevusluba. Samas märgime, et § 10 lõike 2 punkti 1 järgi on Finantsinspeksioonil võimalik osaliselt kõrvale kalduda tegevusloa saamise aluseks olevatel asjaoludel, st ettevõtjal ei pruugi olla vajalik esitada uuesti kõik andmed ja dokumendid, kui ühendatavale ühinguile on sama tegevusluba juba väljastatud.
86.	<p>Eelnõu § 24 lg 1 ja 2 ja § 26 lg 4</p> <p>Eelnõu sätestab nõuded teenuseosutajate juhtimisele ja asukohale, näiteks finantstehnoloogia teenuseosutajatelt nõutakse vähemalt kahte juhatuse liiget, kes asuvad ja tegutsevad Eestis. Soovitame kaaluda viidatud nõuete muutmist või välja jätmist, võttes seejuures arvesse tehnoloogia sektori ettevõtete eripärasid. Alltoodud põhjendused on suures osas seotud ka eelnõu § 25 tagasisidega.</p> <p>Peakontor: Eesti peakontori nõue võib osutada oluliseks probleemiks finantstehnoloogia ettevõtete asutajatele ja investoritele. Kogemus finantstehnoloogia valdkonnas näitab, et välisriikides tegutsevad ettevõtjad (sh Singapurist, Brasiiliast, Šveitsist, jms) otsivad endale Euroopa Liidus asukohta ning Eestil regulatiivne keskkond on olnud nende jaoks atraktiivne (eriti peale Brexitit). Mitmed neist oleksid huvitatud Eestis peakontori asutamisest, kui ettevõtte on äriliselt jätkusuutlik ja suudab kaasata investeringuid. Peakontori asutamine Eestis (sh asutajate kolimine Eestisse) enne seda, kui on saadud FIlt tegevusluba on asutajate ja investorite jaoks märkimisväärne risk. Kui asutajatel ja investoritel on valida kahe riigi vahel, siis tehakse valik (ja investeringud) selle riigi kasuks, kus on sõbralikum regulatsioon. Näiteks naaberriik Leedu ei nõua, et finantsteenuste osutaja juhatuse asuks Leedus.</p> <p>Seletuskirjas toodud põhimõtte, mille järgi finantsteenuse osutaja asukoht peab olema seotud tegevusloa antava riigiga ei ole valdav ning paljud Euroopa Liidu riigid ei kehtesta selliseid nõudeid. Rõhutame, et selliseid nõudeid ei ole ka ühisrahastuse määruses. Kui aga soovitakse, et taotlejal oleks igal juhul seos Eestiga, siis võiks kehtestada nõude, et teatud tegevusaja möödudes oleks juhatuse asukoht osaliselt Eestis.</p> <p>Samuti soovime rõhutada, et eelnõu puudutab peamiselt teenuseid, mille nõuete üle iga liikmesriik saab eraldiseisvalt otsustada ja sisuliselt puudub igasugune teenuse passportimise võimalus. Kui iga liikmesriik seaks selle liikmesriigi territooriumil peakontori asutamise nõude, tuleks igal teenuseosutajal luua sisuliselt eraldi keha igasse riiki. Rahvusvahelise platvormi ja veebilehe haldamisel tuleks sellisel juhul luua väga keerulisi õiguslikke konstruktsioone, mille vältimise vajalikkusele on viidatud ka ühisrahastuse määruse põhjenduspunktides. Alternatiivselt pakutakse teenuseid Eestis passiivselt (st ilma aktiivse turunduse ja aktiivse Eestis tegutsemiseta edasi), sest investoritel on teiste liikmesriikide teenuste kasutamine jätkuvalt võimalik. See ühtlasi tähendab, et Eestil ei oleks mitte mingeid hoobasid selliseid teenuseosutajaid kontrollida ja Eesti ettevõtted (eelkõige SME, kellele sektori</p>	Osaliselt arvestatud/selgitatud	<p>Kahe juhatuse liikme nõue on eelnõust kustutatud.</p> <p>Peakontori nõue on eelnõusse alles jäetud – tegevuslubasid ei saaks väljastada (juriidilistele) isikutele, kelle üle pole võimalik järelevalvel teostada mingitki kontrolli. Erand sellest on ette nähtud uue § 16 näol, mis lubab teises lepinguriigis finantsjärelevalve alla kuuluval juriidilisel isikul (krediitdiasutus, e-raha asutus, makseasutus, investeerimisühing, EL määruse kohaselt tegevusloa saanud ühisrahastaja) taotleda Eestis luba filiaali asutamiseks või Eestis teenuste piiriüleseks osutamiseks.</p>

<p>ettevõtted peamiselt tähelepanu pööravad) jääksid ilma teiste liikmesriikide või kolmandate riikide platvormidel pakutavatest rahastusvõimalustest (mis samuti ei ole meie majanduse huvides).</p> <p>Palume täiendavalt hinnata igakülgset sellise nõude majanduslikku mõju Eestile, sh võttes arvesse teenuse rahvusvahelisust ja liiga range õigusliku režiimi mõju nii kohaliku taustaga kui ka rahvusvaheliste teenuseosutajate huvile Eesti turule siseneda. Samuti palume hinnata sätte majanduslikku mõju potentsiaalsete rahastuse taotlejate ja pakkujate ligipääsule teiste riikide platvormidele.</p> <p>Finantstehnoloogia ettevõtted on reeglina rahastatud rahvusvaheliste investorite poolt ning juhatuses on investori esindajad, kes asuvad täitma juhatuse funktsioone välismaalt. Kuidas sellises juhul hinnata peakontori asukohta? Erinevalt krediidasutustest, kõnealuse eelnõuga reguleeritud teenused füüsilist peakontorit ei vaja, kuna kõik juhtimisprotsessid tehakse digitaalsete kanalite kaudu. Sellest tulenevalt on ka ühisrahastuse määruuses sätestatud, et ükski liikmesriik peale päritoluriigi ei tohi nõuda füüsilise esinduse loomist.</p> <p>Täna on start-up valdkonnas tavaline olukord, kus ühing on asutatud Eestis, arendusmeeskond on Brasiilias, turundus ja klienditeenindus Singapuris, investorid USA-st ning juhatuse liigub ja suhtleb neljal kontinendil. Selline korraldus on täna pigem reegel, mitte erand. Antud eelnõu on liiga piirav sellistele ettevõtetele ja võib takistada sellistel ettevõtetel edukat välisinvesteeringute kaasamist.</p> <p>Kahe juhatuse liikme nõue: Seletuskiri ei selgita, millist riski maandab kahe juhatuse liikme nõue ning „nelja silma“ põhimõtte rakendamine. Eestis Nelja silma põhimõtte oleks lahendatav ka muude organisatsiooni liikmete kaasamise läbi. Igal juhul ei saa eeldada, et juhatuse liikmed osalevad ettevõtte poolt teenuse osutamises. Juhid haldavad ikkagi nn suuremat pilti ja teenuse osutamise eest vastutavad madalama astme juhid ja võtmetöötajad.</p> <p>Eelnõu pinnalt ei ole arusaadav, mis eesmärki võib kahe juhatuse liikme nõue kanda. Igal juhul finantsteenuse usaldusväärsus on võimalik tagada vähem koormavate meetmetega.</p> <p>Arvestades et peakontor peab olema Eestis, ei ole selge, kas nõutakse ka juhatuse alalist Eestis viibimist. Nagu ka eespool selgitatud, on eelnõu kohaldumisaslasse jäävad ettevõtted oluliselt erinevad klassikalistest finantsteenuste turu osalistest ja ei ole praktilist vajadust neid igakülgset sellistesse raamidesse suruda. Ettevõtted on suuresti rahvusvahelised ja nõuet võidakse tõlgendada selliselt, et mõlemad juhatuse liikmed peavad alaliselt viibima ja elama Eestis (mis ei ole tegelikult asjakohane ka enam traditsioonilistest finantseerimisteenuste puhul. Juhime tähelepanu, et (i) ka eestlasest juhatuse liige võib viibida väga suure osa ajast ärilistel (eriti kui äri on rahvusvaheline) või muudel põhjustel Eestist eemal ja see justkui ei oleks probleem ning (ii) geograafiline asukoht ei mõjuta tänapäeval enam isiku võimekust ettevõtet juhtida, nagu näitab ka praegune olukord, kus mitmed finantssektori ettevõtted on juba pea aasta töötanud edukalt</p>		
--	--	--

	kodukontoritest.		
87.1	<p>Eelnõu § 25 - Oleme teenuse rahvusvahelisust kommenteerinud juba ka eespool, kuid juhime tähelepanu, et ka antud sätte nõuded on ebamõistlikult koormavad. Tegemist ei ole EL üleselt harmoniseeritud teenustega. Finantsinspeksioonil puudub kohustus välisriigis tegutsemise alustamisel teavitada sihtriiki või koordineerida muid tegevusi. Finantsinspeksioonil puudub reaalne võimalus hinnata, kas või kuidas ettevõtte on õigus muus riigis tegutseda, kuivõrd nõuded riigiti erinevad.</p> <p>Seletuskirjas ei ole ka piisavalt selgitatud, miks on välja jäetud teise riigi teenuseosutajate õigus läbi filiaali või esinduse või piiriülevalt osutada teenust Eestis. Selleks oleks võimalik kas luua eraldi menetluslikud reeglid (Finantsinspeksiooni nõusolek välisriigi teenuseosutajale) või hõlmata sellised ühingud lihtsustatud menetlusega. St eelnevalt selgitatud õiguslikku killusatust silmas pidades oleks seadusandjal võimalik määratleda, mis juhtudel ja mis ulatuses võivad välisriigi teenuseosutajad ilma siin peakontorit asutamata tegutseda. Lisaks juhime tähelepanu, et välisriigis tegutsemise piirangute majanduslikku mõju ei ole seletuskirjas lahti kirjutatud.</p>	Osaliselt arvestatud	Vt ka eelmist kommentaari, eelnõusse on lisatud uus § 16.
87.2	Lg 2 - Eesti keele nõue jääb arusaamatuks, kuivõrd muude dokumentide osas on lubatud Finantsinspeksiooni loal menetlus ka muus keeles. Kui turuosalisel on Finantsinspeksiooniga suhtlus näiteks inglise keeles, ei ole asjakohane nõuda konkreetselt siin eesti keeles dokumentide esitamist (eriti kui võidakse nõuda ka täiendavat tõlkimist).	Arvestatud	Finantsinspeksiooni nõusolekul võib dokumendid esitada muus keeles.
87.3	Lg 3 - Eelnõu kohaldumisaslasse jääv sektor on oma olemuselt rahvusvaheline, nagu eespool selgitatud. Asjakohane on nõuda Finantsinspeksiooni teavitamist teistes riikides tegutsemisest ning võib-olla ka tegevuslubadest teistes riikides, aga Finantsinspeksioonil pädevusse ei jää hinnata ettevõtte õigust teises riigis tegutseda, seega Finantsinspeksiooni poolt keelamise õigus antud kontekstis ei ole õiguslikust vaates arusaadav.	Selgitatud	Meie hinnangul kuulub kindlasti FI pädevusse hinnata ettevõtja õigust teises riigis tegutseda, eelkõige olukorras, kui selline tegevus võib Eesti klientide huvid ohtu seada või vähendada ettevõtja suutlikkust oma tegevust korraldada.
87.4	Lg 5 - Antud nõuded on oluliselt karmimad kui ühisrahastuse määrukses, väljapool EL tegutsemise osas ei sea määruks samuti piiranguid (Seda teevad juba niigi kolmandad riigid ise). Seejuures tuleb turuosalistel nagunii igas riigis, kus nad soovivad aktiivselt tegutseda, viia oma tegevus kooskõlla kohalike nõuetega. See tähendab, et nende halduskoormus on niigi suur. Samuti suurendab see veelgi Finantsinspeksiooni halduskoormust ning näitab, et teenuseosutajate suhtes ei ole piisavalt usaldust. Palume kaaluda välisriigis tegutsemise lubamist ilma täiendava menetluseta ja Finantsinspeksiooni teavitades. Alternatiivselt tuua välja selgemalt riskid, millest lähtuvalt välisriigis tegutsemine peab olema tugevamalt reguleeritud.	Selgitatud	Leiame, et eelnõus toodud nõuded ei ole oluliselt karmimad kui EL ühisrahastusmäärukses.
88.1	Eelnõu § 26 - Sättega on oluliselt laiemalt käsitletud organisatsiooni nõuded ja ülesehitust, võrreldes muude finantssektori teenuseid puudutavate seadustega. Kahe juhatuse liikme nõuet oleme kommenteerinud § 24 juures.	Selgitatud	Lõike 1 sõnastus kattub EL krüptovarade määruks eelnõu artiklis 54 lõikes 2 punktis (g) sätestatuga. Lõige 3 on sarnane teistes finantssektori eriseadustes sätestatuga.
88.2	Lg 2 p 1 - Kriteeriumi „teenuse osutamise aluseks oleva tehnoloogia mõistmine“ täitmise võimalikkus vajab täiendavat analüüsi ja tagasisidet turuosalistelt ja järelevalvel, eriti virtuaalvääringu teenuse osas. Tegemist on väga üldise nõudega ning ei ole arusaadav, missuguses ulatuses tehnoloogiast arusaamine vajalik on. Säte ei pea silmas ka juhtide kollektiivse sobivuse kriteeriumit ega juhtide vastutusvaldkondade jaotust. Samuti ei peaks	Arvestatud	Eelnõust on kustutatud kriteerium teenuse osutamise aluseks oleva tehnoloogia mõistmise kohta.

	ootama juhatuse liikmetelt detailideni teenuse osutamiseks vajalikust tehnoloogiast arusaamist olukorras, kus tehnoloogia arendamise ja töökorra eest vastutavad muud eriteadmistega isikud organisatsioonis. Samas võivad sellised nõuded võimaldada juhi ametisse nimetamise keelamist Finantsinspektsiooni poolt.		
88.3	Lg 7 - Soovitame läbi mõelda, kas kõiki nimetatud tegevusi on võimalik seada töötajate ülesandeks organisatsioonis, lisaks missuguse vastutuse sellistest kohustustest üleastumine endaga kaasa võib tuua (kui üldse)	Arvestatud	Muudetud § 26 lõike 7 (uue lõike 6) sõnastust.
88.4	Lg 9 - Praktikas on siin suur roll vastavuskontrollil / juristidel /sisekontrollil / protseduuri alusel tegutsevate osakondade / töötajate juhid. Soovitaks ümber sõnastada selliselt, et juhtorganid peaksid tagama, et protseduurireeglid regulaarselt üle vaadatakse. Juhtorgani liikmed saavad seda teha läbi selle, et tagavad meeskonna komplekteerituse ning vastutusvaldkondade jaotuse alamastme juhtide vahel.	Arvestatud	Muudetud § 26 lõike 9 (uue lõike 7) sõnastust.
88.5	Lg 10 - Ülesannete lahususe osas on eelkõige seletuskirjas oluline täpsustada, missuguste funktsioonide vahel see tegelikult oluline on. Samuti tuleks silmas pidada, et teatud juhtudel täidavad teatud traditsioonilisi funktsioone tehnoloogilised lahendused ja puudub vajadus täiendava meeskonnaliikme määramiseks tehnoloogilise lahenduse tööd manuaalselt läbi tegema. Samas on arusaadav, et kontrollida tuleks perioodiliselt, kas tehnoloogiline lahendus töötab ootuspäraselt ja kas otsustusprotsessid toimivad õigesti. Sedalaadi nõuded tekitavad praktikas probleeme.	Arvestatud	Muudetud läbivalt § 26 sätteid ning seletuskirja asjaomaste sätete selgitust.
89.1	Eelnõu § 29 Lg 3 p 8, 11-14 - Palun hinnata väljatoodud nõuete asjakohasust investeerimisinstrumentide vahendajate puhul. Sellises ulatuses nõudeid ei ole ka ühisrahastuse määramise alusel, rääkimata mitmetest teistest finantseerimisasutuste tegevust reguleerivatest seadustest Eestis. Sise-reeglite nõudmisel tuleks silmas pidada, ettevõtete teenuse ulatust ja tegelikku vajadust selliste eeskirjade järgi. Nii näiteks ei puutu investeerimisinstrumentide vahendajad kokku tundlike makseandmetega ja isegi kui nad puutuksid, tuleks neil taotleda MERAS alusel täiendavalt makseasutuse või e- raha asutuse tegevusluba ning kehtestada sisemised eeskirjad vastava seaduse alusel.	Selgitatud	Nimetatud nõuded tulenevad mitmetest juba vastuvõetud või kavandatavatest EL õigusaktidest, sh vilepuhujate direktiivist (punkt 11 ja 14), digitaalse vastupanuvõime määramise ettepanekust (punkt 12 ja 13). Toome eraldi välja, et tundlike andmete all mõeldakse tundlikke isikuandmeid GDPR tähenduses; eelnõus ei ole sedastatud tundlike makseandmete kohta sise-eeskirjadega seotud nõudeid.
89.2	Lg 4 - Selline lahendus tekitab segadust. Tuleks konkreetsemalt välja tuua, missuguseid sise-eeskirju KAVS alusel veel koostada tuleks ja missuguseid lg-s 3 nimetatud sise-eeskirju krediitpõhised teenuseosutajad koostama ei peaks.	Osaliselt arvestatud	Täpsustatud lõike 4 sõnastust viitega KAVS 6. peatükile.
90.	Eelnõu § 30 - Ühegi teise finantsteenuse osutaja puhul ei ole seaduse tasandil ette nähtud vastavuskontrolli loomise nõuet lisaks sisekontrollile. Olgugi, et suuremad ettevõtted eraldi vastavuskontrolli funktsioone peavad, ei ole see nii kõigi turuosaliste puhul finantssektoris. Sätte lg 7 nõuab sisuliselt uue positsiooni loomist, mis ettevõttele loob täiendava halduskulu. Täpsustatud ei ole, mis on vajalik ajaline ressurss või kuivõrd võib sellist teenust tellida väljastpoolt. Eriti alustava ettevõtte jaoks on selliste struktuuriüksuste loomine äärmiselt koormav, eriti kui positsioone ei ole võimalik ühildada muude positsioonidega ja tihti pole väga suure organisatsiooni jaoks ka praktilist vajadust. Sellise nõude loomine eeldaks esmalt turuosaliste ja Finantsinspektsiooni tagasiside kogumist muuhulgas ka selle kohta, missugune on sellise positsiooni loomise majanduslik mõju ettevõttele (eriti pidades silmas alles alustavaid ettevõtteid) ning kuivõrd keeruline on praktikas sellisele positsioonile Eestis sobiva ettevalmistusega inimest leida.	Osaliselt arvestatud/ selgitatud	Samasisulisi näiteid võib tuua näiteks kindlustusvaldkonnast. Lisaks märgime, et vastavuskontroll on üks sisekontrolli osa.

	Palume ka täiendavalt täpsustada (nt seletuskirjas), millised piiranguid ja võimalusi toob see reguleeritava ettevõtte siseselt kaasa, nt millised on vastutava töötaja määramise tingimused, millistel alustel võiks kaaluda, millistel juhtudel võiks vastutav töötaja tegeleda teenuse osutamisega või tegevustega, mille üle ta järelevalvet teostab.		
91.	Eelnõu § 31 Lg 1 p 1 ja 2 - Palume hinnata, kas tegemist peaks olema töötaja kohustuse või õigusega (pidades silmas ka direktiivi (EL) 2019/1937 nõudeid). Arvestades igapäeva praktilist tööd, siis võiks see olla eelkõige reguleeritud õiguse, mitte kohustusena, eriti arvestades viidatud direktiivi eesmärki. Vastupidisel juhul võib tekkida olukord, kus reguleeritava ettevõtte töötaja on rikkumises iseenda teadmata ehk ta ei pruugi aru saada, et tal on tekkinud kohustus järelevalvet teostavat asutust teavitada.	Selgitatud	Tegemist on siiski töötaja kohustusega sellistest olukordadest teavitada, analoogiline lähenemine on ka teistes finantssektori seadustest (vt nt investeerimisfondide seaduse § 343). Töötajaid tuleks tegelikult informeerida, et neil selline kohustus lasub, sh ka sellest, et mis on sellisel juhul siis käitumise protseduur.
92.	Eelnõu § 32 Sätte lg-s 1 ei ole täpsustatud, mis ajahetkest viidatud 5 aastat kulgema hakkab. Sama sätte lg 2 mõte jääb selgusetuks. Sisuliselt näevad juba lg 1 ja lg 3 ette erandid.	Selgitatud	Lõikes 1 sätestatud viieaastane tähtaeg kehtib andmete saamisest arvates; selline lähenemine kattub teiste finantssektori eriseadustes sätestatud tähtaegadega. Lõike 2 eesmärk on kohustada teenuseosutajat säilitama andmeid ja dokumente, mis reguleerivad teenuseosutaja ja kliendi vahelist õigussuhet. Nimetatud andmeid ja dokumente on vajalik alles hoida vähemalt viidatud õigussuhete kehtivuse lõpuni. Lõikega 3 sätestatakse Finantsinspeksiooni õigus nõuda, et teenuseosutaja säilitaks andmeid ja dokumente ka pärast tegevusloa kehtivuse lõppemist.
93.	Eelnõu § 35 - Peaks täpsustama, mis ulatuses sellist infot peaks avaldama. Ühisrahastuse määrus ei kohusta konkreetsete isikute kohta infot avaldama, vaid üldisemalt infot sellise konflikti olemasolust, laadist ja huvide konflikti maandamise meetmetest. Sisuliselt võiks seaduseelnõu sätte sõnastus olla samast ideest kantud.	Selgitatud	Leiame, et antud §-s (uus § 36) on üsna täpselt sätestatud, et mis infot tuleb antud juhul avalikustada. Lisaks kohati on see on ka hinnanguline ja teenuseosutaja peaks ise otsustama, mida ja mis kujul ta seda infot avalikustab. Samuti on eelnõus olev sõnastus sisuliselt sama mis on sätestatud EL ühisrahastuse määruse artiklis 8(2).
94.	Eelnõu § 36 Sätte sõnastus on keeruliselt arusaadav, st kelle huvides ja kellelt ei tohi tasu saada või kellele ei tohi tasu anda. Teeme ettepaneku sõnastada säte ümber sõnastada selliselt, et „kellele või kelle huvides“ ei tohi „mida“ teha. Nt: Teenuseosutaja ei maksa ega anna allahindlust või mitterahalist hüve teisele teenuseosutajale või muule kolmandale isikule investorite korralduste suunamise eest mistahes konkreetse investeerimisinstrumendi pakkumise juurde. Teenuseosutaja ei saa rahastuse taotlejalt ega muult isikult tasu, allahindlust ega mittevahalist hüve investorite korralduste suunamise eest mistahes konkreetse investeerimisinstrumendi pakkumise juurde. Paluksime ka täpsustada (nt seletuskirjas), et käesoleva sätte all peetakse näiteks tarbijakrediidi vahendamise puhul seda, et tasu eest ei tohiks keegi kedagi krediiti võtma kohustama (sh krediititaotleja ei tohiks tasu vastu võtta). Sellest tulenevalt ka täpsustada, et käesoleva sätte sõnastuse all ei peeta silmas erinevate investortoodete soovitamist teistele isikutele, mille	Osaliselt arvestatud	§ 36 sõnastust muudetud selliselt, et see arvestaks ühelt poolt märkuses toodud ettepanekuga, kuid oleks kooskõlas ka EL ühisrahastusmääruse art 3 lõikega 3 ning EL krüptovarade määruse eelnõu artikli 72 lõikega 2.

	eest saadakse niiõelda soovitusasu.		
95.1	Eelnõu § 37 Lg 1 - Oleme eespool juba maininud (tegevusloa andmisest keeldumise ja kehtetuks tunnistamise aluseid kommenteerides), et maksekonto avamise nõue Eestis tegutseva teenuseosutaja juures ei ole alati võimalik. Meie teenuseosutajad on võrdlemisi madala riskisuga ja Eestis on üksikud krediidasutused, kes on nõus teenuseosutajaid teenindama. Iga krediidasutuse võib olla oma riskisus kindlaks määranud, kui suurt hulka teenuseosutajaid ta teenindada soovib. Kui selline kohustus peaks kohalduma ka kõigile peamiselt välisriigis tegutsevatele teenuseosutajatele, kes soovivad siseneda ka Eesti turule, võib tekkida olukord, kus ainuüksi maksekonto puudumise pärast Eestis tegutsemise õigust omavas krediidasutuses jääb teenuseosutamise luba saamata (st sisuliselt on tegemist teenuseosutajast endast mitte sõltuva kriteeriumiga). Enne sellise kohustuse loomist eelnõus palume täiendavalt uurida maksekontosid avavate turuosaliste valmidust ja võimekust sektorit teenindada ning kaaluda muid alternatiive maksekontode kontrollimiseks. Juhime ka tähelepanu, et teenuseosutajad peavad oma tegevust auditeerima, mis tähendab, et võrdlemisi keeruline on hoida teavet oma maksekontode kohta Finantsinspektsiooni eest salajas. Ühtlasi – sellist kohustust ei ole mitte ühelgi teisel finantssektori turuosalisel.	Mitte-arvestatud	Nagu juba eespool selgitatud, siis sisuliselt ei muutu nimetatud sätte lisamisega maksekonto olemise kohustus, mis on ette nähtud kehtivas RahaPTS-is.
95.2	Lg 3 - Palun kaaluda sõnastuse muutmist, kui võrd ei ole selge, kui laialt on võimalik tõlgendada „muid kontosid või meetmeid“.	Selgitatud	Sätte eesmärk on kohustada teenuseosutajat teavitama Finantsinspektsiooni kõikidest kontodest või muudest meetmetest, millel hoiustatakse kliendi vara. Eraldi on siin välja toodud virtuaalväringu rahakott, kuid märgime, et ei ole olemas head koondterminit kõikidele võimalustele, mida võidakse kasutada kliendi raha hoiustamiseks. Samas seaduse tekst peab olema piisavalt üldine, et see kataks ära ka muid „vahendeid“, mis võidakse lähitulevikus kasutusele võtta ning mis tingimata virtuaalväringu rahakoti mõiste alla ei mahutu.
96.	Eelnõu § 39 Lg 3 - Ebaselgeks jääb, mida tähendab „õiglane ning korrapärane“. Soovitaks ümber sõnastada selliselt, et kliente tuleb kohelda ühetaoliselt (st lihtsam sõnastus). Siis läheb kokku ka eelnõu §-ga 36.	Osaliselt arvestatud	Muudetud on § 30 sõnastust.
Teenuse osutamine ja rahastuse taotlemine			
97.	Üldise kommentaarina leiame, et virtuaalväringu teenuse osutajate ja investeerimisinstrumentide vahendajate tegevuse nn ühtne reguleerimine on meie hinnangul ebasobiv, kuna peatükk on läbivalt eelkõige investeerimisinstrumentide vahendamise keskne ja mitmete kohustuste kohaldumine virtuaalväringu teenuseosutajatele on jäänud ebaselgeks. Kommentaar on asjakohane juhiks, kui plaanitakse jätta virtuaalväringu teenuseosutajad sama seaduse alla investeerimisinstrumentide vahendajatega. Lisaks märgime taas ära, et säte ei tohiks kohalduda ühisrahastuse määrase kohaldumisaslasse jäävatele teenuseosutajatele.	Teadmiseks võetud/ selgitatud	Nagu eespool juba rõhutatud, siis mitmed nõuded erinevatele teenuseosutajatele suuresti kattuvad. Küll on aga 6. peatükis nüüd selgemalt eristatud läbi §-de pealkirjade, et mis nõuded kohalduvad konkreetset millisele teenuseosutajale. 6. peatükk ei kohaldu EL ühisrahastusmääruses sätestatud instrumentidele (see on sätestatud ka eelnõu §-s 2).
98.1	Eelnõu § 40 Lg 1 p 8 - Selle punkti puhul tuleks täpsustada, millist informatsiooni ja kui detailselt esitada tuleb: näiteks, kas	Selgitatud, osaliselt arvestatud	Uues sõnastuses sisaldub säte § 41 lõike 1 punktis 8. Nimetatud punkt on seotud ning täpsemalt avatud § 36 lõikes 1.

	<p>piisab sellest, kui investeerimisprojekti juures märkida üldsõnaliselt, et sellesse on investeerinud ka teenuseosutajaga seotud isikud või tuleb märkida nimeliselt, kes ja kui suurt osalust omab. Sõnastus viitab pigem detailse informatsiooni avaldamisele, aga tuleks kaaluda sellise riive eesmärgipärasust.</p> <p>Lisaks, kuidas tuleks seda kohustust täita tarbijakrediitdilepingutest tulenevate nõuete loovutamise põhistel teenuseosutajatel.</p>		<p>Täiendatud on § 36 lõike 1 punkti 1, et sätte sisu oleks selgem.</p> <p>Nõuete loovutamise põhistel teenuseosutajatele kohaldub säte siis, kui teenuseosutaja või temaga seotud isik omab nõuet tarbija vastu või kui nimetatud isikud on ise vastavasse investeerimisprojekti investeerinud.</p>
98.2	Lg 2 p 4 – Kuna lõppkliendi mõiste esineb üksnes selles punktis, on ilmselt tegemist trükiveaga.	Arvestatud	Viide lõppkliendile kustutatud.
98.3	<p>Lg 2 p-d 7 ja 8 – Punktis 7 sätestatud kohustus ei ole põhjendatud tarbijakrediitdilepingutest tulenevate nõuete loovutamise põhistel teenuseosutajate puhul: tarbijate krediitdivõimelisust on hinnanud krediidiandja ning krediidiandja enda krediitdivõimelisus ei oma tähtsust, sest loovutatava nõude peab täitma tarbija (mitte krediidiandja).</p> <p>Muudel juhtudel võiks seletuskirjas täpsustada, kui põhjalik kontroll peab olema: eelduslikult võib piirduda majandusaasta aruande kontrollimisega, so kas õigusaktidest tulenevad kapitali- ja netovara nõuded on täidetud. Samuti, laimamat ühikust mainet võib ilmselt eeldada, kui ei tuvastata asjaolusid, mis viitavad vastupidisele (nt pankroti põhjustamine, kuriteo toimepanemine).</p> <p>Nõue kontrollida rahastuse taotleja juhtide tegevuse vastavust usaldusväärse juhtimise põhimõtetele on aga liiga koormav. Kui see siiski jääb eelnõusse, tuleks seletuskirjas täpsustada kontrolli ulatust.</p>	Arvestatud	<p>Täiendatud § 41 lõike 2 punkti 8 selliselt, et investeerimisinstrumendi vahendamise teenuse osutaja ei ole kohustatud kontrollima rahastuse taotleja makse- või krediitdivõimelisust, kui ta on seda juba kontrollinud, või vastava kontrolli on läbi viinud krediitdialutus või krediidiandja. Täiendatud § 41 lg 2 kohta käivat seletuskirja osa vastavalt tagasisides toodule.</p>
98.4	Lg 4 p 3 - Selle informatsiooni esitamise kohustus eeldab detailset isikuandmete avaldamist, kuid ei ole selge, mis selle eesmärk on. Sarnast kohustust ei ole isegi krediitdialutuste või muude klientide vara hoidvate / haldavate finantseerimisalutuste puhul, samuti mitte EL-i ühisrahastuse määruhes. Isikukoodi ja sünniaja leiab soovi korral äriregistrist. Millisel põhjusel on aga vajalik hariduse kirjeldus ja viimase viie aasta töö- ja ametikohad esitada? Muude finantseerimisalutuste puhul on peetud piisavaks, et neid andmeid kontrollib Finantsinspeksioon ning klientidele esitamise kohustus puudub.	Arvestatud	Viited hariduse kirjeldusele ja töökohtade loetelule eelnõust kustutatud (§ 41 lg 4).
98.5	Lg 5 - Kas see punkt käib eelseadistatud investeerimise kohta (§ 50)? Sel juhul võiks sõnastuse ühtlustada § 50 terminoloogiaga ning kaaluda lõike tõstmist § 50 alla.	Osaliselt arvestatud	Lisatud on vastav viide.
99.1	<p>Eelnõu § 42</p> <p>Lg 1 p 1 ja 2 - Arvestades, et majandusaasta aruannete esitamise tähtaeg on 6 kuud majandusaasta lõppemisest, peaks vastava tähtaeg olema 6 kuud. Lisaks palume täpsustada juba eelnõu tasandil, mida mõeldakse majandusaasta tulemuste all (või siis esitada vastavalt sama sätte lgle 4 määruhes eelnõu koos seaduseelnõuga).</p>	Mitte-arvestatud/selgitatud	Kuna tegemist on finantsjärelvalve subjektiga, siis on põhjendatud, et maj. aasta aruanne koostatakse ja avalikustatakse varem võrreldes nõ tavaliste äriühingutega. Sarnane lähenemine on sätestatud kõigis finantssektori valdkonna seadustes.
99.2	Lg 2 - Teabe avalikustamisel soovitage krediitdipõhiseid ja muid investeerimisinstrumentide vahendajaid (ühisrahastuse määruhes kohaldumisaslasse jäävad platvormid seda sätet eelduslikult kohaldama ei pea) käsitleda ka struktuuriliselt eraldi, st teabe avalikustamise kohustused võiksid olla eraldi (siit nimekirjast kõik kirjed ei saa kohalduda kõigi teenuseosutajate puhul). Jääb ebaselgeks (mitmeti mõistetavaks), mida on silmas peetud punktides 4 ja 5 viidatud makseviivituse määruhes all? Muul eelnõus on kasutatud ka makseviivituse jaotiste mõistet (mille osas oleme ka teinud ettepaneku ümbersõnastamiseks). Kui siin	Osaliselt arvestatud, selgitatud	Viidatud sättes toodud makseviivituse sätteid põhinevad EL ühisrahastusmääruhes. Eelnõu § 43 lg 3 on jaotatud kaheks (lg 3 ja lg 4), mis annab võimaluse neid paremini eristada (lg 4 kohaldub ainult asjakohasel juhul).

	on mõeldud sama, siis soovitame ühtlustada.		
99.3	<p>Lg 3 - Jääb arusaamatuks, mis osas saab kohalduda lg-le 1 ja mis oleks selle eesmärk. See võib teenuseosutajatele tähendada täiendavat kulu. Jääb selgusetuks, mida tähendab „instrumendi liigi“ kohta eraldi andmete esitamist. Esmalt soovitame läbivalt kasutada samu termineid, st siin peaks olema investeerimisinstrument, mitte instrument (virtuaalvääringud ei ole defineeritud kui instrumendid, st neile tuleks viidata sätte sõnastuses eraldi). Teiseks viitame, et § 3 defineerib investeerimisinstrumente äärmiselt laialt. Ühe „liigina“ tuuakse välja „mitte-väärtpaberid“, mis võib hõlmata olemuselt väga erinevaid instrumente.</p>	Selgitatud	<p>Termini „instrument“ kasutamine ongi sihilik kuna see on nõ kõige laiem mõiste, mille alla kuuluvad nii investeerimisinstrumendid kui ka virtuaalvääringud. Ehk eeltoodust tulenevalt peab peamine eristamine toimuma nende kahe instrumendi lõikes. Lisaks on see mõnevõrra teenuseosutaja enda hinnata, et mismoodi ta täpsemalt nt investeerimisinstrumente liigitab (nt krediitpõhised või omakapitali põhised investeerimisinstrumendid). Samamoodi on võimalik liigitada ka virtuaalvääringuid (nt maksepõhised virtuaalvääringud).</p>
100.	<p>Eelnõu § 44 Lg 1 p 6 - Keda on mõeldud põhiliste tehingupartnerite all ning mis selle avalikustamise kohustuse eesmärk on? Ainukesed tehingupartnerid, kelle nimede avaldamine on põhjendatud, on rahastuse taotlejad, kuid sellisel juhul peaks ka seda mõistet kasutama.</p>	Selgitatud	<p>Tehingupartnerite all peetakse silmas eelkõige erinevaid konto- ja arveldusteenusepakkujaid (mitte rahastuse taotlejaid).</p>
101.1	<p>Eelnõu § 45 Lg 3 - Ebaselge kohustus, mille kohaselt peaks investeerimisinstrumentide pakkuja teatud infot avaldama oma veebilehel – eelduslikult on tegemist eksitusega, peaks olema viide investeerimisinstrumentide vahendaja veebilehele.</p>	Arvestatud	<p>Sõnastus on muudetud.</p>
101.2	<p>Lg 5 - Ebamõistlik kohustus – sisuliselt peaks platvormipidaja enda kanda võtma 75% ulatuses nõude sissenõudmiskulusid. Nõudega seotud võlgnevuste tekkimist ei ole vahendajal võimalik alati ette näha, st kui vahendaja on täitnud oma kohustused (sh kui vahendaja on märkinud, et isik on krediitvõimeline, aga nt madala krediitdiskooriga), peaks investor ise olema arvestanud riskiga, et laenukohustuse õigeaegselt täitmata jätmisel ei saa kogu summat tagasi.</p> <p>Lisaks – mitmetes riikides on oluliselt rangemad piirangud laenusajaalt laenu sissenõudmiskulude väljanõudmisel.</p> <p>Teeme ettepaneku seada sissenõudmiskulude kogusummale piirang võrdluses nõude väärtusega. Eesmärgiks võiks olla, et investor võib jääda oma investeeringust ilma, kuid ei saa tekkida platvormipoolse aktiivse sissenõudmise tõttu kohustust täiendavalt peale maksta. Vahendaja aktiivne roll sissenõudmisel ei saa kaasa tuua kahju kandmist, vaid peaks saama mõistlikult tasustatud. Sellise piirangu tõttu võivad platvormipidajad vältida aktiivset kaasaaitamist nõuete sissenõudmisele.</p>	Osaliselt arvestatud	<p>Nimetatud sissenõudmiskulude määra on viidud allapoole.</p>
101.3	<p>Lg 6 - Antud säte võib praktikas kohaldamisel jääda turuosalistele segaseks. Seletuskiri viitab, et silmas on peetud eelkõige nn makseviivituses oldud aega või hetkeolukorda makseviivitustega tegelemisel, kuid sõna „jaotus“ asemel soovitaksime kasutada „liigi“.</p>	Arvestatud	<p>Muudetud sõnastust vastavalt ettepanekule, juurde lisatud ka selgitava terminina „margistuste“.</p>
102.	<p>Eelnõu § 46. Lg 1 - Ebaselge avalikustamiskohustus: 1) mida tähendab „omandamise või võõrandamise tehing“. Kas see hõlmab üksnes järelturu tehinguid (so klientide vahelisi tehinguid), instrumendi omandamist algselt võlausaldajalt (nt krediidiandjalt) või ka instrumendi nõ emitteerimist (so nt krediidi- või tuletisinstrumendi lepingu sõlmimist). 2) arvestades, et nõutud on kõigi tehingute andmete</p>	Osaliselt arvestatud	<p>Kustutatud on „omandamise ja võõrandamise“ tehing. Siin on mõeldud kõiki tehinguid ja teenuseid ühisrahastusteenuse mõistes, mis ei ole nn teatetahvel (bulletin board) ega reklaam.</p>

	<p>esitamine, siis eelduslikult tuleb siiski igale kliendile kuvada vastavad andmed üksnes nende tehingute kohta, mille pooleks klient on. Vastava täpsustuse peaks lisama. Muul juhul palume täiendavalt analüüsida, kas laiem avalikustamiskohustus on põhjendatud.</p> <p>Võiks ka kaaluda selle sätte puhul tehingu summa piirmäär kehtestamist ehk kaaluda sätte kohaldamist mitte kõikidele tehingutele.</p>		
103.	<p>Eelnõu § 47</p> <p>Soovitame kaaluda sätte ümbersõnastamist ja ümberstruktureerimist sellisel, et see keskenduks eelkõige investori kogemuste ja kahju kandmise võimaluste hindamisele. Eelduslikult peaks see sätte eesmärk ka olema. Tegelikuses ei toimu ju iga investeerimisinstrumentiga tehingu tegemise eel vastava tehingu asjakohasuse hindamist, vaid hindamine toimub investori enda suhtes üldistel alustel.</p> <p>Lisaks juhime tähelepanu, et sätte esimese lõigu sissejuhatav tekst viitab, et hindamise peab läbi viima investeerimisinstrumenti pakkuja. Tõenäoliselt on eesmärk panna selline kohustus siiski investeerimisinstrumentide vahendajale. Kui sätte selline sõnastus on seotud asjaoluga, et see püüab adresseerida kõiki praegu seaduse kohaldumisaslasse jäävaid teenuseosutajaid, siis soovitame kaaluda virtuaalvääringu teenuseosutajate ja vastavalt krüptovaral põhinevate investeerimisinstrumentide pakkujate kohustused eraldada investeerimisinstrumentide vahendajate kohustustest (oleme ka eespool viidanud, et teenust puudutavad sätted peaksid kindlasti eraldi olema, isegi kui teenuseid eri seaduste alla ei viida).</p>	Osaliselt arvestatud	<p>§-i sõnastust (uus § 49) on muudetud nii, et see kohustus laieneb üksnes investeerimisinstrumenti vahendajale. Käesolev § ei laiene virtuaalvääringu teenuse osutajatele (vastav jagu kus see § paikneb kohaldubki üksnes investeerimisinstrumentide pakkumisele).</p> <p>Lisaks nõustume, et asjakohasuse hindamine ei toimu enne iga tehingu tegemist, mistõttu § 49 lõike 1 sõnastust on muudetud täpsemaks - ehk investeerimisinstrumenti vahendamise teenuse osutaja peab enne teenuse osutamise alustamist (endises sõnastuses: „enne teenuse osutamist“) hindama investeerimisinstrumenti asjakohasust investorile.</p>
104.	<p>Eelnõu § 48</p> <p>Lepingueelne järelemõtlemisaeg ei peaks kohalduma kõigile vahendatavatele investeerimisinstrumentidele. Kui ühisrahastuse määruse kohaldumisaslasse jäävad projektid, mille puhul projektide koguväärtused on reeglina väga suured, siis näiteks tarbijakrediidi vahendamisel või tarbijakrediidiga seotud nõuete loovutamisel on projektide mahud väga väikesed. Sellistele väikesemahuliste projektide puhul alati järelemõtlemisaja kohaldamine aga tekitaks investeerimisinstrumentide vahendajatele väga palju täiendavat halduskoormust, samuti mõjutaks see märkimisväärselt teenuse kiirust.</p> <p>Hetkel tarbijakrediidiga seotud investeerimisinstrumentide vahendamisel saavad taotlused tihti rahastuse tundidega, kui mitte minutitega, ja rahastuse tagastamise tähtajad on samuti võrdlemisi lühikesed. Vähemalt 4-päevane viivitus rahastuse taotlejale raha kättesaamiseks vähendaks oluliselt investeerimisinstrumentide vahendajate teenuse atraktiivsust, kuivõrd just teenuse kiiruses on olnud üks sektori arengu põhjuseid. Eeltoodust tulenevalt teeme ettepaneku kaaluda erisuse tegemist väikesemahuliste projektidele selliste investeerimisinstrumentide vahendamisel, mis ühisrahastuse määruse kohaldumisaslasse ei jää, eelkõige tarbijakrediidiga seotud projektidele. Alternatiivselt palume kaaluda piirmäära seadmist investeeringu suurusele, millest väiksema investeeringu tegemisel järelemõtlemisaega ei kohaldata. Ebaselge on § 48 lg 1 puhul ka mõiste „huviavaldus“ – näiteks kas huviavalduseks võiks eelseadistatud investeerimise puhul pidada juba veebiportaalis investorkonto loomist, juhul kui selle järgselt tekib koheselt võimalus ka vahendeid</p>	Arvestatud, selgitatud	<p>§ 50 lõikes 1 on täpsustatud, et lepingueelne järelemõtlemisaeg kohaldub ainult juhul, kui investeerimisinstrumenti pakkumisse investeeritud summa on suurem kui 200 eurot. Muus osas lähtutakse EL ühisrahastusmääruses sätestatud järelemõtlemisaja sätetest.</p> <p>Lisaks, selgitades toodud tagasisidet, siis investorkonto loomine üldjuhul ei tähenda huviavaldust, st kui just konto loomisega ei teki investorile kohustust vahendeid investeerida.</p>

	investeerida, sõltumata sellest, kas investeringute tegemiseks on rahalisi vahendeid eraldatud. Palume mõistet seletuskirjas täpsustada.		
105.	<p>Eelnõu § 49. Lg 1 ja lg-d 3-7 - Eelnõust ei selgu, kuidas suhestuvad omavahel ettenägematute kulude reserv (lg 1) ning garantiifond (lg 7), arvestades, et lg 3 kohaselt näib, et ka ettenägematute kulude reservi võib kasutada näiteks loovutatud võlanõuete tasumiseks (ettenägematute kulude reservi kasutamist ei ole piiratud). Arvestades, et ettenägematute kulude reservi moodustamise osas puuduvad piirangud, ei ole põhjendatud ka piirangud garantiifondi osas. Kuna kummagi puhul ei ole täpsustatud, kas need peavad olema näiteks investeerimisinstrumendi pakkuja põhised või võib teenuseosutaja moodustada vaid ühe reservi või garantiifondi, eeldame, et see jääb teenuseosutaja otsustada.</p> <p>Tagasiostu garantiid saab eelnõu kohaselt pakkuda üksnes krediitiasutus, kindlustusandja või investeerimisinstrumentide vahendaja ise. EL-i ühisrahastuse määrus selliseid piiranguid ühisrahastusteenuse osutajatele ette ei näe, seega tuleks kaaluda, kas piirang on põhjendatud.</p> <p>Samuti ei ole äriliselt loogiline, et garantiifondi moodustajaks (st garantii täitmiseks kohustatud isikuks) on investeerimisinstrumentide vahendaja: vahendaja positsioon investeerimisinstrumentide suhtes peaks vahendamisega piirduma, investeerimisinstrumentide vahendajal ei peaks olema kohustust mistahes juhul ise investeerimisinstrumentide tagasiostmiseks. Selgusetu on, mida peaks investeerimisinstrumentide vahendaja tegema nn tagasiostetud investeerimisinstrumentidega ning seetõttu ei ole investeerimisinstrumentide vahendajal mõistlik neid ka omandada (vastupidiselt praegusele praktikale, mille kohaselt omandab instrumendid tagasi algne pakkuja, kellel on võimekus instrumendid sisse nõuda või muul viisil realiseerida).</p> <p>Lõike 5 alguses on ilmselt ekslikult viidatud investeerimisinstrumendi pakkuja (arvestades lõikes 6 nimetatud isikuid, kes üldse võivad garantii anda).</p> <p>Teeme ettepaneku loobuda praegu eelnõus toodud piirangutest, aga analüüsida seni tekkinud probleeme tagasiostmise kohustuse rikkumisel ning luua muid nõudeid kas tagasiostukohustuse lubamisele või õiguseid tagasiostukohustuse täitmise nõudmiseks.</p>	Mitte-arvestatud/ selgitatud	<p>Suurema selguse huvides on ettenägematute kulude reserv ja garantii lahutatud eraldiseisvateks §-deks ehk tegemist on erinevate asjadega. Nii reservi moodustamine ja garantii andmine jääb teenuseosutaja enda otsustada. Ehk see on vabatahtlik. Juhul kui üks või teine moodustatakse/antakse, siis tuleb ühetaolisuse huvides siiski teatud tingimusi järgida.</p> <p>Suurema usaldusvääruse tagamiseks on garantii andjate ringi piiritletud. Samamoodi on see nt sätestatud ka investeerimisfondide seaduse § 5 lõikes 6 ja § 9 lõikes 10.</p> <p>Viimaks, § 52 lg-st 2 on kustutatud viide investeerimisinstrumendi pakkuja.</p>
106.1	<p>Eelnõu § 51 (Põhiteabedokument ja selle registreerimine)</p> <p>Üldine kommentaar: põhiteabedokumenti puudutavad sätted ei arvesta (tarbija)krediidilepingutest tulenevate nõuete loovutamise põhiste tegevusmodelitega. Näiteks oleks asjakohane täpsustada, et põhiteabedokument koostatakse instrumendi pakkuja (krediidiandja) põhisel, mitte iga (tarbija)krediidilepingu ja krediidisaaaja kohta. Krediidiandja põhises põhiteabedokumendis tuleks seega esitada andmed tüüpilise krediidisaaaja ja krediidi tingimuste kohta, mis aitab kliendil vastavaid riske piisavalt hinnata.</p>	Selgitatud	<p>Põhiteabedokumendi koostamist kohaldatakse füüsilisest isikust rahastuse taotlejale (tarbimiskrediiti saavale isikule) üksnes väga piiratud ulatuses. Igal juhul on oluline, et tema finantsolukord (sissetulekud, võlad) peaks olema piisaval määral investorile tead. Krediidiandja ei ole see isik, kes ühelt poolt raha saab ja teiselt poolt see, kes vastutab rahalise kohustuse täitmise eest.</p>
106.2	<p>Lg 7 ja 9 - Eelnõu § 51 lg 7 viitab ilmselt ekslikult investeerimisinstrumendi pakkuja veebilehele (peaks viitama vahendaja veebilehele). Eelnõu kohaselt peab põhiteabedokument olema kinnitatud juhatuse poolt (§ 51 lg</p>	Arvestatud	<p>§ 54 lõiget 8 on täpsustatud selliselt, et põhiteabedokument tuleb avalikustada vähemalt investeerimisinstrumendi</p>

	9), st selle peavad olema allkirjastanud kõik juhatuse liikmed. Selline nõue võib praktikas osutada koormavaks, kui mitte võimatuks, ning ei ole põhjendatud. Selgitame, et sageli on juhatuse liikmetel õigus esindada ühingut tehingutes iseseisvalt. Samuti võib ühing olla volitanud muud isikud, kes ei ole juhatuse liige, ühingu kohustusi võtma.		vahendamise teenuse osutaja veebilehel. Kustutatud on sama lõike teine lause, mille kohaselt kinnituse peavad allkirjastama kõik investeerimis-instrumenti pakkuja juhatuse või seda asendava organi liikmed.
106.3	Lg 10 - Eelnõu § 51 lg-s 10 on sätestatud Finantsinspektsiooni õigus nõuda põhiteabedokumendi koostamist eesti keeles. Et tagada sellise võimaluse kasutamisel õigusselgus, palume analüüsida, mis olukordades põhiteabedokumentide tõlkimine ka eesti keelde võiks olla põhjendatud ja vastavalt täpsustada ka sätet. Sama sätte viimane lause võib praktikas osutada keeruliseks (nt konflikt lepinguõiguslike põhimõtetega). Seega tuleks sellise põhimõttega koos nõuda selle põhimõtte sätestamist põhiteabedokumendis.	Selgitatud	Sarnane diskretsioon on Finantsinspektsioonile antud ka väärtpaberituruse seoses väärtpaberiprospettide koostamisega. Need olukorrad võivad olla erinevad, mil juhul võiks FI eestikeelset tõlget nõuda (nt pakkumine on suunatud üksnes riiki sisse ja nn tavainvestoritele jms). Lepinguvabadus on investorite kaitse eesmärgil piiratud sama lõike kolmanda lausega.
106.4	Lg 12 - Eelnõu § 51 lg-s 12 ette nähtud, et tarbijakrediidi vahendamisel peaksid põhiteabedokumentide nõuete osas lähtuma EL-i ühisrahastuse määruses krediidlepingutele sätestatud erisustest, mis on aga koostatud ärialaene silmas pidades. Tarbijakrediidi puhul on nagunii ka vahendajal sisulisi kohustusi vastutustundliku laenamise põhimõtete täitmise tagamiseks, eelduslikult peaks paluma sätet muuta sobilikumaks tarbijakrediidi lepingute jaoks. Samuti ei ole selge, kuidas see nõue suhestub eelnõu § 2 lg-ga 6, mille kohaselt tarbijakrediiti taotleva tarbija suhtes eelnõus sätestatud ei kohaldata (st selgusetuks jääb, kellel lasub põhiteabedokumendi koostamise kohustus ja kes selle eest vastutab).	Osaliselt arvestatud	§ 54 lõikest 13 on kustutatud viide EL ühisrahastusmäärusele. Lisaks märgime, et kui investeerimisinstrumenti vahendamise teenuse osutaja on kaasatud investeerimisinstrumenti pakkumise protsessi, siis nimetatud vahendamise teenuse osutaja kohustub avalikustama investeerimisprojekti põhiteabedokumendi (§ 47 lg 1, vt ka § 54 lg 4 ja lg 13 toodud erisusi põhiteabedokumendi sisu kohta).
106.5	Nagu eespoolgi oleme maininud, jääb selgusetuks, mille alusel arvutada erinevate tegevusmodelite puhul registreerimiskohustuse piirmäära ning missugustel alustel selline kohustus nõuete loovutamise mudelile kohaldatakse (sisuliselt toimub juba nn järeelmüük). Nagu eespool oleme selgitanud, siis (tarbija)krediidlepingutest tulenevate nõuete loovutamise põhiste tegevusmodelite puhul ei ole võimalik kohaldada eelnõu § 54 lg-s 2 sätestatud registreerimiskohustuse piirmäära. Piirmäära tuleks kohaldada nõudepõhiselt (st pakkumuse põhiselt).	Selgitatud	Lähtudes § 3 lõikes 1 toodud investeerimisinstrumenti mõistest tuleks nõuete loovutamise põhiseid mudeleid, et iga nõude pakkumist tuleks (üldjuhul) käsitleda eraldi investeerimisinstrumentina ning seeläbi ka eraldi pakkumistena.
107.	Eelnõu § 54 Soovitame kaaluda, kas eelnõu § 54 lg 1 teavitamine on otstarbekas – millist eesmärki see teenib ning kas Finantsinspektsiooni selline koormamine on põhjendatud.	Selgitatud	Märgime, et investeerimisinstrumenti pakkumised, mille koguväärtus ületab üht miljonit eurot, on piisavalt suuremahulised Eesti mõistes, et oleks põhjendatud põhiteabedokumendi esitamine Finantsinspektsioonile vähemalt teadmiseks. Lisaks, § 57 lõikes 1 nimetatud ühe miljoni künnist on rakendatud ka näiteks EL krüptovaraturgude määruse eelnõus.
108.	Eelnõu § 62 – 64 Selgusetu, mis on registri eesmärk ja mis viisil täpsemalt seda pidama peaks. Kas registril on puhtalt formaalne väärtus, st peetakse ajaloolisi ja hetkeolukorra andmeid investorite nõuete/vara kohta? Selge ei ole ka eelnõu § 63 lg 1 p 2, st kes sinna alla võiksid kuuluda. Seletuskiri ka paraku selgust ei anna.	Selgitatud	Peamiseks eesmärgiks on investoritele täiendava kindluse andmine. Registril peaks olema õiguslik tähendus, v.a selliste instrumentide puhul, millel on ette nähtud teised registri pidamise viisid (äriregister, EVK). Sarnane režiim on sätestatud ka

			investeeringufondide seaduse §-des 60 – 63. § 63 lg 1 p 2 (uus § 69) all peetakse silmas eelkõige IT ettevõtteid.
109.	Eelnõu § 66 Kapitalinõuded on kohati piiravamad kui seda võimaldab ühisrahaastuse määru (sh kindlustuse võimaluse puudumine). Kuivõrd selline kontseptsioon on olemas ühisrahaastuse määru, peaks määru alusel tegutsev ühing ühtlasi kohalikul tasandil järgima rangemaid nõudeid (näiteks kui osaliselt kaetakse kapitalinõuded kindlustusega). Ühisrahaastuse määru ei nõua ka osa- või aktsiakapitali sissemaksimist.	Selgitatud	Kapitalinõuded on samas üsna minimalistlikud võrreldes teiste finantsjärelevalve subjektidega ja seetõttu ei saa tegelikult ülemäärast suurest koormusest siin rääkida. Lihtsuse huvides oleme kindlustuse variandi otsustanud välja jätta (meile teadaolevalt teiste subjektide puhul seda praktikas ka väga ei kasutata).
110.	Eelnõu § 67 Palume täpsustada, mida peetakse silmas siin üldkulude all, sest selle mõiste määratlus võib oluliselt mõjutada vajalikku minimaalset omavahendite suurust. Meie hinnangul peaks üldkuludena mõistma sisuliselt minimaalseid kulutusi selleks, et platvormi 3 kuud üleval hoida (st arvestusest peaks välja jääma teenust toetava personaliga seotud kulud, mis ei ole otseselt seotud laenu teenindamisega).	Selgitatud	Põhimõtteliselt on viidatud lähenemine õige, kuid RMI määruaga täpsustakse edaspidi üldkulude koosseisu.
111.	Eelnõu § 68 Lg 1 p 3 - Tuleks täpsustada, et mis kohustused on juhul, kui vara hoitakse ise ning mis kohustused juhul, kui vara hoiab kolmas isik. Soovitame neid nõudeid täpsustada eraldi, mis lasuvad teenuspakkujal, kui vara hoiab kolmas isik.	Selgitatud	Uue § 74 lg 2 kohaselt peab teenusepakkuja ise siiski määratlema, et mismoodi on varade hoidmine korraldatud siis kui seda teeb kolmas isik.
112.1	Eelnõu § 72 Lg 2 - Juhime tähelepanu praktilisele probleemile, et virtuaalvääringu teenusepakkujate jaoks ei ole Eestis sisuliselt ühtki sellele nõudele vastavat audiitoritevõtjat. Palume kaaluda nõude leevendamist (kas lubada muus EL liikmesriigis tegutseva kvalifitseeritud audiitoritevõtte kasutamist). Vastasel juhul ei ole sisuliselt võimalik eelnõu nõuetele vastata teenuseosutajast mittetulenevatel põhjustel.	Osaliselt arvestatud/selgitatud	Eelnõu koostajate andmetel on juuni 2021.a seisuga Eestis üle 400 ettevõtte, kes omavad kehtivat virtuaalvääringu teenuse ja/või virtuaalvääringu rahakoti teenuse tegevusluba. Nimetatud ettevõtjatest neljal on ülevaatus kohustus ning vaid ühel auditi kohustus. Nimetatud viiel ettevõtjal on kõigil vastava teenuse osutamiseks tellitud (erinev) audiitor-ettevõtja. Seega tundub, et Eestis on ühelt poolt üsna madal nõudlus või vajadus audiitorkontrolli ja/või ülevaatus teostamiseks, ning olemas on ka vandeaudiitorid, kes vastavat tööd on valmis tegema. Samas on audiitorkontrolli ulatust uues eelnõu versiooni üksjagu vähendatud (vt § 78 lg 4).
112.2	Lg 3 - Sellist nõuet ei ole esitatud ühelegi teisele finantsjärelevalve subjektile. Palume kaaluda sellise piirangu eelnõust väljajätmist.	Mitte-arvestatud/se lgitud	Nn viieaastane roteerumise nõue on siiski ette nähtud ka mitmel teisel subjektil – makseasutustel, investeeringuühingutel. Leiame, et see on siiski vajalik säilitada.
112.3	Lg 4 - Infosüsteemide turvalisuse ja sisekontrolli meetmete piisavuse ja tõhususe auditeerimine igal aastal muudab audiitoriteenuste kasutamise oluliselt kallimaks kui pelgalt majandustulemuste auditeerimisel. Selliseid nõudeid ei ole esitatud ka mitte kõigile finantsjärelevalve subjektidele. Kas võiks sellised nõuded lisada erakorralise audiitorkontrollina, mida Finantsinspeksioon võib teatud tingimustel nõuda (nagu nt KAVS'is).	Arvestatud	IT süsteemide auditeerimise kohustus on eelnõust välja jäetud.
Isikuandmete kaitse ja teenuseosutaja talitluspidevus			

113.	Esmalt juhime tähelepanu, et peatükk ei puuduta ainult talitluspidevust, vaid ka muus osas tehnilisi nõudeid. Lisaks juhiks tähelepanu, et talitluspidevus ei puuduta ainult tehnilist poolt (infoturvet), vaid ka organisatsioonilisi nõudeid, st talitluspidevust võiks tegelikult struktuuriliselt käsitleda koos organisatsioonilisi lahendusi puudutavate nõuetega.	Selgitatud	Leiame, et selle jao sätestamine eraldiseisvalt on siiski selguse huvides parem.
114.1	Eelnõu § 74 Säte puudutab isikuandmete töötlemist, mille puhul tuleks ühtlasi silmas pidada määrusest (EL) 2016/679 (edaspidi Üldmäärus) tulenevaid nõudeid. Eelnõu ning selle seletuskiri teevad Üldmäärusele küll õiged viited, kuid ometigi kitsendavad oluliselt võimalusi eelnõu alusel reguleeritavatel ettevõtetel isikuandmeid töödelda. Samuti reguleerib eelnõu selgelt küsimusi, mis on Üldmääruses juba reguleeritud.	Arvestatud	Vastavast §-st (uus § 65) on välja jäetud normid, mis juba tulenevad üldisest isikuandmete kaitse regulatsioonist.
114.2	Lg 1 - Vastav lõige piirab oluliselt eelnõuga reguleeritud teenuseosutajate võimalust kasutada Üldmääruse artiklis 6 toodud õiguslikke aluseid isikuandmete kogumiseks (piirates sõnastusega töötlemistoimingud Üldmääruse artikli 6 lg 1 p-dega b) ja c)). Siiski on äritegevuses tavapärane, et teatud töötlemistoimingud leiavad aset teenuseosutaja õigustatud huvi alusel (Üldmääruse artikkel 6 lg 1 p f)) ning seadusandjal ei tohiks olla huvi ega vajadust selliste töötlemistoimingute piiramiseks. Samuti välistab eelnõu § 74 lg 1 sõnastus justkui nõusoleku kasutamise isikuandmete õigusliku alusena, mis on problemaatiline otseturundustegevuse kontekstis. Lisaks asjaolule, et eelnõu sõnastus on eelduslikult vastuolus Euroopa Liidu õigusega võib eelnõu sõnastusel olla negatiivne mõju õiguskeskonnale laiemalt nimelt võib sõnastus võib tuua kaasa olukorra, kus teenuseosutajad hakkavad kunstlikult „mahutama“ isikuandmete töötlemise toiminguid väärade õiguslike aluste alla, suurendades klientide ehk andmesubjektide põhiõiguste riivet. Eelnevast tulenevalt teeme ettepaneku § 74 lg 1 eelnõus väljatoodud kujul eemaldamiseks, kuna see piirab teenuseosutajate õigust vabalt määrata isikuandmete töötlemise õiguslikke alused.	Arvestatud	Lõige 1 kustutatud.
114.3	Lg 3 - Kuivõrd § 74 puudutab isikuandmete esitamist ja töötlemist, siis saavad § 74 lg 3 väljatoodud andmete näol olla tegemist ainult isikuandmetega. Seetõttu dubleerib § 74 lg 3 Üldmääruse § 5 lg 1 p d) toodud õigsuse põhimõtet, mille kohaselt on andmetöötleja (antud juhul teenuseosutaja) isikuandmete töötlemisel kohustatud tagama isikuandmete õigsuse. Eelnevast tulenevalt teeme ettepaneku § 74 lg 3 Eelnõus väljatoodud kujul eemaldamiseks kuna sellesisuline kohustus on teenuseosutajal tulenevalt Üldmäärusest juba olemas.	Arvestatud	Lõige 3 kustutatud.
114.4	Lg 4 - Viitame et lõike esimene lause on sisuliselt Üldmääruse § 5 lg 1 p-s d) toodud õigsuse põhimõtte ümbersõnastus ehk sellesisuline kohustus on teenuseosutajal tulenevalt Üldmäärusest juba olemas. Soovitame kaaluda, kas sätte esimesel lausel on Üldmääruse põhimõtete valguses praktiline väärtus või saaks selle tekstis välja jätta. Nendime, et lõike esimese lause väljajätmisel, tuleks ilmselt täiendada teise lause sõnastust teksti loogilisuse huvides.	Arvestatud	Kustutatud on lõige 5, kuivõrd see sisuliselt kattub RahaPTS § 42 lõike 1 punktiga 1.
114.5	Lg 5 - Vastav lõige seab piirangud teenuseosutaja poolsele isikuandmete säilitamisele. Tulenevalt Üldmäärusest, eelkõige Üldmääruse artikkel 5 lg 1 p-st e) (säilitamise	Arvestatud	Lõige 6 kustutatud.

	<p>piirangu põhimõte), on andmete säilitamistähtaja määramine isikuandmete töötaja kohustus. Eelnimetatud kohustust refereerib ka eelnõu § 74 lg 5 seletuskiri.</p> <p>Kuivõrd kliendiandmeid võidakse töödelda mitmetel erinevatel eesmärkidel ning ka erinevatel õiguslikel alustel, siis ei saa seadusandja näha ette isikuandmete säilitamistähtaega universaalselt kõikide töötlemistoimingute suhtes. St andmeid, mida töödeldakse teenuse osutamise raames, võidakse töödelda ka muudel eesmärkidel kui näiteks teenuse lepingu täitmine, sh seadusest tulenevate kohustuste täitmiseks, seega võib tegelik vajadus isikuandmete säilitamiseks olla ka pikem konkreetsest lepingust tulenevate nõuete aegumistähtajast või ka lühem, sõltuvalt asjaoludest. Näiteks on selge, et isikuandmete töötlemine nõusoleku alusel saab toimuda senikaua kuniks nõusolek on kehtiv ehk andmesubjekti poolt mitte tagasivõetud. Eelnevast tulenevalt teeme ettepaneku § 74 lg 5 Eelnõus väljatoodud kujul eemaldamiseks kuna sellesisuline kohustus on teenuseosutajal tulenevalt Üldmäärusest juba olemas.</p>		
114.6	<p>Lg 7 - Antud lõikes toodud konfidentsiaalsuskohustus on kaetud Üldmääruses ning seda mitmes osas, tulenevalt andmetöötaja rollist ning isikute (näiteks „juht“ või „töötaja“) rollidest andmetöötaja organisatsioonis – näiteks on konfidentsiaalsuse põhimõte üks Üldmääruse aluspõhimõtetest (Üldmääruse artikkel 5 lg 1 p f)), volitatud töötaja suhtes tuleb kohaldada laiaulatuslikku konfidentsiaalsuskohustust (Üldmääruse artikkel 28 lg 3 p b) ning rakendatavad turvameetmed on mõeldud toetama isikuandmete konfidentsiaalsust (Üldmääruse artikkel 32 lg 1 p b). Seega on isikuandmete konfidentsiaalsuse tagamine Üldmäärusest tulenev kohustus ning selle dubleerimine antud Eelnõus ebavajalik. Eelnevast tulenevalt teeme ettepaneku § 74 lg 7 eelnõus väljatoodud kujul eemaldamiseks kuna sellesisuline kohustus on teenuseosutajal (ning lg 7 väljatoodud isikutel) tulenevalt Üldmäärusest juba olemas.</p>	Selgitatud	<p>Leiame, et selle lõike säilitamine on siiski vajalik. Vastav konfidentsiaalsuskohustus võib tulla ka mõnest muust aktist kui GDPR-st (seepärast on lõike lõppu täiendatud).</p> <p>Eelnõu uues sõnastuses on säte viidud § 65 lõikeks 2.</p>
115.	<p>Eelnõu § 75 - Üldise kommentaarina viitaks, et talitluspidevust otseselt või kaudsemalt puudutavad sätted (näiteks osaliselt oleks võimalik tõsta kokku eelnõu §-ga 39) on tegelikult seaduses mitmel pool laiali, aga soovitaksime talitluspidevusega seotud kohustusi käsitleda parema jälgitavuse mõttes eelnõus ühtselt ja koos.</p>	Arvestatud	
116.	<p>Eelnõu § 76 - Palume kaaluda sellistest täiendavatest kohustustest loobumist või sätestada konkreetset, missuguseid küberturvalisuse seadusest (KüTS) tulenevaid kohustusi teenuseosutajad täitma peaksid. Tegemist on täiendavalt koormava kohustusega, mida ei ole pandud teistele finantssektori turuosalistele. Kui teenuseosutajaid ei ole võimalik seaduse kohaldumisel välja jätta, palume arvesse võtta ka KüTS § 1 lg-s 3, st praegu võib ekslikult jääda mulje, et teenuseosutajatele kohaldatakse seadust sõltumata viidatud KüTS erandist.</p>	Arvestatud	
Ühinguõiguslikud aspektid			
117.1	<p>Eelnõu § 77</p> <p>Lg 3 - Reeglina ei ole finantssektori ettevõtetel ümberkujundamine lubatud, sest neile on kohustusliku äriühingu liigina nähtud AS. Antud juhul on lubatud asutamine AS ja OÜ-na, ümberkujundamine on lubatud OÜ-st AS-ks. Samamoodi on lubatud ka krediidiandjatel ja vahendajatel.</p>	Teadmiseks võetud	

117.2	<p>Lg 5 p 1, 2 ja 4 - Ümberkujundamisel ei muutu sisuliselt midagi ettevõtte tegevuses ning osaluste asendamisel aktsiatega ei toimu ümberkujundamise enda tõttu ka muutuseid kontrolli teostamises. Seetõttu ei näe me, miks on vajalik ümberkujundamiseks Finantsinspeksiooni heakskiit. Meie hinnangul ümberkujundamise lubamisest keeldumise alused ei ole mingil moel seotud ümberkujundamise endaga ning sellised probleemid juba omaette annavad Finantsinspeksioonile alust järelevalvetegevusteks. Teeme ettepaneku lähtuda ümberkujundamise sätetes KAVS eeskujust ning mitte luua sellega seoses täiendavat halduskoormust või selgitada seletuskirjas, mis olukordades võib tekkida praktiline vajadus ümberkujundamist täiendavalt reguleerida.</p>	Mitte-arvestatud/ selgitatud	Käesoleva eelnõu kohase teenuseosutaja ja KAVSi kohase subjekti (krediidiandja) vahel on selles mõttes oluline erinevus, et esimene subjekt tegeleb avalikkuselt vahendite kaasamisega. Seetõttu on põhjendatud, et vastav ümberkujundamise kord on rangem ning leiame, et FI diskretsioon ümberkujundamise mittelubamiseks peaks säilima.
118.1	<p>Eelnõu § 78 Lg 1 p 1 ja 2 - Juhime tähelepanu, et kui teenuseosutaja ühineb teise teenuseosutajana, siis mõlemad teenuseosutajad ei saa olla ühendavad ühingud.</p> <p>Sellest lähtuvalt palume teenuseosutajate ühinemist puudutav protseduur läbi mõelda, pidades silmas, et ühinemisel ei saa mõlemad või kõik osapooled olla ühendavateks ühinguteks. Soovitame sätet täiendada lõiguga, mis täpsustab, millal teenuseosutaja võib olla ühendatav ühing. Siin peaks silmas pidama ka olukorda, kus ühinevatel ühingutel on tegevusload erinevate või osaliselt erinevate teenuste osutamiseks ning tegevusloast loobuda ei soovita (nagu on ette nähtud eespool tegevusloa peatükis). Oleme eespool ka selgitanud, et igas olukorras ei pruugi ühinevatele ühingutele olla soodne, kui üks ühing peab loobuma oma tegevusloast, seda eelkõige, kui teenused on erinevad ja kõiki teenuseid soovitakse edasi pakkuda. Kui alternatiiviks on ühendava ühingu poolt lihtsustatud korras uue tegevusloa taotlemine (millele oleme ühe alternatiivina ka eespool tegevusloa peatüki kommentaarides viidanud), siis tuleks tagada, et menetluses võetaks juba arvesse ühendatava ühingu kompetentsi (st sõltumata sellest, et ühingud ei ole veel ühinenud, arvestatakse ühinemise fakti – seda saaks ka täiendava tegevusloa andmise kõrvaltingimusena kasutada, aga selline võimalus võiks siiski selgelt eelnõust või selle seletuskirjast välja tulla).</p> <p>Sama sätte punkti 2 osas palume kaaluda sätte täiendamist selliselt, et ühendatav ühing võib olla ka muu äriühing, mitte ainult teenuseosutaja konsolideerimisgrupi ettevõtte.</p>	Osaliselt arvestatud	Muudetud lõike 1 sõnastust; samuti on kustutatud lõike 1 punktist 2 viide konsolideerimisgrupi ettevõttele.
118.2	<p>Lg 2 - Tegemist on turuosalisi ebamõistlikult koormava lahendusega. Palume täiendavalt analüüsida sellise lahenduse vajalikkust või alternatiivselt kaaluda sellises olukorras (vähemalt kui ühinevad sama liiki teenust osutavat ühingut) lihtsustatud menetluse loomist või lihtsustatud menetluse korra kohaldamist.</p>	Mitte-arvestatud/ selgitatud	Investeeringuinstrumentide vahendamise teenuse osutaja ja virtuaalvääringu teenuseosutaja puhul võib olla tegemist sisuliselt erinevate teenustega, mistõttu on põhjendatud nende kahe ühinemisel uue teenuseosutajana ka uue tegevusloa taotlemine. Siiski saab FI diskretsiooni korras otsustada, kas mingeid dokumente, mida on juba varem esitatud, ei ole vaja enam selle uue loa taotlemisel esitada.
	<p>Lg 8 - Vastuolu lg-tega 1 ja 2. Sätte lg 1 lubab olla teenuseosutajal ainult ühendav ühing (st uue ühingu asutamise läbi ühinemine ei ole reeglina võimalik), sätte lg 2 kohaselt on justkui teatud tingimustel selline ühinemine võimalik, kuid vajalik on uue tegevusloa taotlemine. Sätte lg 8 p 3 kohaselt Finantsinspeksioon ikkagi teeks läbi ka</p>	Osaliselt arvestatud	Muudetud § 78 lõiget 1 ja 2, et oleks võimalik teenuseosutaja olla ka ühendatav ühing.

	ühinemisloa menetluse ühinemisel uue ühingu asutamise läbi, mis ei ole uue tegevusloa nõude puhul asjakohane (kuid oleks asjakohane, kui lg-s 2 sätestatu eelnõust välja jäetakse).		
119.	Eelnõu § 79 Palume kaaluda jagunemise keelust loobumist. Nii näiteks on ka praegu krediidiandjatel ja vahendajatel lubatud teatud tingimuste jaguneda. See võib osutada vajalikuks grupi teenuste restruktureerimisel. Palume kaaluda KAVS eskujul jagunemise lubamist.	Mitte-arvestatud	Nagu juba eespool märgitud, siis erinevalt käesoleva eelnõu kohastest subjektidest krediidiandjad ei tegele ise raha kaasamisega. Seega on siin ka suurem hoolsuskohustus ja ka erinevad nõuded (mh vahendite säilimise tarvis) ette nähtud.
Rakendussätted			
120.	Eelnõu § 111 Juhime tähelepanu, et eelnõu rakendamisel nn üleminekuaga on kõigil teenuseosutajate osas ebamõistlikult lühike. Üleminekutähtaegade seadmisel on vaja arvesse võtta nii turuosaliste potentsiaalset arvu, menetluse pikkust kui ka järelevalve mehitatust (st suutlikkust paralleelselt mitut menetlust pidada). Arvestades, et 2022. aasta novembriks peavad tegevusloa taotlema kindlasti kõik ühisrahastuse määruse kohaldamisalasse jäävad teenuseosutajad, soovime siseriiklike üleminekuagade seadmist selliselt, et mitte märkimisväärselt suurendada Finantsinspektsiooni halduskoormust 2022. aastaks, vaid anda pigem pikem üleminekuaga. Alternatiivselt kaaluda üleminekuajaks lihtsustatud menetluslike nõuete loomise nt juba tegutsevatele ettevõtetele. Selles osas soovitaks koguda kogemuspõhist infot teiste riikide järelevalveasutustelt ja Finantsinspektsioonilt varasemalt muude teenuste tegevusloa alla viimisel üleminekuagade kohaldamise osas. Teeme ettepaneku anda seaduse jõustumise järel Finantsinspektsioonile täiendav aega tegevuslubade menetlemise suutlikkuse loomiseks ja igal juhul mitte kohaldada turuosalistele lühemat üleminekuaga, kui 2 aastat seaduse jõustumise kuupäevast. Selle valguses ja meie eeltoodud üldisemate kommentaaride valguses kaaluda juba Rahapesu Andmebüroo (RAB) juures registreeritud virtuaalvääringu teenuse osutajate puhul mitte kohaldada uuesti tegevusloa taotlemise kohustust, vaid kui on soov viia nad RAB järelevalve alt Finantsinspektsiooni järelevalve alla, teha seda olemasoleva registreeringu alusel. Nagu ka seletuskirjas selgitatud, on registreeringu saamise järel registreeringu nõuete muutumine nagunii juba turgu korraanud. Uue tegevusloa taotlemise kohustuse loomine on seda silmas pidades ebamõistlikult koormav. Paluksime eelnõus ka täpsustada, millal hakkaks RahaPTS teenusepakujatele kohalduma. Teeme ettepaneku lähtuda sarnasest põhimõttest nagu ülal kirjeldatud – kaheaastasest üleminekuperioodist.	Osaliselt arvestatud/selgitatud	Üleminekuaga on pikendatud. Eelnõu rakendussätetes on kõikide teenuseosutajate (sh virtuaalvääringuteenuse osutajad) seatud nüüd ühine tähtaeg – 31. detsember 2022. a, mis ajaks tuleb taotleda tegevusloa ja viia oma tegevuse uute nõuetega vastavusse. Nimetatud tähtaeg on pikem võrreldes EL ühisrahastusmäärusega turuosaliste suurema arvu tõttu. Turuosalistele, kes taotlevad tegevusloa EL ühisrahastusmääruse alusel või kes osutavad nimetatud määruse kohaldamisalal olevaid teenuseid, rakendub ühisrahastusmääruses toodud üleminekutähtajad. Nn lihtsustatud tegevusloa režiimi või mingil muul kujul erirežiimi ettenägemine ei ole vajalik – FI kui haldusorgan võib diskretsiooni korras otsustada niikuinii, kas mingite andmete/dokumentide küsimine on vajalik (juhul kui nt need andmed/dokumendid on juba varem esitatud või on need kättesaadavad muude kanalite/registrite kaudu).
121.	Eelnõu § 112 Lg 5 - Virtuaalvääringu teenuse osutajad: Kuivõrd virtuaalvääringud on äärmiselt volatiilne varaklass, siis millise ajahetke seisuga plaanitakse eelnõu kohaselt arvestatakse “klientidele kuuluvate virtuaalvääringute väärtust” rahakotiteenuse puhul? Lisaks ebaselgusele ajaraamistikus ei ole selline arvutusmudel mõistlik ei järelevalve kui ka subjekti aspektist, kuna hind võib virtuaalvääringu hind võib lühikese aja jooksul varieeruda märkimisväärselt. Seega soovime selle järelevalvetasu arvutamise põhimõtte muutmist.	Selgitatud	Järelevalvetasu arvestatakse vastava perioodi lõpu seisuga. § 117 punktides 5 ja 6 on asendatud teenuseosutaja käive (aastase) ärituluga, ehk järelevalve tasu arvestatakse teenuseosutaja äritulust.

	<p>Selgusetuks jääb, kas erinevaid virtuaalvääringutega seotud teenuseid pakkuvad teenuseosutajad peavad maksma teenustasu sisuliselt iga teenuse pealt, mida osutatakse. Oleme seisukohal, et selline käsitlus ei oleks teenuse olemust silmas pidades sobiv, eelkõige kuna erinevad virtuaalvääringu teenused on omavahel väga põimunud.</p> <p>Eelkõige virtuaalvääringu rahakoti ja vahetamise teenuse osas võib praegu väljapakutud korra alusel järelevalvetasu arvestamisel tekkida olukordi, kus kummagi teenuse puhul on tasu arvutamise baas sisuliselt sama.</p>		
122.	<p>Eelnõu § 119</p> <p>Palume kaaluda eelnõu § 119 täiendamist muudatusega VPTS § 15 lg-tes 1 ja 6. Täpsemalt palume kaaluda prospektikohustuse alammäära tõstmist 8 MEUR-ni. Seda enam olukorras, kus ühisrahastusteenuste puhul väärtpaberite pakkumised kuni 5 MEUR on ühisrahastuse määрусega kaasnenud muutustest tulenevalt nagunii prospektivabad, peaks looma võimaluse ühisrahastuse väliselt ning kuni EL poolt kehtestatud maksimummäärani (8 MEUR) väärtpaberite pakkumiseks prospektivalt.</p>	Selgitatud	Kaalume selle muudatuse tegemist edaspidi. Siiski võrdse kohtlemise huvides (s.t. lähtuvalt ühisrahastuse regulatsioonist) oleks põhjendatud vastava alammäära tõstmine 5 mln euronit mitte 8 mln euronit.

EESTI KRÜPTORAHHA LIIT			
123.	<p>Üldhinnang - UMIVSi üldhinnanguga on kaasas parendusettepanekud.</p> <p>Mõistame uue seaduse eesmärki kaasajastada regulatsiooni ning tõhustada investorkaitset riigis. Meie hinnangul olemasolev UMIVS mõjub Eesti riigi innovatsioonile, tehnoloogia arengule ning iduettevõtete maastikule hävitavalt. Veelgi enam, ei täida UMIVS sellisel kujul oma peamist eesmärki. Antud seaduse loomisel ei ole meie hinnangul arvestatud piisavalt nii investeerimispõhimõtete, keskkonna kui tehnoloogiate arengut ajas.</p>	Teadmiseks võetud	
124.	<p>Lähenemise nurk</p> <p>Nagu seletuskirjas kirjeldatud, ei ole investeeringu kaasamise põhimõtted oluliselt muutunud, kuid on muutunud tehnoloogiad. Just see viimane on oluline argument, mida peab regulatsioonide loomisel arvestama. Eriti just virtuaalvääringute valdkonnas. Käesoleva seaduse loomisel ei ole arvestatud fakti, et uued plokiahelal põhinevad tehnoloogiad on paradigmuuutus süsteemide, registrite, platvormide ja toodete loomisel. Siin on väga oluline arvestada, kuidas just nimelt riskide juhtimine on muutunud. Milleks õigupoolest regulatsioon on? Selleks, et riske maandada.</p> <p>Kui väga mustvalgeks minna, siis plokiahel garanteerib usalduse, läbipaistvuse ja turvalisuse ilma inimfaktorita. Matemaatika tagab seal usalduse. Ja seda ei ole vaja reguleerida. Matemaatika kas toimib või mitte ($2+2=4$) ning platvormid on ehitatud selliselt, et neis on olemas piisav sisemine regulatsioon keeruliste valemite ja loogikate näol.</p> <p>Suurim risk tuleb aga just inimfaktorist ja käsitsi tööst, kus inimese roll on määrava tähtsusega. Seda rolli, seda inimfaktorit on vaja ja peabki reguleerima, sest sealt tulevad vead ja kõrvalekalded. Nüüd aga oleme olukorras, kus inimfaktori osakaal süsteemide töös on viimaste aastatega drastiliselt tänu plokiahelale vähenenud. See tähendab seda, et riskid on muutunud! Ja seda peab ka regulatsioonis arvestama. Täna aga pole seda arvestatud - lähenetakse</p>	Teadmiseks võetud, selgitatud	<p>Märgime, et eelkõige on regulatsiooni sisuks justnimelt inimfaktori reguleerimine.</p> <p>Tehnoloogiale otseselt eelnõu nõudeid ei sea, pigem annab eelnõu selles osas erinevaid valikuvõimalusi. Ehk plaanitav regulatsioon ei takista kuidagi innovatsiooni ega uut sorti (finants)teenuste pakkumist.</p> <p>Teatud nõuded on ette nähtud küll kasutatava tehnoloogiaga seotud riskide maandamiseks, kuid eelnõu ei dikteeri kuidagi ette, et milles vastav tehnoloogia ise peab seisnema. Sellised nõuded, et tehnoloogia peab olema ka turvaline, töökindel ja ka jätkusuutlik (st tagama tehnoloogial põhineva teenuse toimimise jätkuvuse), on printsipiipõhine lähenemine, mis on vältatavalt kasutusel ka teistes EL liikmesriikides ja EL-i õigusaktides.</p>

	<p>endiselt traditsioonilisel viisil nagu poleks midagi muutunud. Meeletute paberite ja protsesside tootmine ei anna midagi ega kaitse kedagi. Just nimelt minimaalse inimefaktoriga tehnoloogia ja platvorm kaitseb.</p> <p>Võrdluseks on siia hea tuua traditsionaalne taksoteenus vs Bolt. Boltis on inimefaktori osakaal palju palju väiksem, seda on vaja vähem reguleerida, sest valesti käitumise võimalusi on palju vähem. Järgmine samm on plokiahela platvormil toimiv Bolt, millised on ka juba olemas. Seal on inimefaktori osakaal veel väiksem ning seega ka regulatsioonide vajalikkus väiksem. Usume, et oluline on virtuaalvääringuid puudutavat reguleerida just selliselt, et oleks arvestatud tehnoloogiliste võimalustega ning innovatsioon ei oleks pidurdatud.</p>		
125.	<p>Seaduse eesmärgist Eesmärk on suurendada investorkaitset. Arusaadav. Kuid nagu me teame, siis virtuaalvääringute ja plokiahela maailmas on võimalik luua väga lihtsalt platvorme ja süsteeme, tooteid, investeerimise lahendusi täiesti anonüümselt, hajustechnoloogiatel põhinevaid, mida ei ole võimalik reguleerida ja mis ei allu regulatsioonidele väljastpoolt.</p> <p>Heaks näiteks on Bitcoin ise või ka terve DeFi ökosüsteem. Käesoleva seadusega on piir liiga kaldu ülereguleerimise suunas - iduettevõtete elu tehakse võimalikult kibeaks luues kohustusi suure omakapitali jaoks, dokumentatsiooni tootmiseks, vastavuskontrolli suurendamiseks jne, mis kõik on väga suured kulud ning ei ole mõeldav teostada kaasaegses (idu)ettevõtlus keskkonnas. Tulemusena kaovad Eesti ettevõtlus maastikul krüptovääringuid ja innovatsiooni loovad iduettevõtted ning uude tehnoloogiaga tooteid pakuvad finantstechnoloogia ettevõtted keskkondadesse, kus on nende jaoks soodsam ja lihtsam tegutseda.</p> <p>Lisaks sellele võib finantstechnoloogia valdkond liikuda rohkem traditsionaalsesse pangandusse, mis aga mõjub üldisele ettevõtlusmaastikule ning konkurentsile väga halvasti ning on samuti vastuolus antud seaduse algse eesmärgiga - tõsta konkurentsivõimet. Selle tulemusena legaalsed ettevõtmised liiguvadki mujale keskkondadesse ning tekib rohkem ruumi illegaalsele, anonüümsetele platvormidele ning investorkaitse eesmärk ei oleendiselt saavutatud. Meie hinnangul võib see veelgi halvemaks minna.</p> <p>Analoog on alkoholi kättesaadavuse piiramine. Väga lihtne on üle reguleerida, mille tulemusena tõuseb kohe illegaalse alkoholi osakaal turul. Lahendusena tuleb läheneda virtuaalvääringute regulatsioonile spetsiifilisemalt ja vaadata neid eraldi traditsioonilisest ühisrahastusest. Lisaks peame väga oluliseks juba ka palju räägitud finantstechnoloogia innovatsiooni liivakasti, kus iduettevõtted saaksid madalamate kulude ja väiksema regulaatori surve, kuid siiski järelvalve all, oma tooteid ja teenuseid kontrollitud keskkonnas turuga testida.</p>	Selgitatud	<p>Vt. eelmist kommentaari. Tehnoloogiale eelnõu piiranguid ei sea.</p> <p>Sisuliselt samaväärsed või isegi rangemad investorikaitsealased nõuded on mitmetes muudes EL liikmesriikides ja lisaks sätestatud või edaspidi sätestamisel ka EL üleses õiguses (EL ühisrahastusse määrus ja tulevane krüptovarade määrus – MicA).</p>
126.	<p>Investori enda vastutus Tulles tagasi investeerimis põhimõtete juurde. Lähtudes riskide juhtimisest on tegelikult ka investeerimis põhimõtted alates Bitcoin tulekust muutunud!</p>	Teadmiseks võetud/ selgitatud	<p>Kõik virtuaalvääringutega seotud platvormid ja teenused ei lähe ka käesoleva eelnõu kohaldamisalasse. Mis puudutab näiteks konkreetset selliseid tooteid, kus investor ise hoiab</p>

	<p>Esimest korda maailma finants-ajaloos oleme me olukorras, kus igaühel on väga lihtsalt võimalik investoriks saada ning igal ühel on ka olemas valik, millisel viisil investoriks saada.</p> <p>See valik on:</p> <p>a) Usaldada mõnda platvormi, mis on reguleeritud ja vastutab investori varade eest (sarnane nagu traditsiooniline pangandus).</p> <p>b) Osta bitcoini vmt hajusraamatul põhinevat virtuaalvääringut, hoida ja hallata oma privaatvõtmeid ise ning vastutada täielikult ise oma varade eest.</p> <p>Teine variant ei olnud enne Bitcoini tulekut võimalik. Täna on see võimalik ning see valik peab vaikimisi investori kaitse alt välja jääma, sest seda pole võimalik kuidagi reguleerida. Ainus, mida siin teha saame, on investorit harida, et ta saaks aru, milliseid valikuid ja otsuseid teeb. Seadus ja regulatsioon peab aga seda väga selgelt kommunikeerima. Kõik tooted ja platvormid ei lähegi regulatsiooni alla, kõike ei peagi reguleerima ning need on ka need, kus investor peab endale teadvustama, et teda ei kaitse keegi peale tema enda.</p>		<p>ja haldab oma privaatvõtmeid ilma kolmanda osapooleta (nt riistvaralised virtuaalvääringu rahakotid), siis nende osas ei muutu käsitus võrreldes kehtiva RahaPTS-is sätestatud virtuaalse rahakoti teenuse mõistega, ning need teenused ei ole ka käesoleva seadusega hõlmatud.</p>
127.	<p>Keskkonna ülereguleerimine ning õiguskindlus - Õigusnormid peavad olema piisavalt selged ja arusaadavad, et üksikisikul oleks võimalik avaliku võimu organi käitumist teatava tõenäosusega ette näha ja oma tegevust reguleerida (Riigikohtu üldkogu otsus asjas nr 3-4-1-5-02, p 31). Põhiõiguste kandjal peab olema seega võimalik ette näha õiguslikke tagajärgi, mis tema tegevus võib kaasa tuua ning isikul peab olema võimalik prognoosida avaliku võimu käitumist. Selgemad ja täpsemad peavad olema normid, mis võimaldavad isiku õigusi piirata ja panna talle kohustusi (Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi otsus (RKPJK) asjas nr 3-4-1-19-10, p 30).</p> <p>Eelmisel aastal jõustunud Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seadus muutis virtuaalvääringu teenuste pakkujate regulatsiooni oluliselt rangemaks. Paljud teenusepakkujad olid sunnitud Eestist lahkuma kuna äri ülalpidamine muutus liiga kalliks, arvestades sellega, et põhi äri toimub virtuaalkeskkonnas. Need ettevõtjad, kes antud muudatusi läbi elasid (neid on käesolevaks ajaks ca 400) ning vaatamata Euroopa Liidus liikmesriikide seas olemasolevate leebematele jurisdiktsioonidele virtuaalvääringu teenuse pakkujatele tegid lõpliku otsuse Eesti kasuks. Eestis tegevuse jätkamiseks pidid nad vähemalt välja üürima reaalsed kontorid (praktika kohaselt antakse äriruumid rendile tähtajaliselt 3-5 aastaks), otsima nii kohaliku juhatuse liikme, kui ka Rahapesu andmebürooga kontaktisiku, kellega sõlmitakse töölepinguid (pikaajalised töösuhted) ning täitma muid eeldusi, mida uus regulatsioon ette nägi. Kogu selle tegevuse uue seaduse normidega kooskõlas sisseviimine nõudis palju ressursi ning ettevõtjatel, kes need tingimused täitsid tekkis õiguspärane ootus kehtiva regulatsiooni püsijäämiseks.</p> <p>Õiguskindlus tähendab nii selgust kehtivate õigusnormide sisu osas (õigusselguse põhimõte) kui ka kindlust kehtestatud normide püsijäämise suhtes (õiguspärase ootuse põhimõte) (Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi 2. detsembri 2004. a otsus asjas nr</p>	<p>Teadmiseks võetud/ osaliselt arvestatud/ selgitatud</p>	<p>Teadvustame, et 2020. aastal vastu võetud RahaPTS muudatused suurendasid ettevõtjate halduskoormust ning karmistasid nõudeid, millega virtuaalvääringu sektoris tegutsevad ettevõtjad pidid arvestama, et oma tegevust Eestis jätkata. Samas õiguslooja peab tegutsema vastavalt praktikas ilmnunud riskidele ja probleemidele. Suhtlusest järelevalveasutustega ning ka rahapesu riskihinnangu koostamise käigus on saanud selgeks, et probleemid, mis tingisid 2020. aastal täiendavate nõuete lisamise RahaPTS-i ei ole nimetatud muudatustega lahenenud.</p> <p>Käesolevaga on eelnõus võrreldes esialgse versiooniga tehtud norme selgemaks, et need oleksid üheselt mõistetavad, teatud määral on vähendatud ka halduskoormust (s.t. teatuid nõudeid on teataval määral pehmendatud).</p> <p>Lisaks märgime, et üleminekuaega tegutsevate ettevõtjate osas on pikendatud.</p>

	<p>3-4-1-20-04, p 12). Õiguspärase ootuse põhimõtte esemeline kaitseala hõlmab isiku mõistlikku ootust, et õiguskorras talle antud õigused ja pandud kohustused püsivad stabiilsena ega muutu rabavalt ebasoodsas suunas (Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi 31. jaanuar 2012 otsus asjas nr 3-4-1-24-11 p 63 p 50)</p> <p>Kui regulatsiooni muutumisega on edasine ettevõtluses tegutsemine võimatu, on tegemist õiguspärase ootuse intensiivse riivega (Ibid p 63). Ühisrahastuse ja muude investeerimisinstrumentide ning virtuaalvääringute seaduse eelnõu näeb ette jõustumist juba 1. juulist 2021 ning virtuaalvääringu teenuseosutajatele antakse vaid kolme kuuline tähtaeg viia oma tegevus ja dokumendid seaduses sätestatuga vastavusse. Otsuse tegevusloa andmise või sellest keeldumise kohta teeb Finantsinspeksioon hiljemalt kaheksa kuud pärast tegevusloa taotluse saamist. Sellisel juhul ei ole virtuaalvääringu teenuseosutajal lubatud alates 2021. aasta 1.oktoobrist kuni tegevusloa andmise otsustamiseni teenuseid osutada.</p> <p>Käesoleval juhul on tegemist ilmselge õiguspärase ootuse intensiivse riivega, kuna alles oma äri sätestanud ettevõtjad peavad oma tegevuse peatama vähemalt pooleks aastaks, kuid samas nende püsikulud jäävad edasi jooksmas (nt töötajamaksud, üürimaksud, serverite tasud, panga/börsikontode haldustasud, KYC/AML tarkvara tasud jne.). See võib lõpuks viia ettevõtte maksejõuetuseni. Samuti toob see kaasa klientide kaotuse konkurentidele, mille kahju on selgelt rahaliselt mõõdetav suurus ning tõenäoliselt ja kohtu kaudu välja mõistetav.</p> <p>Hea õigusloome ja normitehnika eeskirja § 5 kohaselt, seaduse eelnõusse kavandatakse isiku õiguste ja vabaduste piirangud peavad olema asjakohased ja proportsionaalsed eesmärgiga, mida seaduseelnõu avalikes huvides taotleb. Paraku tuleb nentida, et Ühisrahastuse ja muude investeerimisinstrumentide ning virtuaalvääringute seaduse eelnõus pakutud piirangud ei ole proportsionaalsed ning kujutavad FinTech valdkonnas ülereguleerimist võrreldes teiste Euroopa riikide õigusmaastikega.</p> <p>Meil on juba negatiivseid näiteid Malta, Hollandi ja Šveitsi näitel, kus üleregulatsioon on mõjunud ettevõtluskeskkonnale väga halvasti, mille tulemusena on innovatsioon hävitatud ning algselt seal tegutsenud väga potentsiaalrikad virtuaalvääringuga tegelevad ettevõtted on mujale kolinud.</p>		
128.	<p>E-riigi reputatsioon ning informatsiooni taasesitamise printsiip</p> <p>Eelnõu näeb ette, et teenusepakkuja peab taotlema Finantsinspeksioonilt tegevusloa (mis ei anna talle mingeid eeliseid võrreldes RAB tegevusloaga). On täiesti arusaadav, et ilma tegevusloata ettevõtte seda teebki, aga sundida RAB'i väljastatud tegevusloa alusel tegutsajat taotlema uut luba, on vastuolus ettevõtja õigustatud ootusega.</p> <p>Seadusesse peab sisse viima mõõnduse, et RAB'i väljastatud tegevusloa alusel tegutseva teenusepakkuja andmed on juba riigile esitatud. Riik ei pea panema sellist koormust ettevõtjale, kes pool aastat tagasi just oma andmeid uuendas ja lisadokumente esitas. Samuti on riigil olemas majandusaasta aruanded. Teeme ettepaneku, et</p>	Selgitatud	<p>Finantsjärelevalve puhul ei saa reeglina toetuda varasemalt esitatud teabele ja dokumentidele – erand sellest on juhul, kui juba tegevusloaga ettevõtja soovib oma tegevust laiendada sellisesse ettevõtlusvaldkonda, milles kehtivad vähemrangemad nõuded võrreldes sellega, mille kohane tegevusluba ettevõtjale juba on väljastatud. Käesoleval juhul on tegemist vastupidise olukorraga. Kattuvus RAB-i poolt väljastatud ja FI poolt väljastatava tegevusloa kontrollieseme vahel on suhteliselt minimaalne ning peamiselt piirdub ettevõtja personali, rahapesu-</p>

	<p>RAB'i tegevusloa alusel tegutsevate ettevõtete andmed võetakse üle RAB'ilt ning Finantsinspeksioon analüüsib ettevõtete poolt esitatud andmete piisavust ja teeb vajadusel asjakohased ettekirjutused puuduste kõrvaldamiseks, et vanad tegevusload viia uue seadusega kooskõlla. Selline oleks innovatsiooni toetava riigi tegevus.</p> <p>Oleme tänulikud, et Rahandusministeerium regulaatorina meie poole pöördub ja meie arvamusi, kriitikat ning tagasisidet arvesse võtab sest arvame, et selliselt peabki seadusloome demokraatlikus õigusriigis toimuma. Oleme alati abivalmis sisendit andma juhaks, kui vaja ka sisukamat koostööd teha. Meie hinnangul on finantsmaailmas täna toimuvad muutused suuremahulisemad ja kiiremad kui kunagi varem ning neid peab seadusloomes kindlasti arvesse võtma. Näeksime heameelega suuremat koostööd ekspertide ja regulaatori vahel ning võimalusel antud valdkonna ekspertide kaasamist ka nõunikuna või rahanduskomisjonis.</p>		<p>alaste sise-eeskirjade ja ettevõtja maksekontodega seotud teabega, millest arvestatav osa tuleb eelnõu jõustumisel eelduslikult muuta. Seetõttu ei oleks ka mõistlik selline n-ö üleminek, kus Finantsinspeksioon pigem suunab ettevõtjaid muutma teatud andmeid ja dokumente selle asemel, et ettevõtja nimetatud teabe uuesti esitaks.</p> <p>Laiemalt – e-riigi kuvandi osas märgime, et antud eelnõu annab selgelt ka positiivse signaali – virtuaalvääringu teenuse osutajate klientide jaoks suureneb kindlus, et nende vahendit on nõ tagatud ja vastava riskid senisest rohkem maandatud.</p>
Parandusettepanekud ja kommentaarid			
129.	<p>Eelnõu § 1 lg. 1, p. 1 – Euroopa Parlamendi määrusele 2020/1503 viitamise asemel esitada loetelu investeerimisinstrumentidest, mille loetelule viidatakse juba paragrahvi järgmises punktis ning mitmeid kordi seaduse tekstis. Põhjendus kaaskirjas.</p>	Selgitatud	<p>Nimetatud punkt on mõeldud selle jaoks, et täpsustada EL ühisrahasutusmäärust selles osas, millekohane otsustusõigus on liikmesriikidele jäetud, sh täpsed vastutuse koosseisud ja karistused, samuti lisades viited teistele kohalduvatele EL õigusaktidele, mis ka ühisrahasusteenuste osutajatele kohalduvad (nt DORA, vilepuhujate direktiiv, jne).</p>
130.	<p>Eelnõu § 2 – Ühisrahasutusplatvormid ja hajusraamatul põhinevad investeerimisinstrumentid on selleks liiga erinevad, et neid sama seaduse raames reguleerida. See on sama hea kui Liiklusseaduses reguleerida ka lennu- ja laevaliiklust.</p>	Osaliselt arvestatud	<p>Nimetatud instrumentide erinevus seisneb peamiselt tehnoloogilises aspektis, kuid kui vaadata nende instrumentide funktsiooni (milleks on nõude-, hääle- või muu õiguse saamine) või instrumendi soetamise eesmärgi (väärtuse kandja või investering), siis need instrumendid ei ole niivõrd erinevad investori vaatest lähtuvalt.</p>
131.	<p>Eelnõu § 4 lg. 7 - Finantseerimisasutuse definitsioon krediitiasutuste seaduse § 5 järgi ei kirjelda virtuaalteenuse pakkuja tegevust. Samuti ei tegele virtuaalteenuse pakkujad Krediitiasutuste seaduse § 6 lõike 1 punktides 2-12 kirjeldatud tegevusega. Käesolev seadus ei näe aga ette nimetatud definitsiooni muutmist asjakohaseks.</p> <p>Paluks vastust ka küsimusele, kas virtuaalteenuse pakkujatel on edaspidi lubatud pakkuda makseteenust MERAS mõistes? Sellisel juhul peaks muutma makseteenuse definitsiooni muutma, mis hetkel eeldab RAHALISTE vahendite vastuvõtmist, millega virtuaalvääringuid ei saa samastada. See omakorda eeldaks virtuaalvääringu võrdsustamist rahaga.</p>	Arvestatud/selgitatud	<p>Eelnõuga on muudetud RahaPTS vastavaid sätteid selliselt, et virtuaalvääringu teenustele kohaldatakse finantseerimisasutuse kohta sätestatud, mis on paremini kooskõlas kehtiva RahPTS regulatsiooniga.</p> <p>Lisaks märgime, et KAS § 6 lg 1 sätestatud teenuste loetelu on kohati üsna avatud s.t. ei ole selgelt piiritletud, mis teenused sinna alla kuuluvad. Nt KAS § 6 lg 1 p 5 (mis käsitleb 5) finantsteenusena mittedaralaliste maksevahendite, näiteks elektrooniliste maksevahendite, e-raha, reisitšekkide ja vekslite väljastamist ja haldamist võib endas sisaldada ka krüpteeritud või digitaalsel kujul alternatiivsete maksevahendite väljastamist/haldamist. Virtuaalvääringu teenuse pakkujad peavad siiski taotlema makseteenuse osutamiseks makseasutuse tegevusloa. Küll on vastupidine olukord üsna teistsugune – tegutsev makseasutus</p>

			peab virtuaalvääringu teenuse osutamiseks täitma üksnes käesoleva eelnõu nõudeid osaliselt.
132.	<p>Eelnõu § 6 lg. 5 – Millega on põhjendatud, et lepinguriigis asutatud suvalised makse- krediidi- eraha asutus või investimisühing ei pea luba taotlema virtuaalvääringu teenuse osutamiseks? Mis annab aluse eeldada, et neil on hajusraamatu tehnoloogiatel põhinev tehniline pädevus ja kogemus olemas? Miks avatakse turg välismaistele ettevõtetele, mis ei maksa Eestile sentigi maksu ja püütakse sulgeda Eestis seaduslikult tegutsevad ettevõtted? Ettepanek – nimetatud lõige seadusest välja jätta.</p>	Selgitatud	<p>Eelnimetatud isikute näol ei ole tegemist päris suvaliste subjektidega. Kõik nad alluvad finantsjärelevalvele, mille osas on ette nähtud ühtsed EL reeglid. Virtuaalvääringu teenuse osutajatele seni aga selliseid reegleid kehtestatud ei ole.</p> <p>Olemuslikult on kõikide finantsjärelevalvele alluvatele isikutele ettenähtud reeglid üsna sarnased või lähedased (nt tegevus ja organisatsioonilised nõuded). Seepärast on ka põhjendatud sellistele isikutele teenuste osutamise võimaldamine filiaali või piiriülese teenuse osutamise kaudu.</p>
133.1	<p>Eelnõu § 7. Tegevusloa taotlemine. § 111. Tegevuse kooskõlla viimine käesoleva seaduse nõuetega</p> <p>On väga oluline, et riik teeks vahet RAB'i väljastatud tegevusloa alusel tegutseva ja uut luba taotleva ettevõtte taotlusprotsessi vahel. Täna eelnõu teksti kohaselt näeb § 111. lg. 2 ette:</p> <p><i>(2) Virtuaalvääringu teenuse osutaja, kellele on enne käesoleva seaduse jõustumist väljastatud rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse alusel tegevusluba, peab taotlema Finantsinspeksioonilt käesolevas seaduses sätestatud tegevusluba ning viima oma tegevuse ja dokumendid käesolevas seaduses sätestatuga vastavusse 2021. aasta 1. oktoobriks.</i></p> <p>Palun pidage silmas, et täna RAB'i tegevusluba omavad ettevõtted viisid oma tegevuse kooskõlla uute, karmimate nõudmistega alles eelmisel aastal. Sealjuures suurendasid ka osakapitali 2500 eurolt 12 000 eurole (4,8 korda). Eelnõu näeb ette suurendada seda osakapitali veel üle kahe korra, mille tulemusena nõutakse ettevõtjalt vähem kui aastase perioodi jooksul tõsta osakapitali kokku 10 korda. Millega on selline nõue põhjendatud, eriti silmas pidades, et mingeid uusi õigusi planeeritav tegevusluba ettevõtjale ei loo. Samuti ei ole õigusriigile kohane anda heas usus tegutsevale ettevõttele aega uute reeglitega kohanemiseks 3 kuud! Seadusloome õiguskindluse printsiip ei ole tagatud ja suure tõenäosusega asub samale seisukohale ka Riigikohus. Samuti on see ebamõistlik halduskoormus, mille riik püüab asetada ettevõtjale, kes alles aasta tagasi viis enda tegevuse karmimate reeglitega kooskõlla.</p> <p>Teeme ettepaneku muuta § 111, lg. 2 selliselt, et RAB'i väljastatud tegevusloa alusel tegutsev ettevõtte, kes soovib jätkata virtuaalvääringu teenuse osutamist, esitab hiljemalt 01.10.2021 avalduse Finantsinspeksioonile, kes analüüsib ettevõtja poolt RAB'ile loa taotlemiseks esitatud dokumendid ja puuduste avastamisel saadetakse loa omanikule ettekirjutus, mis sisaldab täiendamist või esitamist vajavate dokumentide nimekirja. Samuti on aastaaruanded Finantsinspeksioonile kättesaadavad.</p>	Osaliselt arvestatud/selgitatud	<p>Rakendussätetega on võrreldes eelnõu esimese versiooniga ettenähtud pikem aeg tegevusloa taotlemiseks ja oma tegevuse kooskõlla viimiseks uue seaduse nõuetega.</p> <p>Mis puudutab osakapitali tõstmise nõuet, siis EL ühisrahastusmääruses on ette nähtud minimaalne omavahendite nõue summas 25 000 eurot; sealjuures juhime tähelepanu ka sellele, et EL krüptovaraturgude määruses on krüptovaradega seotud teenuste osutajate kapitalinõuded sõltuvalt teenuse liigist alates 50 000 kuni 150 000 eurot.</p> <p>Seda miks FI ei saa väljastada lihtsustatud korras lube neile, kel on varasemalt olemas RABi luba, on selgitatud eespool. Lühidalt – FI ja RAB on täiesti eraldiseisvad ja erinevate ülesannetega järelevalve organid.</p>

133.2	<p>§ 7, lg. 1, punktid 1-3 - E-riigile oleks kohane Eestis registreeritud ettevõtte kohta avalike andmete võtmine riiklikest andmebaasidest. Mis on selle põhjenduseks, et see koormus pannakse ettevõtjale, kes on need andmed juba riigile esitanud?</p>	Selgitatud	<p>Põhikirja kui ka omavahendite olemasolu kohta tõendite esitamise kohustus (punktid 1 ja 3) on ette nähtud nii EL ühisrahasustamääruses kui EL krüptovarade määruse eelnõus, seega sellest nõudest ei ole mõistlik nendel kaalutlustel kõrvale kalduda. Seevastu punkt 2, milles käsitletakse asutatava äriühingu tegevusloa taotlemist, on Finantsinspeksioonil märksa keerulisem asutatava äriühingu asutamislepingut või –otsust saada, kuivõrd need dokumendid ei ole äriregistris avalikud. Tegevusloa taotlemisel tuleb lähtuda ka sellest, et taotlejale on vähem koormavam esitada juba temal olemasolevad andmed ja dokumendid, kui kohustada järelevalveasutust neid ise koguma. Lisaks peab tegevusluba menetleval asutusel olema kindlus, et temale esitatud andmed on kehtivad kogu ajaperioodi vältel, mil tegevusloa andmise protsess kestab (vt ka lisatud eelnõu § 9 lg 5) – seda kindlust ei saa tekkida, kui järelevalveasutus peab ise nimetatud andmeid ja dokumente koguma.</p>
133.3	<p>§ 7, lg. 5 – Eelnõu paragrahvis 8 kirjeldatud ei ole asjakohane virtuaalvääringu teenuse pakkuja ega ka iduettevõttele. Tehnoloogiad muutuvad kiiresti, samuti otsitakse pidevalt uusi ja paremaid lahendusi ning ettevõtte peab olema kiiresti võimeline reageerima turul toimuvale. Kui iga muudatust peab Finantsinspeksioonis kooskõlastama, siis selline tegevus ei ole jätkusuutlik.</p>	Selgitatud	<p>Finantsinspeksioonil tuleb loa taotlemisel hinnata taotleja poolt esitatud äriplaani eeskätt seetõttu, et veenduda äritegevuse vastavust õigusaktidele ja taotletavatele lubadele. Kui taotlejal oleks lubatud muuta oma äriplaanis sisalduvat teavet ilma Finantsinspeksiooni teavitamata, muutuks viimase poolt läbiviidav hindamise protsess ebamõistlikult koormavaks, kuna eeldaks teabe kontrollimist ka muudest allikatest.</p>
133.4	<p>§ 7, lg. 1 punktid 6; 7; 9; 10 – Kuna punktides nimetatud eeskirjad ja reeglid peavad vastama seadusele, siis võiks Finantsinspeksioon koostöös Eesti Krüptoraha Liiduga koostada vastavate dokumentide näidisvormid. See hoiaks oluliselt kokku aega lubade menetlemisel kui avastatakse puudused.</p>	Selgitatud	<p>Nimetatud küsimus ei kuulu eelnõu reguleerimisalasse ning see tuleb lahendada eelnõu väliselt Krüptoraha Liidu ja Finantsinspeksiooni koostöös.</p>
133.5	<p>§ 7, lg. 1 p. 12 – Jälle peaks tegema vahet Eestis registreeritud ettevõtjate, alles asutamisel ja välismaiste vahel, sest punktis nõutavad andmed on Eestis registreeritud ettevõtete kohta riigil olemas.</p>	Selgitatud	<p>Ülaltoodud märkuste 133.2 ja 133.3 kohta kirjutatud selgitused on kohaldatavad ka selle punkti juures.</p>
133.6	<p>§ 7, lg. 1 p. 16 ja 17 – Enne millegi kohustuslikuks muutmist tuleks veenduda, et Eestis on piisavalt vandeaudiitoreid, kes võtaksid virtuaalvääringu teenusepakkujaid auditeerima. Teeme ettepaneku viia eelnõusse asjakohane erisus.</p>	Selgitatud	<p>Eelnõu koostajate andmetel on juuni 2021.a seisuga Eestis 456 ettevõtjat, kes omavad kehtivat virtuaalvääringu teenuse ja/või virtuaalvääringu rahakoti teenuse tegevusluba. Nimetatud ettevõtjatest neljal on ülevaatus kohustus ning vaid ühel auditi kohustus. Nimetatud viiel ettevõtjal on kõigil vastava teenuse osutamiseks tellitud (erinev) audiitor-ettevõtja. Seega tundub, et Eestis on ühelt poolt üsna madal nõudlus või vajadus audiitorkontrolli ja/või ülevaatus teostamiseks, ning olemas on ka</p>

			vandeaudiitorid, kes vastavat tööd on valmis tegema.
133.7	§ 7, lg. 2, p. 3 – Sõltumatu eksperdi definitsioon on eelnõus puudu, seega pole mõtet seda ka seadusesse lisada enne, kui sellised institutsioonid on loodud atesteeritud/hinnatud/heakskiidetud. Teeme ettepaneku punkt seadusest välja jätta, kuna muudab loa taotlemise võimatuks.	Arvestatud	Vastav eksperdi nõue on asendatud ülevaatega.
133.8	§ 11, lg. 1, p. 7 – Virtuaalvääringu toimimise aluseks olev avalik hajusraamat, muudab teenused kättesaadavaks üle maailma. Märkida loast keeldumise aluseks kavatsuse tegutseda peamiselt välisriigis, on Eesti kui digiriigi jaoks kohatu. Kas pole siis meie ühiseks eesmärgiks eksportida oma kompetentsi ja innovatsiooni? Teeme ettepaneku punkt seadusest välja jätta.	Mitte-arvestatud/ selgitatud	Nimetatud sätte eesmärk on tagada, et käesoleva seaduse alusel tegevusloa taotlenud ettevõtja korraldaks oma tegevust Eestis, mitte ei kasutaks Eesti seadust üksnes loa taotlemiseks. Järelevalveasutusel peab olema võimalus teostada seadusest tulenevaid kontrollifunktsioone, mis muutub võimatuks kui äriühinguga seotud isikud, andmed ja dokumendid asuvad mujal kui Eestis. Selles osas on täpsustatud ka seletuskirja.
133.9	§ 11, lg. 1, p. 10 – Paljud pangad ja makseasutused soovivad enne näha tegevusloa kui on nõus maksekonto avama. Seega on sellise nõude esitamine ebaasjakohane. Teeme ettepaneku see punkt seadusest välja jätta.	Mitte-arvestatud	Vt eespool olevaid selgitusi selles osas.
134.	Eelnõu § 13, lg. 2, p.1 – Teeme ettepaneku pikendada punktis nimetatud tähtaega poole aasta võrra 1 aastani. Tehnilise lahenduse üleshitamine ja testimine võib võtta aega, samas pole mõtet seda enne arendada kui luba käes. lg. 2, p. 9 – Palun sõnastuses täpsustada, milliseid kohustusi silmas peetakse? lg. 2, p. 1 – Kuidas selline eesmärk kõrvale hiilida kindlaks tehakse? Kas on teada mõni veel rangem jurisdiktsioon?	Osaliselt arvestatud, selgitatud	§ 13 lõike 2 punktis 1 toodud tähtaega on pikendatud ühe aastani. § 13 lõike 2 punktis 9 on silmas peetud seda, kui objektiivselt on võimalik väita, et teenuseosutaja ei suuda täita neid kohustusi, mida ta omale on võtnud. Suhteliselt lai sõnastus on tingitud sellest, et hinnang peab olema juhtumipõhine. Näiteks kui krediidi-põhise ühisrahastusteenuse osutaja lubab oma klientidele vastava turu keskmisest mitu korda kõrgemat intressi, siis peaks ta suutma seda põhjendada, vastaval juhul võib järgneda tegevusloa kehtetuks tunnistamine.
135.	Eelnõu § 18 – Selgelt peaks vahet tegema virtuaalvääringu teenusepakkuja ja teiste seaduses reguleeritavate vahel.	Mitte-arvestatud	Tagasisides ei ole välja toodud, miks virtuaalvääringu teenuseosutajale ei peaks kohaldatama olulise osaluse teavitamise regulatsiooni.
136.	Eelnõu § 25 – Teenuse osutamine välisriigis – virtuaalvääringu teenuse pakkuja teenused on piiriülevalt kättesaadavad tervele maailmale. Ettevõttes kehtestatud geograafilise riski kriteeriumid määravad, milliste riikide kodanikele teenust pakutakse ja millistele mitte. Isegi, kui teenust kavatakse osutada EU liikmesriikide elanikele/residentidele/ ettevõtetele, on kirjeldatud dokumentatsiooni maht ebarealistlikult mahukas ja ebaasjakohane. Samuti ei selgu eelnõust, mida peetakse silmas piiriülese teenuse osutamise all? Filiaali avamise puhul on see igati arusaadav. Teeme ettepaneku eemaldada paragrahvist piiriülene teenuse osutamine.	Osaliselt arvestatud, selgitatud	Nii eespool märkuse tabelis kui ka seletuskirjas on selgitatud piiriülese teenuse osutamist käesoleva seaduse kontekstis. Lisaks on eelnõus nõ leevendatud osasid nõudeid, mis välisriigis tegutsemisega kaasnevad, sh kustutatud on mh § 25 lg 1 p 3 viide organisatsioonilisele struktuurile, punkt 4 tervikuna ning lõike 2 teine lause.
137.	Eelnõu § 26, lg 1, p. 2 – Kes ja milliste kriteeriumite alusel hindab vajalikus mahus aega? Kuna tegemist on jällegi subjektiivse hinnanguga, siis oleks see parem eelnõust eemaldada.	Arvestatud	Ajakriteerium eelnõu §-st 27 kustutatud.

138.	Eelnõu § 25, lg 2, p. 3 Teeme ettepaneku täiendada eelnõu teksti järgmiselt: samuti kui tema suhtes on kohaldatud viimase viie aasta jooksul seaduses või kohtulahendis ärikeeldu... Selgitus: Eelnõus on isegi kuritegude kustumise korral võimalik juhtorgani liige olla, aga ärikeelu kohaldamine on justkui igikestev. See on ettevõtlusvabaduse tõsine riive.	Osaliselt arvestatud	Sisuliselt nõustume, et kui ärikeeld ei ole enam kehtiv, siis see ei peaks olema aluseks isiku maine hindamisel ning seeläbi ka teenuseosutaja juhtorgani liikmena tegutsemise piiramisel. Samas aga ei ole kuidagi põhjendatud tuua eraldi esile ärikeelu viieaastane niinimetatud kehtivus käesoleva seaduse mõistes, sest isiku suhtes kohaldatakse ärikeeldu pankrotimenetluse lõppemiseni, st niikaua kuni tema poolt põhjustatud tagajärjed on võimalikult suures ulatuses heastatud (pankrotiseaduse § 91 lõiked 1 ja 2). Lisaks ei läheks viieaastase perioodi ettenägemine eelnõus kokku sama paragrahvi lõikega 3, mis annab kohtule õiguse kuriteo toimepanemise puhul ärikeeldu pikendada. Eelnevast tulenevalt on eelnõus jäetud viide kehtivale ärikeelule.
139.	Eelnõu § 30 – Sisekontroll ja vastavuskontrolli funktsioon – virtuaalvääringu teenusepakkuja peaks tooma välja erandi, et nimetatud kohustus tekib alates mingist käibest. Vastasel juhul peab alustaval krüptoettevõttel olema palgal hulk töötajaid, kes tegelikult midagi ei teegi, kuna plokiahelal põhinev tehnoloogia tagab ise paljude funktsioonide erapooletu ja vastavalt seadistatule toimimise.	Mitte-arvestatud/selgitatud	Sellise künnise või erandi ettenägemine on suhteliselt komplitseeritud (mis on optimaalne künnis?). Lisaks ei ole sellist lähenemist ette nähtud ka muude finantsjärelevalve subjektide puhul. Nii sisekontrolli kui vastavuskontrolli funktsiooni olemusolu on aga nõ põhinõue, mis on ette nähtud kõikidele subjektidele.
140.	Eelnõu § 31. Teenuseosutaja töötaja kohustus Finantsinspektsiooni teavitada – igasugune pealekaebamisele õhutamine viitab NSVL aegsele “kõik valvavad kõigi järgi” kommete. Töötajal on lihtne sellist kohustust pahauskselt ära kasutada. Soovitame selle eelnõust välja jätta.	Selgitatud	Antud märkuse taust ei ole asjakohane – selline nõue/režiim on tavapärane nii EL liikmesriikide ja EL õiguse regulatsioonis. Vastavad teavitamise kohustused on sätestatud täna ka muudele subjektidele – pankadele, investeerimisühingutele ja fondivalitsejatele. Tegemist on ikkagi lõpuks vahendiga, mis aitab ära hoida klientide vahenditega toimepandavaid rikkumisi. Nimetatud säte põhineb vilepuhujate direktiivil 2019/1937.
141.	Eelnõu § 32, lg. 1 – Teeme ettepaneku sõnastada selgelt, mida peetakse silmas Finantsinspektsioonile kättesaadavuse all.	Selgitatud	„Finantsinspektsioonile kättesaadav“ tähendab, et Finantsinspektsioonil peab olema praktikas ka võimalus ligi pääseda andmetele, mis on Finantsinspektsiooni poolse kontrolli objektiks. Selline kättesaadavus on näiteks välistatud juhul, kui andmed asuvad välisriigi serveris, kuhu Finantsinspektsioonil pole võimalik ligi pääseda; kui andmed on krüpteeritud ilma võimaluseta neid dekrüpteerida, jne. Täiendatud seletuskirja asjaomase sätte selgitust (§ 33 lg 1).
142.	Eelnõu § 37, lg. 1 – Virtuaalvääringu teenusepakkujad kasutaksid meeleldi Eesti pankade teenuseid, paraku just Finantsinspektsiooni vastumeelsusele viidates kontod kinni pandud või keeldutud neid avamast. Kas see olukord	Selgitatud	See sõltub kõige enam pankade riskisust. Eelnõu koostajad loodavad, et täiendavate tegevusnõuete ettenägemine suurendab pankade valmidust

	muutub uue loa saamisel?		selle sektori ettevõtjatele teenust pakkuda.
	lg. 3 – Virtuaalvääringu rahakott ei ole samastatav pangakontoga, mille number on püsiv. See võib muutuda iga järgmise tehinguga. Lõikes nõutav andmemaht ujutab Finantsinspektsiooni kasutu teabega üle, mis on järgmisel hetkel juba aegunud. Kuna sagedamini kasutatavad plokiahelad on avalikud, siis on arusaamatu, mis sellise walleti aadressi saatmine üldse võiks anda? See lõige ei kanna endas mingit informatiivset väärtust järelvalvaja jaoks.	Selgitatud	Siin on mõeldud virtuaalvääringu rahakoti avalikku võtit.
143.	Eelnõu § 39 , lg. 6 ja 7 – Mõlema lõike sõnastus on absoluutselt ebamäärane. Kasutades mõistet „omal arvel“ tuleb see ka defineerida.	Selgitatud	„Oma arvel kauplemine“ põhineb väärtipaberitureregulatsioonil, kuid see tähendab tehingut, mis täidetakse teenuseosutaja bilansis olevate varade arvel, ehk teisisõnu nagu teenuseosutaja oleks tehingu ise teinud oma vahendite arvel. Nimetatud tehingute tegemine on piiratud, sest teenuseosutajal on oma poolt hallataval platvormil võimalik kasutada suurt hulka andmeid, et ise suunata instrumentide hindu, nendega seotud trende, jne. Nimetatud säte virtuaalvääringu teenuse osutajate jaoks põhineb ka EL krüptovarade määruse eelnõu artikli 68 lõikel 3.
144.	Eelnõu § 43 , lg. 2 – Ebakompetentne sõnastus. Sellist äririski ei saa seadus ettevõtjale panna. Oletame, et klient annab korralduse tehinguks, aga ei kanna virtuaalvääringut teenusepakkuja, kuigi süsteem on korralduse juba fikseerinud, vaid teeb seda oluliselt hiljem kui kurss on muutunud. Sellisel juhul ei saa nõuda teenusepakkujalt korralduse täitmist korralduse andmise hetkel kehtinud hinnaga, vaid plokiahelas fikseeritud virtuaalvääringu ülekande tegemisest piisava arvu kinnituste saamise hetke hinnaga. Samuti on igal teenusepakkujal kasutajatingimustes kirjas, mis hetke hinda arvestatakse ja kust see hind arvutatakse. Tegemist ei ole FIATiga, kus on keskpanga kurss fikseeritud. Näha on, et seaduse kirjutaja ei ole virtuaalvääringutega kursis.	Osaliselt arvestatud	Sõnastust on muudetud täpsemaks; säte põhineb EL krüptovarade määruse eelnõu artikli 69 punktil 3.
145.	Eelnõu § 66, lg. 1 – Millega on põhjendatud virtuaalvääringu teenusepakkuja osakapitali miinimumnõude tõus 10 korda vähem kui aasta jooksul	Selgitatud	Vt eespool toodud selgitusi.
	lg. 3 – Millega on põhjendatud keskdepositooriumi nõue? Teeme ettepaneku see virtuaalvääringu pakkujate osas välja võtta.	Arvestatud	Keskdepositooriumi nõue on eelnõust kustutatud.
146.	Eelnõu § 72 – Audiitorkontroll – Ei saa panna kohustust auditeerimiseks kui Eestis puuduvad audiitorid, kes virtuaalvääringu teenusepakkujaid vabatahtlikult auditeeriks.	Selgitatud/ Osaliselt arvestatud	Eelnõu koostajate andmetel on juuni 2021.a seisuga Eestis 456 ettevõtjat, kes omavad kehtivat virtuaalvääringu teenuse ja/või virtuaalvääringu rahakoti teenuse tegevusluba. Nimetatud ettevõtjatest neljal on ülevaatus kohustus ning vaid ühel auditi kohustus. Nimetatud viiel ettevõtjal on kõigil vastava teenuse osutamiseks tellitud (erinev) audiitor-ettevõtja. Seega tundub, et Eestis on ühelt poolt üsna madal nõudlus või vajadus audiitorkontrolli ja/või ülevaatus teostamiseks, ning olemas on ka vandeaudiitorid, kes vastavat tööd on valmis tegema.

			Siiski on eelnõuga audiitorkontrolli kohustuse ulatust üksjagu vähendatud (vt § 78 lg 4).
--	--	--	---

SPECTRO FINANCE OÜ			
147.	<p>Spectro Finance OÜ Krüptoraha Liidu aktiivse liikmena tunnustab Eesti riigi tahet reguleerida virtuaalteenuste osutamist. Alates 2020 aasta 1. juulist on kõik tegevuslitsentsi omavad virtuaalteenuste osutajad kohustatud vastama rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduses sätestatud varasemast karmimatele nõuetele nii tegevuse kui teenuse osutaja isiku osas. Proaktiivse teenuse osutajana jälgime pidevalt Rahapesuvastase töögrupi (FATF) seisukohti ja soovitusi virtuaalvääringute osas ning püüame oma ettevõtte sisekordi viidatud seisukohti arvestades kaasajastada.</p> <p>Hinnates ettevalmistatud ühisrahastuse ja muude investeerimisinstrumentide ning virtuaalvääringute seaduse eelnõu (edaspidi nimetatud ka Eelnõu) näib, et Eelnõu püüab muuta Euroopa Liidus läbivat arusaama käsitledes virtuaalteenuse osutajaid, tegelikkuses suuresti virtuaalvääringu virtuaalvääringu- või klassikalise raha vastu ja vice versa vahetamise teenust osutavaid isikuid ja e-rahakotiteenuse osutajaid finantsasutustena. Spectro Finance OÜ hinnangul on väga raske mõista ja toetada Eelnõu ettevalmistajate soovi käsitleda virtuaalteenuste osutajaid klassikaliste finantsasutustena ühes kõigi neile laienevate kohustustega. Seega palub Spectro Finance OÜ kaaluda virtuaalteenuse osutajate käsitlemist senise kontseptsiooni järgi, elik teenuseosutajatena, kes ei ole klassikalises mõistes finantsasutused ja seda alljärgnevatel põhjustel.</p>	Teadmiseks võetud	
I Virtuaalteenuse osutajad kui finantsasutusteks mittekvalifitseeruvad isikud			
148.	<p>FATF'i virtuaalvääringutega seotud seisukoht on ajas arenenud, mis on ka mõisteta, võttes arvesse virtuaalvääringute kiiret arengut, nendega seotud tehnoloogiate arengut ja muutust klientide ootustes, käitumises. 2014 aasta juunist alates, mil FATF võttis vastu raporti "Virtual Currencies, Key Definitions and Potential AML/CFT Risks (https://www.fatfgafi.org/media/fatf/documents/reports/Virtual-currency-key-definitions-and-potential-aml-cfrisks.pdf), ei ole põhiarusaam muutunud. Viidatud raportis ütleb FATF selgelt, et virtuaalvääringud ei oma samasuguseid jooni nagu traditsioonilised vääringud, nimelt ei ole need välja antud või garanteeritud ühegi jurisdiktsiooni poolt ja nad täidavad väärtuse funktsiooni üksnes kokkuleppel konkreetsete virtuaalväärtuste tegelike kasutajatega. Kuigi 2014 aastast on tänaseks omajagu aega möödunud, et peeta virtuaalvääringuid endiselt nn klassikaliseks rahaks.</p> <p>Samasugust arusaama toetavad erinevad finantsasutused. Näiteks Euroopa Väärtpaberiturujärelevalve (ESMA), Euroopa Pangandusjärelevalve (EBA) ja Euroopa Kindlustus- ja Tööandjapensionide Järelevalve (EIOPA) on 2018. aastal hoiatanud tarbijaid nn virtuaalvaluuta ostmise ja/või omamise suurte riskide eest (https://fi.ee/et/uudised/esma-eba-ja-eiopa-hoiatavad-tarbijaid-virtuaalvaluutariskide-est). Kolme järelevalveameti hinnangul on kõnealune valuuta väga riskantne ega ole üldjuhul tagatud ühegi materiaalse varaga</p>	Teadmiseks võetud/selgitatud	Märgime, et Rahandusministeeriumi eesmärk on käesoleva eelnõuga lähtuda nii palju kui võimalik tulevases EL krüptovarade regulatsioonist ehk näha ette käesolevaga samaväärsed nõuded nagu plaanitakse EL tasemel. See lihtsustab ka määrusega ette nähtavatele normidele üleminekut juhul kui EL regulatsioon vastu võetakse ja rakendub.

	<p>ning on ELi õigusaktidega reguleerimata, mistõttu ei pakuta tarbijatele mitte mingit õiguskaitset.</p> <p>On laialtlevinud arusaam, et finantsturu osalised ei peaks osalema tegevustes või pakkuma virtuaalväärtustega seotud teenuseid, vaid peaksid tagama oma tegevuse eraldatuse igasugustest virtuaalvääringutega seotud tegevustest.</p> <p>Eesti Pank on samuti väljendanud oma arusaama 15.01.2018 artiklis “Krüptovarad- mull või tulevik” (https://www.eestipank.ee/blogi/kruptovarad-mull-voi-tulevik), leides, et niinimetatud krüptovaluutade puhul on tähtis mõista, et need ei suuda täita vähemalt kahte klassikalisele rahale vajalikku omadust – väga hüplik ja kontrollimatu hind ei lase neil toimida ei stabiilse väärtuse hoidjana (ingl store of value) ega tõhusa maksevahendina (means of payment). Seetõttu on eksitav kutsuda bitcoin’i ja selle analooge krüptorahaks. Pigem võiks kasutada terminit „krüptožetoon“ või „krüptovara“.</p> <p>Täna on Euroopa Komisjoni poliitika “Plokiahela õiguslik ja regulatiivne raamistik” (https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/legal-and-regulatory-framework-blockchain) küll alles eelnõu tasandil, kuid sellest on üheselt välja loetav arusaam, et Euroopa Liidu riigid peaksid ühiselt jõudma seisukohale, milline on plokiahela tehnoloogiatele kohalduv õiguslik raamistik ning millised on miinimumnõuded virtuaalteenuse osutajatele. Eelnõu kohaselt toetab Euroopa Liit üleeuroopalist raamistikku ning loodab vältida õiguslikku ja regulatiivset killustatust. Täpselt sellise killustatuse poole Rahandusministeerium oma Eelnõuga püüdleb, olles esimesena Euroopas käsitlemas virtuaalteenuse osutajaid finantsasutustena.</p>		
II Täiendavad kommentaarid ja märkused Eelnõul			
149.	<p>Ebarealistlik ajakava. Analüüsides Eelnõud detailsemalt ei ole kõiki mõistlikke jõupingutusi rakendades võimalik järgida Eelnõus sisalduvat kohustust tagada virtuaalteenuse osutajate Eelnõu nõuetele vastavus 1. oktoobriks 2021.</p> <p>Kokkuvõtlikult peaks virtuaalteenuse osutaja Finantsinspektsiooni menetlustähtaegu arvestades jõudma hiljemalt 30. juuniks koostada 17 uut regulatsiooni, lasta sõltumatul eksperdil hinnata oma kasutatavaid tehnoloogilisi lahendusi ja küberturvalisust, nimetada teise sobiva juhatuse liikme, suurendada osakapitali jms, saamaks tegevusloa 1. oktoobriks 2021. Nõuetega seotud kulud on ettevõtjale märkimisväärsed ning kohustus kõik nõuded täita väga lühikese ajagraafiku raames tõstab kulusid veelgi.</p> <p>Teostatava tähtajana, eeldusel, et kõik nõudmised säilivad Eelnõus toodud kujul ja ei muutu veel töömahukamateks, on mõeldav 1. jaanuar 2022.</p>	Arvestatud/ selgitatud	Eelnõu kohaste nõuete rakendumist on edasi lükatud.
150.	Eelnõu § 7 lg 2 p 3- ei ole arusaadav, kes võib olla sõltumatu ekspert, kelle hinnang tuleb tegevusloa taotlusele lisada. Selgitada, kuidas eksperdi sõltumatust hinnatakse ja milline on kõnealuse ekspertiisi teostamiseks vajalik pädevus.	Arvestatud/ selgitatud	Tegemist peaks eelkõige olema IT ja audiitori taustaga isikuga. Vastav nõu on aga koormuse vähendamise huvides eelnõust välja jäetud.
151.	Eelnõu § 8 - ei ole põhjendatud, millistel kaalutlustel peab täna realselt tegutsev ettevõtja koostama aeganõudva äriplaani. Iga nõude täitmise taga on reaalne töö-, raha- ja ajakulu ning Eelnõu koostajal tuleb hinnata, kas paberil kirjapandu ka tegelikult vajalik on olukorras, kus nõude	Mitte- arvestatud/ selgitatud	Äriplaan on sisuliselt iga ettevõtmise aluseks. Järelevalve subjektide puhul on see aga veelgi tähtsam – see annab järelevalve organile arusaama, kas ka plaanitava teenuse osutamine on ikka

	täitmine eeldab märkimisväärset ressursikulu.		tegelik plaan ja kas selle osutamine ka praktikas läbi mõeldud. Lisaks sisuliselt riskitakse klientide kui kolmandate isikute rahaga. Tuleb selgelt ette näha, kuidas mingid riskid maandatakse.
152.	Eelnõu § 11 lg 1 p 5 - selgitada, mida peetakse taotleja ja teise isiku vaheliseks märkimisväärseks seoseks, mis takistab taotleja üle piisava järelevalve tegemist, tänane sõnastus jätab haldusorganile liialt suure kaalutusõiguse, selgitamata mingilgi määral, mida taolise seose all silmas peetakse. Samasisuline kommentaar Eelnõu § 13 lg 2 p 12 osas.	Selgitatud	Eelnõu §-i 5 on lisatud lõige 9, mille kohaselt lähtutakse märkimisväärse seose määramisel väärtpaberituru asjaomastes sätetes sätestatust (konkreetselt on märkimisväärse seose mõistet avatud VPTS §-s 8 ²).
153.	Eelnõu § 33 lg 1 p 5 - normi sisu, mille kohaselt võib tegevusi üle anda kolmandale isikule, kui tegevuse edasiandmine ei põhjusta olukorda, kus teenuseosutaja ei tegele reaalselt temale edasi antud tegevuse osutamisega, ei ole arusaadav, ka seletuskiri ei ava konkreetse normi mõtet.	Arvestatud	Eelnõu sõnastust on korrigeeritud.

OBLICITY ESTONIA OÜ			
154.	<p>Meie hinnangul viiks UMIVS jõustumine väljapakutud kujul sisuliselt kõik planeeritud reguleerimisalasse jäävad ettevõtted Eestist välja ning Eesti turule pakutaks edaspidi vastavaid teenuseid ainult välisriikidest ilma adekvaatse tarbija- ja investorkaitseta. Usume, et see ei ole olnud UMIVS eesmärk.</p> <p>Käesolevaga saadame UMIVS-le meie praktikal põhinevad kommentaarid, mis aitavad kaasa UMIVS eesmärgi saavutamisele samal ajal iduettevõtetele, VKE-dele ja plokiahela tehnoloogiale ülemääraseid takistusi kehtestamata. Märgime siinkohal, et meile teada olevalt saadavad teised turuesindajad teile põhjalikke ning detailseid kommentaare UMIVS paragrahvide kaupa. Me ei soovi neid kordama hakata, mistõttu oleme järgnevalt keskendunud ainult struktuursetele ettepanekutele.</p> <p>Meie kommentaaridele konteksti loomiseks soovime alustuseks üle korrata Eesti positsiooni UMIVS reguleerimisalas:</p> <ul style="list-style-type: none"> • OECD on varasemale VKE-de rahastamise kompetentsile lisaks juurde loonud uue teadmiskeskuse plokiahela tehnoloogia ja virtuaalvarade riskide analüüsimiseks ning potentsiaali rakendamiseks. EL on asja vastu võtnud ühisrahastuse regulatsiooni ning avaldanud virtuaalvarasid reguleeriva MiCa paketi eelnõu. OECD ja EL näevad plokiahela ja virtuaalvara innovatsioonivõimalusi tervishoiust kliimaneutraalsuse projektideni, erilise tähelepanu all on lisaks VKE-de ligipääs kapitali kaasamisele; • ECB on alustanud plokiahela tehnoloogiat kasutava virtuaalse euro projektiga, milles osalevad Eesti Pank ning plokiahela tehnoloogiat arendav Eesti GuardTime; • Kõik suuremad pangad (nt JP Morgan Chase) ja mitmed muu valdkonna ettevõtted (nt BMW) on jõudnud plokiahela ning virtuaalvara projektidega ärikasutuseni. Regionaalselt olulised ettevõtted peavad nendega sammu (nt AirBaltic aktsepteerib nüüd tasumist virtuaalvääringuga); 	Teadmiseks võetud	

	<ul style="list-style-type: none"> Eestis tegutsevad OECD hinnangul ühed maailma kõige innovaatilisemad FinTech iduettevõtted ja toimib hästi ka uudne või alternatiivne rahastus; Eestis on üks kõrgeimaid alternatiivsete investeringute osakaale per capita; Eestis on kõige rohkem „üksisarvikuid“ per capita; Kõik viimasel ajal Eestis avalikkuse tähelepanu pälvinud alternatiivse rahastusega kaasnenud skandaalid on seotud vahendajatega (nt Envestio, Erial, Investorite Liit) ning suurte summadega (üle EUR5M). Ükski oluline skandaal pole seotud üksiku väikese (alla EUR5M) rahakaasaja või algusfaasis teenust pakkuva iduettevõttega; Eesti seadusandjal ja regulaatoril on maailma parim ligipääs virtuaalvarade teenusepakkujate ärimudelitele, riskidele ja potentsiaalile (RAB täielikule kontrollile ja auditeerimisele on allutatud umbes 400 tegevusloaga teenusepakkuja). 		
	<p>Meie hinnangul võib Eesti positsiooni kokku võtta järgmiselt. Eestile on märkimisväärset edu toonud vähese halduskoormusega avatud ettevõtluskeskkond, mis on aidanud alustada ja kasvada suurt lisandväärtust loovatel ettevõtetel. Edu jätkumiseks on vajalik hoida turule sisenemise barjäär madalal ning keskenduda finantsregulatsiooni karmistamisel ja järelevalve tugevdamisel ettevõtetele, kes ei soovigi ausat äri teha (eelkõige suurte käibemahtudega vahendusplatvormid, mille ärimudel on üles ehitatud põhimõttel „kuni saab“). Tulevikku silmas pidades on Eestile oluline kasvatada erasektori ja riigi kompetentsi alternatiivse kapitalituru, virtuaalvääringute ja plokiahela tehnoloogia valdkonnas – iduettevõtete riskide ja põrumisteta ei kasva kuskilt uut plokiahela ZeroTurnarounds, virtuaalvääringu Transferwise ega investeerimisinstrumentide Funderbeam Marketsit. Juhime tähelepanu, et juba praegu Eestis ei ole ellu viidud ühtegi täielikult reguleeritud plokiahela tehnoloogiaga seotud väärtpaberiprojekti (nt Saksamaa kiitis esimese tokeniseeritud avaliku väärtpaberi heaks 2019) ning ainus teadaolev Eestiga otseselt seotud projekt realiseeriti hiljuti Montenegros – tekkima hakkab tugev mahajäämus just keerulisema ja seeläbi suurema lisaväärtusega FinTech osas.</p>	Teadmiseks võetud, selgitatud	Nimetatud edu on olnud suuresti ettevõtjate endi jaoks, kes on saanud toimetada suhteliselt vähese halduskoormusega (võrreldes teiste finantsjärelevalve subjektidega), kuid teisalt on see toonud kaasa arvestatavaid riske riigi enda jaoks (mh kajastatud ka 2020-2021. aastatel läbi viidud riiklikus riskihinnangus).
Ettepanekud UMIVS muutmiseks:			
155.	Diferentseerida selgelt erineva riskiastmega subjektide nõuded, vastavalt nende potentsiaalsele ohule finantssüsteemile ning võimekusele organisatoorseid nõudeid täita:	Teadmiseks võetud	
155.1	a. välistada UMIVS kohaldumisel väikefondi valitsejad sõltumata sellest, kas nad võimaldavad oma kodulehel teha investoritel tehinguid valitsetava fondi osakutega viisil, mis kvalifitseeruks UMIVS § 5 lg 3 mõttes finantsvahendusplatvormiks. Väikefondi valitsejad on reguleeritud IFS-ga ning puudub praktiline vajadus kehtestada neile konkureerivaid nõudeid UMIVS-ga;	Mitte-arvestatud/ selgitatud	See on eraldi hindamise koht, kas teatud teenus kvalifitseerub fondivalitsemiseks või hoopis mõneks käesoleva eelnõuga ettenähtud teenuseks. Märkime, et investeerimisfondi valitsemine või täpsemalt väikefondi tegevus on teistsugune finantsvahendusplatvormi tegevusest. Investeerimisfond moodustatakse üldjuhul nõ vara kogumina ja riskide hajutamiseks erinevate investeringute vahel, kus investor ise on passiivne (s.t. ei osale ise aktiivselt investeringute juhtimises, vaid seda teeb ikkagi fondihaldur).

			Finantsvahendusplatvorm (sh ühisrahastusplatvorm) on samas vahend, millel investor tüüpiliselt saab ise investeerimisotsuseid teha s.t. teeb ise konkreetse valik, millisesse üksikobjekti ta oma raha paigutab. Seega leiame, et puudub vajadus eelnõu kohaldumisala niimoodi täpsustada.
155.2	b. kohaldada UMIVS nõudeid rahakaasajatele, mille tegevus ei kvalifitseeru täna VTPS alusel avalikuks pakkumiseks (eelkõige EUR 2,5M piirmäära või 150 investori piiri tõttu), ainult UMIVS 5. peatüki 3. jagu. Seejuures ei tohiks omada tähtsust, kas rahakaasaja võimaldab oma kodulehel teha investoritel tehinguid iseenda investeerimisinstrumendiga viisil, mis kvalifitseeruks UMIVS § 5 lg 3 mõttes finantsvahendusplatvormiks. Sellised projektid on elulise tähtsusega iduettevõtetele ja VKE-dele alternatiivsele kapitalile ligipääsemisel ning nende puhul puudub praktiline vajadus kehtestada uusi nõudeid, kuna üksikute väikeste projektidega ei ole praktikas probleeme;	Osaliselt arvestatud/selgitatud	Eelnõus on ettenähtud vastavad künnised – 1 mln ja 5 mln eurot. See lähenemine on nii EL väärtpaberiprosppektirežiimis, EL ühisrahastuse regulatsioonis kui ka tulevas EL krüptovarade regulatsioonis.
155.3	c. kohaldada virtuaalvääringu raha vastu (ja vastupidi) vahetamise teenusele valuutavahetuse teenuse nõudeid. Tegemist on väga lihtsakoelise teenusega, kus klient kannab raha või virtuaalvääringu teenusepakkuja ja saab kohe vastu virtuaalvääringu või raha. Klientide vara ei hoita, virtuaalvääringuid omavahel vahetada ei võimaldata, rahakotiteenus ei osutata. Arvestades virtuaalvääringu mõistet (mitte segamini ajada investeerimistokeniga!), on tegemist sisuliselt kõige tavalisema valuutavahetusega. Puudub põhjus reguleerida neid tavalisest valuutavahetusest erinevalt, kuna riskid on täpselt samad;	Mitte-arvestatud	EL krüptovarade tulevases regulatsioonis on võetud suund ka krüptovara fiat valuuta või teise krüptovara vastu vahetamiseks.
155.4	d. rahakotiteenuse osutajate nõuded eristada teenuse eesmärgi järgi. Seletuskirja kohaselt on UMIVS kohaldumisalast juba väljas desktop ja cold wallet tüüpi rahakotiteenused, mis on reaalsuses kasutatavad just nimelt suuremate summade hoidmiseks (igasugused internetiga otseühendatud rahakotid on ebaturvalised ning kõik virtuaalvara puudutavad soovitusel suunavad kliente kasutama vähegi suuremate summade korral offline lahendusi). Seetõttu on UMIVS kohaldumisalasse praktikas jäänud kolme tüüpi rahakotiteenused: (a) rahakotiteenused, mis on vajalikud ainult plokiahela tehnilistel põhjustel (nt etherumi plokiahelal välja antud utility token, mille liigutamiseks on vaja omada samas rahakotis virtuaalvääringut ether); (b) rahakotiteenused, mis oma sisult on pigem klientide vara hoidmine tehingute vahelisel ajal; (c) tõelised online rahakotiteenused. Meie hinnangul puudub vajadus täiendavalt reguleerida esimest tüüpi teenusepakkujaid, kuna virtuaalvääringu hoidmine seal rahakotis on puhtalt tehniline vajadus ning summad on väga väikesed. Teist liiki teenus on kõige tõenäolisemalt mingi muu reguleeritud teenuse kõrvalteenus (võrreldav VTPS § 44 p 1). Selliseks põhiteenuseks võib olla makseteenus (rahakott kui osta.ee deposiidikonto), väärtpaberite või valuuta kauplemise teenus (rahakott kui maaklerkonto) või midagi muud sarnast. Sellised rahakott kui kõrvalteenus tüüpi teenused tuleks reguleerida koos põhiteenusega, kuna samal ettevõttel peaks olema olema juba tegevusluba põhiteenuse osutamiseks ning enamuse rahakoti teenuse operatiivseid riske on sellega kaetud. Seega peaks UMIVS kohaldumisalasse jääma ainult kolmandat liiki ehk eraldiseisvad puhtad online rahakoti teenused;	Selgitatud	Käesolevaga on lähtutud EL krüptovarade tulevases regulatsioonist.

155.5	e. kehtestada UMIVS kohaldumisalasse jäävatele subjektidele (see tähendab ühisrahasusteenuse osutajad, muude investeerimisinstrumentide vahendajad, virtuaalvääringu kauplemisplatvormid, puhta rahakotiteenuse osutajad) UMIVS nõuete kahejärguline jõustumine sõltuvalt teenuste mahust. UMIVS ühtse loogika huvides soovitage piirmääraks juba kasutusel olevat 5 miljoni euro piiri. Antud juhul peaks 5 miljonit eurot piirmäär puudutama aastase perioodi jooksul klientidelt ja/või investoritelt saadud vara väärtust (klientide ja/või investorite (virtuaalvääringu-)maksed eelnevalt nimetatud UMIVS subjektile). See tähendab, et UMIVS subjektid saaksid siseneda turule, läbida iduettevõtetele eluliselt olulise MVP faasi ning eelduslikult viia edukalt läbi seed-finance rahastusvooru enne, kui rakenduvad suurte püsikuludega UMIVS organisatoorsed nõuded. Kuni 5 miljoni euro lävendini peaks UMIVS subjektidele kohalduma ainult (a) tegevuse alustamise registreerimine FI-s; (b) RahaPTS nõuded; (c) UMIVS sätted alates 5. peatükist (välja arvatud kapitali ja talituspidevuse nõuded). Kui majandusaasta aruande kohaselt ületab ettevõtte 5 miljoni euro piiri, siis oleks ettevõttel aega majandusaastale järgneva aasta lõpuni viia oma tegevus kooskõlla kõigi UMIVS nõuetega (sh taotleda tegevusluba, verifitseerida äriplaan, palgata täiendavad inimesed, läbida IT-audit, jne). Selline lahendus võimaldaks iduettevõtetel Eestis turule siseneda, annaks FI-le täna puudu oleva ülevaate nende tegevusest ning maandaks Envestio jms kaasuste riski suunamata kogu FinTech sektorit Eestist välja;	Osaliselt arvestatud	Vt eespool toodud selgitust künniste osas.
156.	Loobuda teenuste ja kapitali vaba liikumise põhimõtte piiramisest;		
156.1	a. võimaldada välisriigi ettevõtjatel osutada UMIVS-ga reguleeritavaid teenuseid Eestis piiriüleselt või filiaali kaudu, kui nad täidavad sisuliselt reguleeritavatele teenustele osutatavaid nõudeid (sh RahaPTS nõuete täitmine, klientide asjakohane teavitamine, aruannete esitamine FI-le). Kui riik ei anna välisriigi ettevõtjatele isegi teoreetilist võimalust legaalselt Eestis teenuseid osutada, puudub neil ettevõtjatel igasugune motivatsioon üldse mingeid Eesti nõudeid täita;	Osaliselt arvestatud	Eelnõusse on lisatud § 16.
156.2	b. loobuda UMIVS subjektide osade ja aktsiate väärtpaberikeskregistris registreerimise nõudest, kuna see sisuliselt välistab välisinvestorite kaasamise (on avalik saladus, et Eestis on võimatu välisriigi isikutel väärtpaberikontot avada);	Arvestatud	Eelnõu uuest sõnastusest on vastav nõue kustutatud.
156.3	c. pöörata ümber Finantsinspeksiooni diskretsiooniõigus teenuste osutamiseks välisriikides. UMIVS kohaselt peab igas välisriigis teenuse osutamise alustamiseks saada eelneva loa Finantsinspeksioonilt. Seejuures on Finantsinspeksioonile antud väga lai otsustusõigus ning keelduda võiks näiteks alusel, et sihtriigis ei ole antud valdkond veel reguleeritud ja see ohustab Eesti teenusepakkuja mainet. Finantsinspeksiooni eelnev luba tuleks asendada Finantsinspeksiooni väga piiritletud õigusega keelata konkreetses riigis teenuste osutamine, kui selleks peaks tekkima vajadus (näiteks juhul, kui teenust osutatakse riigis, mida loetakse EL-s kõrge riskiga kolmandaks riigiks ja ettevõtja ei ole tarvitusele võtnud riske maandavaid erimeetmeid);	Mitte-arvestatud	Leiame, et see ei ole põhjendatud. Finantsinspeksioonil võib olla väga keeruline hinnata, kas ettevõtja osutab teenust mõnes konkreetses välisriigis, ning praktikas äärmiselt keeruline saada ülevaadet, millistes välisriikides Eesti tegevusloaga ettevõtja teenuseid osutab. Initsiatiiv tegevuse laiendamiseks välisriiki peaks tulema ettevõtjalt ning saada Finantsinspeksiooni heakskiidu, sest Finantsinspeksioon lõpuks teostab järelevalvet vastava ettevõtja üle.
156.4	d. loobuda MERAS § 19 lg 1 p 7 kontseptsiooni importimisest. UMIVS subjektid on valdavas enamuses iduettevõtted, mis on asutamise alates orienteeritud rahvusvahelisele turule (seda on kinnitatud ka EL	Mitte-arvestatud	Vt eespool toodud selgitusi.

	ühisrahastuse määruuses ning MiCa eelnõus). Mitte ükski Eesti vastava valdkonna ettevõtte ei ole elujõuline ega selle äriplaan teostatav, kui EL 500 miljoni tarbijaga siseturul kehtestada nõue, et Eesti teenusepakkuja valdav osa klientidest peavad olema 1,5 miljoni elanikuga Eestist;		
157.	Viia UMIVS üleminekusätteid kooskõlla tarbijate ja investorite huvidega;		
157.1	a. Pikendada oluliselt tegutsevate ettevõtete üleminekuaja. Meie hinnangul tähendaks väljapakutud kujul UMIVS jõustumine umbes 90-95% subjektide tegevuse lõpetamist Eestis. Raske on näha ärilist motivatsiooni planeeritud nõuete täitmiseks nii lühikese aja jooksul olukorras, kus nad saavad sisuliselt sama tegevust jätkata naaberriigis tänastel tingimustel. Sellises olukorras tekib paratamatult küsimus, mis saab erinevatel platvormidel ja rahakottides olevast varast. Kui sellised teenusepakkujad „tõmbavad juhtme välja“ 31.12.2021, siis tekib tõeline kaos ning klientidel on sisuliselt võimatu midagi tagasi saada. Seetõttu on tarbijate, investorite ja riigi huvides motiveerida ettevõtteid kohanema ning tegevust jätkama Eestis. Eelnevast tulenevalt peaks kõigile tegutsevatele teenusepakkujatele andma üleminekuks aega vähemalt kuni 31.12.2022, kombineerides seda koheselt jõustuva tegevuse registreerimise ja kvartaliaalsete aruannete esitamise kohustusega. See motiveeriks ettevõtteid valima kolimise asemel uute nõuetega kohanemise ning annaks samal ajal riigile informatsiooni riskianalüüsiks kaose ärahoidmiseks;	Arvestatud	Eelnõu rakendamist on edasi lükatud.
157.2	b. Pikendada oluliselt virtuaalväringu teenustega seotud üleminekuperioodi ning keskenduda formaalsete nõuete (nt vaidlused juhatuse asukoha ja kontori sobivuse üle) asemel klientide isikutuvastamise ja rahapesu tõkestamisega seotud küsimustele. Virtuaalväringu teenusepakkujad on äsja 2020. aastal läbinud täismahus loamenetluse RAB-s, mis muuhulgas sisaldas osakapitali tõstmist, notariseeritud dokumentide esitamist ja kõike muud. Kahe aasta jooksul ükskõik millisel tegevusalal kahe täismahus loamenetluse läbimise nõudmine, mille jooksul täpselt samad nõuded muutuvad, ei ole kooskõlas mitte ühegi õiguskindlust või head haldust puudutava normiga;	Arvestatud	Eelnõu rakendamist on edasi lükatud.
157.3	c. Muuta rakendussätetega UMIVS kohaldumisalaga tihedalt seotud investeerimisühingu sätteid. Praegu on sisuliselt võimatu öelda, kus lõpeb finantsvahendusplatvormi tegevus ja algab investeerimisühing või kus lõpeb forex kauplemine ja algab virtuaalväringute kauplemine. Näeme ette suuri vaidlusi konkureerivate tegevuslubade piiride tõmbamisel, kus kindlasti leidub neid, kes soovivad väärtpaberitega seotud teenuseid osutada UMIVS alusel ning tõlgendusi, kus FI nõuab muude investeerimisinstrumentidega seotud teenuseosutajatelt investeerimisühingu tegevusluba. Vajalik on tõmmata UMIVS ja VTPS sätete vahele konkreetne joon;	Selgitatud	Ka hetkel on vaja juba eristada erinevaid finantsteenuseid – hoiuste kaasamine, investeerimisteenused, fondivalitsemine jne. Üheski seaduses ei ole aga mindud väga detailseks konkreetse teenuse defineerimisega kuna see võib teistpidi kitsendada võimalusi vastavate teenuste osutamiseks. Leiame, et antud juhul on juba piisavalt selge, et mis teenused käesoleva eelnõuga reguleeritud teenuste alla peaksid kuuluma.
157.4	d. Mõtestada ringi avaliku pakkumise kontseptsioon. Praegu on VTPS alusel väärtpaberite avaliku pakkumise määramisel väga olulised erinevad piirmäärad (näiteks 2,5 miljoni euro või 150 investori piirmäär) ning oluliselt vähem on rõhku lingvistikal ja kontakti otsimise formaadil. UMIVS kohaselt on muu investeerimisinstrumenti avalik pakkumine isegi uudiskirja saatmine. Kaaluda tuleks, kas sellist UMIVS avaliku pakkumise definitsiooni on üldse vaja. Kui UMIVS keskenduks ainult vahendajatele, siis nende jaoks kehtiksid investorite teavitamise jms nõuded igal juhul sõltumata kaasatava kapitali suurusest või uudiskirja sõnastusest. Kui vahendajaid ei kaasata ehk	Selgitatud	Vt eespool toodud selgitusi künniste kohta.

	rahakaasaja tegutseb iseseisvalt, siis peaks jääma kehtima VTPS loogika;		
157.5	e. Muuta heategevusliku rahakaasamise erandit. UMIVS sõnastusest ei tule välja, kas heategevuslik (tulu mittetaotlev) peab olema vahendaja või rahakaasaja. Kui soovitakse teha erandit tulu mittetaotlevatele platvormidele, siis sellega avatakse väga suur risk kuritarvitusteks (väga kerge on leppida rahakaasajaga kokku, et protsess on tasuta, aga isik X saab kõrvalisi teid pidi optsiooni väärtuses Y). Kui soovitakse erandit teha rahakaasajatele, siis oleks sisuliselt tegemist annetustega. Neid ei ole täna ega ei peaks ka tulevikus üldse reguleerima;	Arvestatud	Muudetud § 2 lõike 7 sõnastust täpsemaks. Eelnõu idee ei ole reguleerida raha kaasamise mudeleid, mille näol on sisuliselt tegemist annetustega.
157.6	f. Lahendada nn exit-i probleem. Iga rahakaasava ettevõtte eesmärgiks on kasvada ning traditsioonilises finantsmaailmas tähendab see ühel hetkel IPO-t või vähemalt MTF-l kauplemisele võtmist. UMIVS vajab regulatsiooni, kuidas sellistes olukordades toimub nõ exit ehk UMIVS kohaldumisaslasse jääval platvormil osaluse omandanud investor saab sealt väljuda reguleeritud kauplemiskoha turule;	Mitte-arvestatud/ selgitatud	Näeme, et niisuguse spetsiifilise eriregulatsiooni sätestamine ei ole vajalik. Eelkõige peaks see protsess toimuma üldiste ühinguõiguslike ja sätete alusel.
158.	Uute piirangute asemel kaaluda meetmeid, mis suurendavad riigi teadlikkust UMIVS kohaldumisaslas toimuvast ja tõstavad riigi kompetentsi FinTech valdkonnast:	Teadmiseks võetud	Mõistame, et käesoleva punkti ja alltoodud alapunktide eesmärk on esile tuua nõuded, mille rakendamisega tuleks eelnõu raames piirduda, kuid eelnõu koostajate hinnangul ei ole nimetatud meetmed piisavad arvestades asjaomastest sektoritest tulenevaid riske, samuti arenguid EL tasandil (EL ühisrahastusmäärus ja MiCA).
158.1	a. Säilitada väljapakutud majandusaasta aruannete auditeerimise ja FI-le (ja/või RAB-le) kvartaliaalsete aruannete esitamise kohustus kõigi UMIVS subjektide suhtes, et parandada klientide ja investorite kaitset ning jälgida jooksvalt lävenditega seotud kohustuste täitmist ja planeerida paremini järelevalvet;	Teadmiseks võetud	
158.2	b. Kaaluda raamatupidaja ning raamatupidamisdokumentide Eestis asumise nõude kehtestamist;	Osaliselt arvestatud, selgitatud	Nimetatud nõue sisaldub §-s 33 ning on kehtestatud ka muudele finantsjärelevalve alla kuuluvate subjektide puhul.
158.3	c. Kaaluda UMIVS ja RahaPTS kohaselt säilitatavate andmete kvartaliaalse koopia tegemise ja turvaliselt Eestis säilitamise kohustuse kehtestamist;	Selgitatud	Reguleeritud §-s 33; selgitatud seletuskirjas.
158.4	d. Kaaluda RahaPTS kontaktisiku kutsekvalifikatsiooni loomist, et parandada FinTech sektori sisemist võimekust rahapesuga võitlemisel;	Selgitatud	Tuginedes varasemale kogemusele ei ole kontaktisiku institutsioon piisav, et tagada ka rahapesuga võitlemine; on küsitav, kas kontaktisik suudaks nõ vahendada kogu äritegevust äriühingu ja Finantsinspektsiooni vahel.
158.5	e. Viia digitaalsete finantsteenuste riskide maandamise meetmed kooskõlla ärimudelite reaalsusega. Mõistame, et nn digitaalsete teenuste üle järelevalve teostamine on keerulisem ja kulukam võrreldes „brick and mortar“ finantsasutustega. Teisalt on nii EL ühisrahastuse määrus kui ka MiCa rõhutanud, et uut laadi finantsteenused eksisteerivadki ainult internetis ning nende juhtimine ja töötajaskond on hajutatud mitmete jurisdiktsioonide vahel. Sellistes tingimustes ei ole jätkusuutlik maandada riske näiteks juhatuse koosolekute füüsilise toimumise koha, juhatuse liikmete elukoha või muu sellise nõudmise läbi. Eriti olukorras, kus muud kõrge riskiga valdkonnad on üle minemas digitaalsetele lahendustele (näiteks notaritehingute kaugtõestamine). Teatud teenuste puhul tuleks ringi kvalifitseerida ka juhatusele esitatavad nõuded, kuna näiteks	Selgitatud	Märgime, et juhatuse koosolekute toimumise koha kohta ei ole ÜVIMS-is erisätteid, st need peaksid toimuma üldiste ühinguõiguslike sätete alusel. Peakontori sidumise vajalikkust Eestiga on põhjendatud eelnõu seletuskirja § 26 selgituste juures.

	<p>heal eraldiseisval rahakotiteenusel on palju rohkem ühist IT-valdkonnaga kui finantsvaldkonnaga (juhtidelt tuleks finantstausta asemel nõuda teadmisi küberturvalisusest, süsteemi arhitektuurist, jms). Kokkuvõttes tuleks meie hinnangul riske UMIVS valdkonnas maandada kaasaegsete meetmete läbi (näiteks nõue, et juhatuse liikmed oleksid vähemalt e-residendid ning riigile teatatud e-mailile dokumente saates loetakse need kättetoimetatuks) ning kõrgemaid haldus- ja järelevalvekuluseid katva lõivu abil (näiteks 1% käibest kuus). Mõistame riigi halduskoormuse probleemi seoses ettevõtluse rahvusvahelistumisega, kuid FinTech ettevõtteid ei ole võimalik sundida ühte Eestis asuvasse ruumi paigale. Nad on sellisel juhul juba eos konkurentsist väljas.</p>		
159.	<p>Kokkuvõtlikult ei soovi me seada kahtluse alla vajadust reguleerida UMIVS kohaldumisaala ning näeme vajadust lõpetada Eestis „nagu-homset-poleks“ ärimudelid. Samas on meie hinnangul hetkel fundamentaalselt alahinnatud uute nõuete mõju subjektidele. Praegusel kujul jääb UMIVS ainsaks oluliseks mõjuks kõigi tegutsevate ettevõtete kolimine naaberriikidesse, jätkates samas teenuste osutamist ühtegi uut nõuet täitmata Eesti tarbijatele ja investoritele. Lisaks muutub oluliselt ebakindlamaks ning kallimaks Eesti VKE-dele ligipääs alternatiivsele kapitalile, kuna kohalikud teenusepakkujad kaovad ning ise rahastusvooru läbiviimist enam ei soosita. Juhime tähelepanu, et kõik sellised mõjud on otseses vastuolus õigusloomet suunavate dokumentidega alates Eesti valdkondlikest arengukavadest ja lõpetades Euroopa digistrateegiaga.</p>	Teadmiseks võetud	

EESTI KAUBANDUS- JA TÖÖSTUSKODA			
160.	<p>Eesti Kaubandus-Tööstuskoda (edaspidi: Kaubanduskoda) tänab Rahandusministeeriumit võimaluse eest avaldada arvamust ühisrahastuse ja muude investeerimisinstrumentide ning virtuaalvääringute seaduse eelnõu (edaspidi: eelnõu) kohta, millega hakatakse reguleerima ühisrahastusplatvorme, krüptovarasid pakkuvaid ettevõtjaid (sh virtuaalvääringu teenuse osutajaid) ning muid ettevõtjaid, kes pakuvad nõ alternatiivseid investeerimisvõimalusi. Kaubanduskoda ei ole hetkel liikmetelt selle teema osas tagasisidet saanud, seega ei ole meil eelnõu kohta kommentaare, märkuseid ega ettepanekuid. Juhul kui mõni liige peaks hilinemisega edastama omapoolse tagasiside, siis edastame need ideed esimesel võimalusel.</p>	Teadmiseks võetud	

COMISTAR ESTONIA			
161.	<p>Minu järgnev tagasiside puudutab peamiselt virtuaalvääringuga seonduvat, kuivõrd selles valdkonnas oman konkreetse valdkonna mõistes pikaajalist kogemust.</p> <p>Olles aidanud paljusid ettevõtteid loataotlustega ja olles krüptomaailmas ka muudel viisidel umbes 4 aastat aktiivselt tegutsenud, tekkis kavandatava seaduse osas mõningaid mõtteid ja vastulauseid. Konteksti huvides mainiks ära, et kuna aitame ettevõtteid loataotlustega, siis minu seisukoht ei pruugi olla täiesti objektiivne. Samas ei ole see meie ettevõtmises ainus ja kandev suund.</p> <p>Eelmisel aastal (2020) kehtima hakanud nõuete muudatused virtuaalvääringu tegevusloa alusel tegutsevatele teenustepakkujatele mõjusid Eesti krüptomaastikule väga positiivselt.</p> <p><u>Nendest mõjudest tooks välja mõned peamised:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Vähenes igasuguste kahtlaste tegelaste ja oportunistide hulk. - Kadusid ära lõplikult ICO (Initial Coin Offering) laadsed projektid, kus luba taotleti lühiajaliste eesmärkide nimel (kapitali kaasamise ajaks ja tõestamaks, et nad on legitiimsed tegelased, kuigi ICO kui selline luba enamasti ei vajanud). - Vähenes loa taotluste ja tegevusloa alusel tegutsevate ettevõtete hulk (ja ka tänaste regulatsioonide all väheneb see number veelgi, sest ettevõtteid, kes äri käima ei saa, ei hakka kohaliku juhatuse ja RABi kontaktisiku (AML Officer) ülalpidamise kulusi kandma. - Tõusis tunduvalt loa taotlejate kvaliteet. - Tõusis Eesti ettevõtete maine pangandusteenuste pakkujate seas. - Vähenes rahapesurisk. 	Teadmiseks võetud	
162.	<p>Alustan tagasiside andmisega eelnõu seletuskirja esimest lõigust:</p> <p><i>“OECD on avaldanud, et Eestis tegutsevad ühed kõige innovaatilisemad fintech iduettevõtted ja toimib hästi ka uudne või alternatiivne rahastus. “</i></p> <p>Innovaatilised Fintechid tegutsevad Eestis põhjusega. Suur osa sellest on mõistlik regulatsioon Eestis ja/või ebamõistlik regulatsioon nende koduriigis (kui tegu on välismaallastest ettevõtjatega).</p> <p>Samas kui vaadata sügavamalt Eesti FinTech maastikku, siis tekib rida küsimusi/murekohti. Näiteks võib tuua e-raha asutuste turu. FinTech’ide turul on olnud tõeline buum viimased viis aastat, kui mitte rohkem. Samas Eestis, muidu vägeva innovatsiooni ja IT-tiigri kuvandiga riigis, on kogu sellest buumist ette näidata ainult kaks e-raha asutuse tegevusloa alusel tegutsevat ettevõtet (ja esimene luba anti alles aasta 2019 varasügisel!).</p> <p>Leedus on neid kirjutamise hetkel 73! Ma ei ole lugenud raporte ega uuringuid nende ettevõtete majandusliku mõju kohta Leedule, aga teades enamvähem palju maksab e-raha asutuse loa taotlemine, kohalike inimeste palkamine ja</p>	Teadmiseks võetud, selgitatud	<p>Märgime, et Finantsinspeksioon on Eestis sõltumatu finantsjärelevalve organ ning Rahandusministeerium ega ükski teine riigiasutus ei saa ette dikteerida, mismoodi peaks Finantsinspeksioon järelevalvet teostama. Samas viitame sellele, et käesoleva aasta 12. juunil jõustus Finantsinspeksiooni seaduse muudatus, mille § 6 lg 7⁴ kohaselt võib Finantsinspeksioon oma pädevuse piires ja kehtiva Finantsinspeksiooni strateegia alusel soodustada finantstehnoloogia arengut.</p>

<p>kontori üles seadmine, siis võib see olla üsna märgiline. Lisaks on FinTech maailmas atraktiivsuse osas Leedu Eestist pika puuga mööda pannud.</p> <p>Üks hetk kasvavad nii mõnedki neist Leedu FinTechidest väga suurteks ettevõteteks, kus töötab sadu inimesi. Need ettevõtted omakorda meelitavad talente ja investeeeringuid. See ei ole suletud juhtum. Nii nagu ei olnud Skype'i kasv ja lõpuks müük suletud juhtum. Skype viis Eesti startupinduse ja IT maailmas kaardile. Valdkonda tekkis raha, mis investeeriti uutesse ettevõtetesse. Inimestesse süstiti usku, et me saame ehitada suuri ja edukaid startupe. Tuli raha, tulid talendid, tuli veel edukaid startupe, ja nii see ring kasvab. Ja Eesti on sellest väga palju kasu lõiganud. Eesti on tunnustatud startupide maa, mille vastu tuntakse investorite poolt elavat huvi.</p> <p>Paraku on täna TransferWise'i peakontor UKs, mitte Eestis. Monese, teine eestlaste asutatud ükssarvik, on Londonis, mitte Tallinnas. Ja ka Funderbeam, mis on kasvav investeeeringuteplatvorm, ei ole enam kogu tegevusega Eestis, sest nad ei saanud siin tegevusluba. Nemad on nüüd Singapuri kolinud.</p> <p>Kuigi ettevõtte peakontori valik ei ole alati seotud tegevuslubadega, siis on Monese asutaja seda vihjanud väga selgelt (sh FinReg konverentsil, kus oli kohal ka Hr. Kilvar Kessler aastal 2019), et Eestis on ääretult keeruline Finantsinspeksiooniga asju ajada. Ja Funderbeam läks justnimelt sellepärast Eestist ära, et siin nad ei saanudki tegevusluba. Eesti oma ettevõtjad lähevad mujale jurisdiktsioonidesse, kuna siin ei saa Finantsinspeksiooniga koostööd toimima. Midagi on sellel pildil valesti. Täpselt nagu sellel pildil, et innovatsiooni, startupinduse ja hea ettevõtluskeskkonnana tuntud Eestis on kaks e-raha asutust, kui Leedus on neid 73.</p> <p>2020. aastal suhtlesin ühe projekti raames EBRD panga esindajatega. EBRD ilmselt tutvustust ei vaja. Arutlesime muuhulgas sandboxi loomise võimaluste üle, et innovatiivseid finantslahendusi testida. Nende sõnum oli kokkuvõttes lihtne: on üritatud Eesti Finantsinspeksiooniga koostööd arendada, aga Eesti pool ei ole "pehmelt öeldes" koostööaldis innovatsiooni osas.</p> <p>Mida ma öelda tahan on see, et tänane Finantsinspeksiooni meelestatuse ei ole suunatud innovatsiooni arendamisele ega toetamisele. Finantsinspeksiooni kui asutuse ja juhtfiguuride stiimul ei ole riskide võtmine. Keegi ei tule nendega kätt suruma, kui Eesti FinTech sektor õitseb. Nende ainus stiimul on riskide maandamine. Nii isiklikul tasandil kui ka asutuse tasandil. Nad said Danske skandaaliga juba piisavalt "peksa". Ja igasugune innovatsioon kätkeb endas riski.</p> <p>Ma usun, et mina samas olukorras võtaksin samamoodi kaitsva hoiaku. Seega see ei ole kriitika FI juhtkonna suunas. Kuid tänastel FI hoiakutel ja meelsusel on oluline tähtsus, kui soov on viia selle kümnendi suurim finantsinnovatsioon (krüpto) FI reguleerimise alla. See ei saa olema toetav keskkond innovatsioonile.</p> <p>Kui Eesti 2017. aastal tutvustas virtuaalvääringu terminit ja uusi tegevuslubasid, ei osanud seaduseandja ega ametnik</p>		
--	--	--

	<p>oodata, kui suur trend krüpto tegelikult on. Nagu me teame, siis selle tulemusel oli järgnevatel aastatel (2018-2019) väljastatud lubade arv peadpööritav. Riigile kujutas see tõsist maineohu, sest reaalne järelvalve nende ettevõtete üle puudus.</p> <p>2020. aastal lõpetas Rahapesu Andmehüroo (RAB) 1296 loa kehtivuse. See oli ainuõige samm. See oli vajalik samm. Ja uued nõudmised on piisavalt ranged, eriti nõue kohalike juhatuse ja RABi kontaktisiku osas, et oportuniste eemal hoida. Puutudes igapäevaselt nii loataotlejate kui ka “niisama huvitundjatega” kokku, siis võime öelda, et tänaste nõudmistega kaasnevad ettevõtte ülalpidamise kulud peletavad suure osa huvilistest eemale. Samas nõudmised ei ole liiga karmid, et eemale peletada tõsiste plaanidega ettevõtjaid.</p> <p>Kuid ka täna ma kardan seda, et ei osata hinnata, kui suur trend krüpto tegelikult on. Ma ei karda meeletut nõudlust, mille üle ei suudeta järelvalvet pidada. Ma kardan seda, et valdkonda mitte tundes ja mitte arusaades reguleeritakse see valdkond üle ja tehakse liiga keeruliseks. Ja ma kardan seda, et vaadates e-raha asutuste turgu ning seda, et meie oma ettevõtjad, kes töötavad reguleeritud turgudel, lähevad mujale, siis Finantsinspeksioon suretab selle valdkonna Eestis lihtsalt välja.</p> <p>Sarnane situatsioon on Maltal, mida peeti “krüptosaareks” ja kuhu läksid paljud krüptomaaailma vägevad. Aga kuna sealse Finantsinspeksiooni ekvivalendiga on ääretult keeruline asju ajada, on suured krüpto ettevõtted sealt tänaseks lahkunud (rääkimata startupidest).</p>		
163.	<p>Lõpetuseks natukene ideoloogilisi mõtteid krüptomaaailmast.</p> <p>Krüptomaaailma sellel ja järgmisel dekaadil alahinnata ei saa. Edukad ettevõtted krüptovaldkonnas saavutavad palju- räägitud üksiksarviku staatuse (vähemalt miljardi dollari/euro suuruse turuväärtuse) rekordkiirustel. See pole juhus, et suurimad finantsasutused on hakanud bitcoini oma bilanssi ostma. See pole juhus, et suurärimehed nagu Twitteri asutaja Jack Dorsey ja Elon Musk krüptot ja plokiahela tehnoloogiat propageerivad. Need on inimesed, kes ei mõtle tänases päevas ega lühiajaliselt.</p> <p>Vaadakem kasvõi DeFi (decentralized finance) maailma. Kuidas seda tehnoloogiat reguleerida, kui osadel juhtudel pole enam keskset institutsiooni või ettevõtet, kes krediiti vahendab või krüpto börsi teenust pakub? On <i>automated market makers</i> (AMM) ja laenamise protokollid (lending protocols), kus detsentraliseeritud tehnoloogia täidab kogu vajaliku funktsiooni. Ja see tehnoloogia on arendatud kogukonna poolt, ehk puudub vastutav juriidiline keha. DeFi turg oli Jaanuar 2020 suurusjärgus \$680m. 2020. aasta novembris oli turumaht erinevatel andmetel umbes 12 miljardit (dollarites). Valdkonna kasv ja areng on hoomamatu.</p> <p>Ja DeFi ei ole enam “suvalised tokenid” nagu oli 2017. aastal toimunud ICO hullus. DeFi on reaalsed aplikatsioonid, kus inimesed kasutavad erinevaid finantsteenuseid, likviidsuse pakkumisest kuni laenamise ja investeerimiseni.</p> <p>Mina tahaksin, et need projektid tuleksid Eestisse. Sest need</p>	Teadmiseks võetud, selgitatud	Finantsinspeksioonil on olemas piisav mandaat ja paindlikkus viia läbi tegevuslubade menetlemist piisavalt mõistlikult kujul. Vt mh eelmist vastust.

	projektid vajavad arendajaid, turundajaid, juriste, kliendituge, ja muud säärast toimimiseks vajalikku struktuuri. Ja paljud neist projektidest vajavad ka virtuaalvääringu luba (ettevõtted, mis pole <i>open source</i> ja millel on keskne juriidiline keha, kes arendab ja juhib tegevust). Ja ma olen kahjuks üsna kindel, et nii tegevuslubade taotluse kui ka järelvalve protsessi tänase FI pädevusse viies Eesti kaotab igasuguse atraktiivsuse. See valdkond liigub kiiremini, kui ükskõik mis teine valdkond. Selles valdkonnas pole võimalik 12 kuud tegeleda loa taotlemisega. Seda valdkonda ei juhi finantsmaailma dinosaurused, kes on harjunud reguleeritud valdkondade ajakulukusega.		
DANIEL RAISSAR			

164.	<p>Maailm on pidevas muutumises, kui Gutenberg leiutas 15. sajandil printimispressi soovitasid kirik ja paljud aadlikud ning riigipead selle keelustamist. Hobukaarikute tootjad ei pidanud autot mitte millekski. See sõidab ju ainult teede peal. Telegraafioperaatoritele ei meeldinud A.G Belli poolt leiutatud telefon. Nii ei meeldi ka praegustele ametnikele 21. sajandi seni suurim ja tähtsaim leiutis - Krüptorahad - mis lahendavad igivana bütsantsi kindralite konsensuse probleemi.</p> <p>Krüptorahanduse ümber on tekkinud terve majandusharu. Ilma kolmanda osapoole sekkumiseta saavad inimesed liigutada väärtust koheselt väga väikeste tasude eest ükskõik kuhu maailmas. See annab inimestele tõelise vabaduse ja suveräänsuse oma rahaasjade üle. Eesti on üks väheseid riike maailmas, kes on suutnud luua siia krüptoettevõtetele piisavalt soodsad ja arusaadavad tingimused, et läbipaistvalt oma äri ajada.</p> <p>Sellised krüptorahanduse suurtegijad nagu maailma suuruselt teine vahetusplatform Coinbase, kasutab Eesti panganduse lipulaeva LHV teenuseid. Maailma suurim platform krüpto vahetusplatformide lipulaev Binance kelle päevane käive ületab 20 miljardi dollari piiri on näidanud üles vägagi aktiivset huvi toomaks oma äritegevus Eesti Vabariiki. Meie pragune regulatsioon on piisavalt selge ja arusaadav ja ei sea liigseid piiranguid, mis tapakas ettevõtlust. Meie oma poiste start-up, eesti järgmine unicorn Change invest naudib siinset ettevõtluskliimat. Palju väiksemad tegijad nagu utrust, hold.io, elrond, seda nimekirja võikski ilmselt jääda ette lugema, Nende ettevõtete potentsiaal on tänapäeva muutuv maailmas meeletult kõrge. Negatiivse poole pealt ei ole kuulnud suuremaid juhtumeid kus meie regulatisoone oleks kuritegelikult ära kasutatud.</p> <p>Krüptorahad on tulnud siia, et jääda. Interneti raha ja rahandus kestab kauem kui ükski rahvusriik siin maailmas. Palun teid südamest ja tõsiselt mitte lasta antud uue seaduseelnõuga meire riigile otse jalga, tappes terve sekori ja järgmise sajandi kõige suurema kasvupotentsiaaliga majandusharu krüptorahanduse. Eelmise valitsuse poolt koostatud Uus Virtaalvääringu seaduseelnõu tuleb kindlasti üle vaadata ja tagasi lükata. See on koostatud asjatundmatute ametnike poolt, kes näevad seda "probleemi" vaid ühest küljest.</p>	Teadmiseks võetud	
------	--	-------------------	--